

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

โดย

นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

โดย

นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**EDUCATIONAL SUPERVISION OF ADMINISTRATOR FOR MAINSTREAM
LEADING SCHOOL UNDER RATCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2**

By

Ampornkan Bourkrong

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2010

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระเรื่อง “ การนิเทศ
การศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ” เสนอโดย นางสาวอัมพรกัญญา บัวครอง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารท์สนวงค์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)
...../...../.....

50252412 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

นางสาวอัมพรภักย์ บัวครอง : การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต2 อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ: ผศ.ว่าที่พด.ดร.นพดล ฒนอักษร
131 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1)การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต2 และ 2) แนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศของผู้บริหารการศึกษาตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย(\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1.การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา การประเมินผลและรายงานผล การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ

2.แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 1)ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ และให้ความสำคัญรวมถึงการสร้างตระหนักรู้ในการนำสภาพปัญหาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างจริงจัง 2) ควรจัดการนิเทศในแนวทางเดียวกัน โดยต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อหารูปแบบในการนิเทศที่เหมาะสม 3) ควรมีการประชุมอบรมจัดทำสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้มีความหลากหลาย 4)ควรมีแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศที่หลากหลาย ทั้งการนิเทศโดยตรง และทางอ้อม 5) ควรจัดให้มีการประเมินเครื่องมือที่ใช้ว่าตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาในการเรียนการสอน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553
ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ.....

50252412 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORDS : EDUCATIONAL SUPERVISION OF ADMINISTRATOR FOR MAINSTREAM
LEADING SCHOOL

AMPORNKUN BOURKONG : EDUCATIONAL SUPERVISION OF ADMINISTRATOR FOR
MAINSTREAM LEADING SCHOOL UNDER RATCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2. INDEPENDENT STUDY ADVISOR : ASST. PROF. MAJ. NOPADOL CHENAKSARA,
RTAR., Ph.D. 131 PP.

The purposes of this research were to find: 1) educational supervision of administrator for mainstream leading school under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2 and 2) the development approach of educational supervision of administrator for mainstream leading school under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The population in this research were 22 mainstream leading schools under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The instrument was a questionnaire concerning educational supervision of administrator according to the concept of the Basic Educational Committee Office. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results were :

1. The educational supervision of the administrator for mainstream leading school under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, overall, was found at the high level, when considered each step individually, ranking from the highest to the lowest mean as follow: planning and alternatives identification, need assessment, implementation, evaluation and report, and tool and procedures.

2. The development approach of educational supervision of administrators for mainstream leading school under Ratchaburi Educational Service Area Office 2 were that the administrator should 1) provide support in personnel, budget and priority, build awareness in the problem studies to find the practical solutions for the problem, 2) implement the supervision by planning conference to collectively identify the appropriate supervision pattern, 3) arrange the conference to develop various supervisory tools, 4) have various approaches for educational supervision : both direct and indirect supervision, and 5) assess the supervisory tool in order to effectively comply with the objectives.

Department of Educational Administration, Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2010

Student's signature.....

Independent Study Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร ประธานผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ อาจารย์มัทนา วัฒนอมศักดิ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร. สุจิตรา คงจินดา ข้าราชการบำนาญ อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม นายวัชรินทร์ ศรีสวาย รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 นางเชาวนีย์ สายสุดใจศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการบริหารการศึกษาและแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ให้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณกำลังใจจากเพื่อนนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต รุ่นที่ 27 ที่ให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือเสมอมา ทำให้สามารถดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

คุณประโยชน์และคุณความดีของการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ ช่วยเหลือ และอบรมสั่งสอนด้วยความปรารถนาดีมาโดยตลอด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
ปัญหาของการวิจัย	8
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
ข้อคำถามของการวิจัย.....	10
สมมุติฐานการวิจัย.....	10
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
การนิเทศการศึกษา.....	15
ความหมายของการนิเทศการศึกษา.....	15
ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา.....	17
จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	18
แนวคิดในการปฏิบัติงานของผู้นิเทศ.....	20
หลักการนิเทศ.....	22
กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	24
ทักษะการนิเทศการศึกษา.....	25
บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ.....	33
สรุปวิวัฒนาการของบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ.....	34
การนิเทศของผู้บริหาร.....	36
การจัดการเรียนร่วม.....	41

บทที่	หน้า
ความหมายของการศึกษาพิเศษ.....	46
ความเป็นมาของการศึกษาพิเศษ.....	47
รูปแบบของการจัดการศึกษาพิเศษ.....	48
ขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษ.....	49
ความหมายของการจัดการเรียนร่วม.....	52
ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม.....	52
รูปแบบการจัดการเรียนร่วม.....	53
ขั้นตอนการจัดการเรียนร่วม.....	55
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
งานวิจัยในประเทศ.....	62
งานวิจัยต่างประเทศ.....	68
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	71
ระเบียบการวิจัย.....	72
แผนแบบการวิจัย.....	72
ประชากร.....	72
ผู้ให้ข้อมูล.....	73
ตัวแปรที่ศึกษา.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	75
การพัฒนาเครื่องมือ.....	76
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	77
สรุป.....	77
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	79
ตอนที่ 2 การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม.....	82

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 แนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการ เรียนร่วม.....	90
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	92
สรุปผลการวิจัย.....	92
อภิปรายผล.....	93
ข้อเสนอแนะ.....	96
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	96
ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป.....	97
บรรณานุกรม.....	98
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก ตรวจสอบเครื่องมือ.....	106
ภาคผนวก ข ทดลองเครื่องมือ.....	109
ภาคผนวก ค ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	112
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	115
ภาคผนวก จ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	128
ประวัติของผู้วิจัย.....	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	สรุปการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ของการนิเทศ..... 35
2	จำนวนประชากรและผู้ให้ข้อมูล..... 73
3	ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 79
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน แกนนำการจัดการเรียนร่วม..... 82
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ..... 83
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือก..... 84
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ..... 85
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา..... 87
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการประเมินและรายงานผล..... 88

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	12
2 ขอบเขตของการวิจัย.....	13
3 กระบวนการนิเทศการศึกษา.....	38
4 ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน.....	40
5 ขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	50
6 ขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศไทย.....	51

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิ และโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีร่างกายพิการ ทูพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ ในการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน รัฐบาลได้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยจัดให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะทางสำหรับความพิการในแต่ละประเภท และในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการนั้น จะต้องจัดอย่างมีระบบ ต้องร่วมมือกันระหว่างนักการศึกษา นักจิตวิทยา แพทย์ และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ในการระดมพลังความร่วมมือ สนับสนุนจากทุกหน่วยงานในสังคม นับตั้งแต่ชุมชน องค์กร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วมในการประกันโอกาสทางการศึกษา ที่จัดอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กพิการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์สมเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542¹ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 2) เลือกรับบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษา ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ จำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล มาตรา 17 ให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเอกชนการกุศลที่จัดให้มีการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ และศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการที่ได้รับการรับรอง

¹ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, แบบพัฒนาการศึกษาพิเศษ(ด้านคนพิการ) (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2544), 1.

มาตรฐานได้รับเงินอุดหนุนและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ² ดังนั้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวนั้น รัชรา เล่าเรียนดี กล่าวไว้ว่า ต้องมีการนิเทศการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และบุคคลสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายได้ ก็คือผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นเครื่องมือในการนิเทศ ดังเช่นความคิดเห็นของการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน ที่จัดดำเนินการภายในโรงเรียน โดยบุคคลภายในโรงเรียนเป็นหลักมุ่งพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและสมรรถภาพการสอนของครูปรับปรุงพัฒนาด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์และการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆตลอดจนสภาพบรรยากาศ สภาพแวดล้อม การนิเทศการสอนใช้บุคลากรในโรงเรียนเป็นหลัก คือ ผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูผู้สอน หรือบุคลากรในฝ่ายอื่น ๆ³ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลาย ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศซึ่งการบริหารจัดวางตัวบุคลากร ให้ทำงานได้ตรงตามความรู้ความสามารถ กระบวนการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร และครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร จัดการเรียนการสอน วัดและประเมินผล ส่วนกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพรู้ทันสถานการณ์นโยบายจัดการศึกษา หลักสูตร และองค์ประกอบต่างๆ สำหรับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ต้องอาศัยการจัดการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญ ที่จะสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา อย่างจริงจัง⁴

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยเริ่มมีมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณปี พ.ศ. 2414 เมื่อมีการจัดการศึกษาอย่างมีแบบแผนเพราะการศึกษาส่วนใหญ่

² กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551).

³ รัชรา เล่าเรียนดี, การนิเทศการสอน (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550), 118-119.

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), 23.

จัดในวังและบ้านที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ ผู้เฒ่าจึงเป็นครูผู้ฝึกหัด ต่อมา มีการจัดตั้งโรงเรียน เพื่อพระบรมวงศานุวงศ์และลูกหลานข้าราชการ ประมาณปี พ.ศ. 2430 -2475 จึงเริ่มมีการควบคุม ตรวจสอบตราให้เป็นไปตามพระบรมราชโองการ หลังจากนั้นได้มีการประกาศตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นในปี พ.ศ. 2430 มี เสนาบดีกรมเป็นหัวหน้า รับผิดชอบงานด้านการศึกษาทั้งหมด ต่อมาได้ขยาย การศึกษาออกไปตามหัวเมือง ทำให้เสนาบดีและเจ้าหน้าที่จัดการศึกษา ควบคุมดูแลไม่ทั่วถึง จึงได้ แต่งตั้งพนักงานตรวจแขวงขึ้น เพื่อออกไปตรวจการปฏิบัติงานของครู ซึ่งเริ่มปฏิบัติงานครั้งแรกใน ปี พ.ศ. 2443 การนิเทศการศึกษาแต่เดิมนั้น เน้นการไปตรวจตรางาน ฟังเล็งครูผู้สอน ตลอดจนใช้ วิธีการบังคับและใช้อำนาจโดยเด็ดขาด ปี พ.ศ. 2469 มีการควบคุมส่งเสริมการแต่งบทเรียนให้ดีมี มาตรฐานและอบรมครูเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและปี พ.ศ. 2457 มีการจัดตั้งกระทรวงศึกษาธิการ กรมต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดตั้งหน่วยศึกษานิเทศก์⁵ สำหรับการนิเทศการศึกษาใน ปัจจุบัน จุดเน้นการนิเทศจะคำนึงถึงทุกองค์ประกอบทางการศึกษา ที่จะทำให้การสอนของครูมี คุณภาพและประสิทธิภาพสูงมากยิ่งขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้ได้แก่ การช่วยเหลือครูผู้สอนโดยตรง (direct assistance) ให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัวครูเองอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนากลุ่ม(group development) การพัฒนาวิชาชีพ(professional development) การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) การให้บริการเสริมวิชาการ และการค้นหาหรือสืบสวนข้อมูล เพื่อนำผลมาใช้ไป ปรับปรุงการสอนซึ่งวิธีการดังกล่าวเรียกว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ(action research)⁶ ซึ่งตรงกับ จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยการพัฒนา วิชาชีพครู พัฒนาคุณภาพของนักเรียน สนับสนุน ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจ สร้างสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน⁷ แต่ในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จ ในด้านปริมาณแต่ในด้านคุณภาพของการศึกษากำลังน่าเป็นห่วง ความรู้ความสามารถของเด็กไทย อ่อนลง รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนในด้าน คุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ ในด้านคุณภาพครูพบว่าครูผู้สอนระดับขั้นพื้นฐานมีคุณภาพต่ำลง ครูส่วน

⁵ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การนิเทศการสอน (กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548), 33-34.

⁶ Carl D.Glickman, Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross –Gordon, Supervision and Instructional Leadership : A Development Approach, 8th ed (Boston : Allyn and Bacon, Inc, 2010), 11.

⁷ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การนิเทศการสอน(กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548),20.

ใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดิม คือ การบรรยายไม่เน้นกระบวนการ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและใช้สื่อการสอนไม่มากนัก⁸ ประกอบกับ ปัจจุบันพบว่าครูมีภารกิจมากมายจนไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าและติดตามวิทยาการใหม่ การนิเทศ การศึกษายังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนการสอน โดยผู้นิเทศจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ ครูให้เป็นผู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวะสังคม ที่มีวิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “โลกของการสอนกับโลกของการนิเทศการศึกษาเป็นธรรมชาติของคู่กัน”⁹

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาหมวด 4 แนวการจัดการศึกษามุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้สถานศึกษาจัดกระบวนการจัดการศึกษา ต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ เน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตาม ความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา¹⁰ และกำหนดให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา โดยให้มีสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด จะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ระบบ การนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นความร่วมมือกันของบุคลากรทุก ฝ่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด¹¹ พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 6 การศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม

⁸ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เอกสารรายงานการปฏิบัติการนิเทศ การศึกษาปีงบประมาณ 2544 (กรุงเทพฯ : หจก. เจ. เอ็น.ที , 2544), 2.

⁹ บันลือ พลฤกษ์วัน, อ้างถึงใน สมพร หอมทวนลม, “กระบวนการนิเทศภายในของ สถานศึกษาอำเภอห้วยกระเจา” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการ การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549).

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค), 13.

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค), 28.

และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข¹² ในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์

และเป้าหมายสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดนโยบาย

ปรับปรุง ประสิทธิภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ได้กำหนดนโยบาย และจุดเน้นการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรา 47 และมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จุดเน้นการนิเทศภายในโรงเรียน เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันหาจุดที่ต้องพัฒนาวางแผนแก้ไข ปฏิบัติตามแผน ประเมินผลและนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่การพัฒนามากกว่าการติดตามผล ควรนำสภาพปัญหาและความต้องการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขความต้องการและความจำเป็น และเสริมสร้างความสามารถของโรงเรียนในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาและความสำคัญของการนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษา เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษابรรลุตามนโยบายและเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดนโยบายปรับปรุงประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษา โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน ได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรา 47 และมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จุดเน้นการนิเทศภายในโรงเรียน เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันหาจุดที่ต้องพัฒนาวางแผนแก้ไข ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่พัฒนา มากกว่าการติดตามผล ควรนำสภาพปัญหาและความต้องการมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไขความต้องการและความจำเป็นและเสริมสร้างความสามารถของโรงเรียนในการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน¹³ สำหรับการศึกษาศาหรับเด็กพิเศษนั้น รัฐบาลมีความตระหนักถึงความสำคัญ ในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพให้กับคนในประเทศ โดยได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ” มาตรา 55 ระบุว่า “บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็น

¹² กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546) , 5.

¹³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, เอกสารรายงานการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาปีงบประมาณ 2547 (กรุงเทพฯ : หจก. เจ เอ็น.ที, 2547), 2.

สาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคสอง กำหนดให้ “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่มีโอกาส ด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาส ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” วรรคสามกำหนดให้ “ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสาม ให้จัด ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยตามมติคณะรัฐมนตรี ลงวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2541 สรุปประเด็นสาระสำคัญได้ดังนี้

คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มีสิทธิแสดงความคิดเห็น ด้านการเมือง การปกครอง กำหนดให้คนพิการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้าน ที่เกี่ยวกับคนพิการในระดับชาติและท้องถิ่น ด้านการศึกษาคนพิการและครอบครัวมีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพทุกระดับ ทุกรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบ นอก ระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีกรกีดกันจำกัดเลือกปฏิบัติหรือ ข้อยกเว้นใดๆ

มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 6 กรกฎาคม 2542 เห็นชอบในมาตรการการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการโดยมีใจความสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมดังนี้

การกำหนดโครงสร้างการบริหาร ให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ ให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาให้มีศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการ ประจำจังหวัด และให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนจัดบริการการศึกษาแก่คนพิการ โดยจัดแบบเรียนร่วมหรือแยกชั้นเรียนในโรงเรียนเรียนร่วม หรือเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ¹⁴

จากเหตุผลดังกล่าวจึงได้เกิดการจัดการเรียนร่วมในประเทศไทยเกิดขึ้น โดยกรมสามัญศึกษาจัดโครงการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 ระยะเวลาจัดในโรงเรียนระดับประถมศึกษาเฉพาะนักเรียนประเภทบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้น โรงเรียนที่เปิดโครงการเรียนร่วมเป็นโรงเรียนแรกได้แก่ โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดนิมมานรดี และโรงเรียนวัดหนัง ต่อมาปี พ.ศ. 2507 เปิดโรงเรียนเรียนร่วมประเภทบกพร่องทางการมองเห็น การเรียนร่วมพัฒนาเรื่อยมาจนในปัจจุบันมีนักเรียนพิการ ประเภทบกพร่องทาง หู ตา ปัญญา และ

¹⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, คู่มือการจัดการเรียนร่วม(กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาสื่อการศึกษา, 2547), 35-37.

ร่างกาย เรียนร่วมอยู่ในสถานศึกษาทุกระดับตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังเปิดโครงการเรียนร่วม ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โครงการสำหรับนักเรียนเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลตลอดจนนักเรียนพิการในสถานสงเคราะห์ด้วย¹⁵

การรับนโยบายการจัดการเรียนร่วมของ โรงเรียนต่างๆรับมาเท่าเทียมกันแต่การดำเนินงานมีความแตกต่างกัน แล้วแต่ความพร้อมและศักยภาพแต่ละ โรงเรียนว่ามีผู้ที่มีความรู้ทางการศึกษาพิเศษมากน้อยเพียงใด จึงเกิดโครงการโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมขึ้น ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นโรงเรียนแกนนำในการจัดการเรียนร่วม และขยายวงกว้างออกไปสู่โรงเรียนอื่นๆ หลังจากนั้นแล้วหากได้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามโครงการ โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมจะสามารถนำข้อมูลมาปรับปรุงงานได้

ดังนั้นการนิเทศภายใน จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้นิเทศ ในการที่จะช่วยเหลือพัฒนาและสนับสนุนครูให้สามารถปฏิบัติการสอนได้ประสบผลสำเร็จ ตามเป้าหมายของสถานศึกษาโดยเฉพาะ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ ผดุง อารยวิญญู กล่าวว่า การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเป็นไปได้หรือไม่ และจะประสบผลสำเร็จเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ โรงเรียนในฐานะผู้ปฏิบัติการเป็นผู้ดำเนินงานในการเรียนร่วม ผู้บริหารและครูผู้สอน จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ต่อการดำเนินงาน ดังกล่าวหากผู้บริหารไม่เข้าใจ เกี่ยวกับความต้องการพิเศษทางการศึกษาของเด็ก และไม่เห็นด้วยกับการจัดการเรียนร่วมแล้วเป็นการยากที่โครงการเรียนร่วมจะประสบความสำเร็จ และหากครูที่จะสอนเด็กปกติมีการพัฒนาการศึกษาให้เกิดผลสำเร็จสัมพันธ์และเกื้อกูลต่อกันได้จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศ การศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน ที่มีความร้อยรัดสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาผู้ที่ได้ปฏิบัติงานให้สามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาที่มีลำดับขั้นตอน มีความต่อเนื่องเป็นการพัฒนาผู้เรียน¹⁶ นอกจากผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการใช้กระบวนการนิเทศเป็นเครื่องมือแล้ว ผู้บริหารยังต้องมีภาวะผู้นำทางการนิเทศ เพื่อจะนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, 3.

¹⁶ ผดุง อารยวิญญู, การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : แวนแก้ว, 2542), 63-64.

ปัญหาของการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่าปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศภายใน โรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการนิเทศไม่เป็นระบบและไม่จริงจัง การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การประสานความร่วมมือ การระดมทรัพยากรบุคคล ชุมชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นยังอยู่ในระดับ ไม่เป็นที่น่าพอใจ¹⁷ ซึ่งเป้าหมายหลักของการนิเทศการสอนในปัจจุบัน ก็เพื่อช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหการสอนของตนเองได้และปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ¹⁸ ดังนั้น การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนต้องเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาและที่สำคัญครูในโรงเรียนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหาสำคัญต่างๆ ในโรงเรียน โดยตรงจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองมากที่สุด แต่การนิเทศที่ได้มาตรฐานที่ดำเนินการนิเทศโดยผู้นิเทศ ผู้บริหาร ในปัจจุบันประสบปัญหา กล่าวคือ จำนวนผู้นิเทศไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเกลทเทอร์นพบว่า การนิเทศไม่เพียงพอกับความต้องการของครูโดยร้อยละ 80 ของครูที่เป็นตัวอย่างการวิจัยไม่เคยได้รับการสังเกตการสอนเลย หรือน้อยครั้งและไม่มีการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับและยังใช้รูปแบบวิธีการนิเทศแบบเดียวกันหมด¹⁹ งานวิจัยทางการนิเทศการศึกษาของประเทศไทยในเรื่องที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา พบว่าปัญหาที่ทำให้การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียนที่ไม่ประสบผลสำเร็จคือ ผู้นิเทศการศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน โดยเฉพาะในการสร้างและใช้เครื่องมือ ยังขาดการติดตามผล การดำเนินการนิเทศภายใน โรงเรียน²⁰ จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมา พบว่า โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่จะมีปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้นิเทศ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ การบริหารหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงยังขาดความเชื่อมั่น ขาดการพัฒนาบุคลากรทั้งระบบ ขาดการ

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การสรุปผลการศึกษาในรอบปี การศึกษา 2548 (กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549), 8.

¹⁸ วัชรวิภา เล่าเรียนดี, เทคนิคและทักษะการนิเทศ (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร, 2545), 125.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, 137.

²⁰ สมมาตร ทองพิลา, “บรรยากาศโรงเรียนกับการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์เครือข่ายสระยายโสม” (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), 8.

เสริมสร้างความก้าวหน้าตามมาตรฐานวิชาชีพครูปัญหาเหล่านี้หากยังไม่แก้ไข ย่อมส่งผลถึงคุณภาพ การศึกษาโดยรวมจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแบบประเมิน SAR ซึ่งเป็นแบบประเมินตนเอง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยสรุปจากทุกโรงเรียนเรื่องการนิเทศ ขาดการวางแผน ขาดสื่อเครื่องมือในการนิเทศ ขาดความมั่นใจในการนิเทศ ขาดการยอมรับซึ่งกัน และกัน ขาดการต่อเนื่องในการดำเนินการ สำหรับโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ในด้านการดำเนินการ นิเทศผู้นิเทศ ไม่เข้าใจในเรื่องระบบการนิเทศที่ผู้บริหารและครูเรียนรู้ และทำงานร่วมกันการ ดำเนินการนิเทศไม่เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่อง อาจเนื่องมาจาก ท่านผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศ ยังขาดการ นิเทศติดตามอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารบางท่านยังไม่ให้ความสนใจต่อการจัดการศึกษา สำหรับเด็ก บกพร่องการจัดการเรียนร่วม ขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กบกพร่อง การจัดการเรียนร่วม จึงไม่สามารถจะแนะนำและให้การสนับสนุนที่ถูกต้อง การนิเทศจึงปฏิบัติเป็น ส่วนน้อย²¹

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยการนิเทศโรงเรียนแกน นำการจัดการเรียนร่วมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เนื่องจาก โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ถือเป็นโรงเรียนนำร่อง ดังนั้นจึงน่าสนใจว่าผู้บริหารมีการ จัดการนิเทศอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคด้านใดบ้างซึ่งในปีการศึกษา 2551 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม จำนวน 22 โรงเรียน โดยผู้วิจัยคาดว่าผลจากการวิจัยจะสามารถ นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อการจัดการนิเทศของ ผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อทราบการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

²¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2, แบบประเมินตนเอง ศึกษาิเทศโครงการ การจัดการเรียนร่วม (ราชบุรี : ฝ่ายธุรการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2, 2551), 3.

²¹ ผดุง อารยวิญญู, การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : แวนแก้ว, 2542), 63-64.

2.เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ข้อคำถามสำหรับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการหาข้อค้นพบ โดยการตั้งคำถามสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1.การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อยู่ในระดับใด

2.แนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นอย่างไร

สมมุติฐานการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาการวิจัย ได้อย่างชัดเจน ได้กำหนดสมมุติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีเชิงระบบของแคทซ์และคาน (Katz and Kahn) มาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย ตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) ซึ่งแคทซ์และคาน (Katz and Kahn) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบคือปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกันในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร องค์กรประกอบทั้งสามส่วนนี้จะทำงานร่วมกันเป็นวัฏจักร²² ภายใต้สภาพแวดล้อม (context) และมีข้อมูลย้อนกลับ(feedback)โดยการนำปัจจัยป้อนเข้าให้แก่ปัจจัยของการบริหาร คือ คน (man) เงิน(money) วัสดุอุปกรณ์(material) การจัดการ(management) ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงปัจจัย คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศโดยปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนได้แก่ นโยบาย บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และนักเรียนเป็นต้นปัจจัยเหล่านี้ต้องอาศัยกระบวนการต่างๆแปรสภาพ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ของ

²² Daniel Katz and Robert L. Kahn , The Social Psychology of Organization, 2nd ed (New York : John Wiley & Sons, 1978), 20.

การนิเทศและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นที่พึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ภายใต้สภาพแวดล้อมของโรงเรียน และได้รับ ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงการศึกษาต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการนิเทศ ของผู้บริหารการจัดการศึกษาโรงเรียนแก่นำการจัดการเรียนร่วม ของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยในการนิเทศของผู้บริหารนั้น ได้มีนักการศึกษา ได้กำหนด แนวคิดของแต่ละคนไว้ ดังนี้ แอชลิสันและเมอร์ดิธ(Acheson and Meredith) ได้เสนอ กระบวนการในการนิเทศไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดประชุมเพื่อวางแผน(planning conference) 2) การสังเกตการณ์สอน(observation) 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ(feedback conference)²³ นอกจากนี้ กลีคแมนและคณะ (Glickman) ได้เสนองานในหน้าที่ 5 งาน ในการนิเทศการสอน คือ 1)การนิเทศให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง 2) การพัฒนากลุ่ม 3) การพัฒนาหลักสูตร 4) การพัฒนา บุคลากร 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ²⁴ สำหรับแฮริส(Harris)ได้กล่าวถึง การนิเทศไว้ 9 ด้าน คือ 1)การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ 3) การเตรียมบุคลากรประจำการ 4) การจัดระบบ การเรียนการสอน 5) การจัดบริการพิเศษ 6) การจัดอบรมบุคลากรประจำ 7) ความสัมพันธ์กับ ชุมชน 8) การจัดหา อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน 9)การประเมินการสอน²⁵ ส่วน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3)การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4)การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา 5)การประเมินและ รายงานผล²⁶

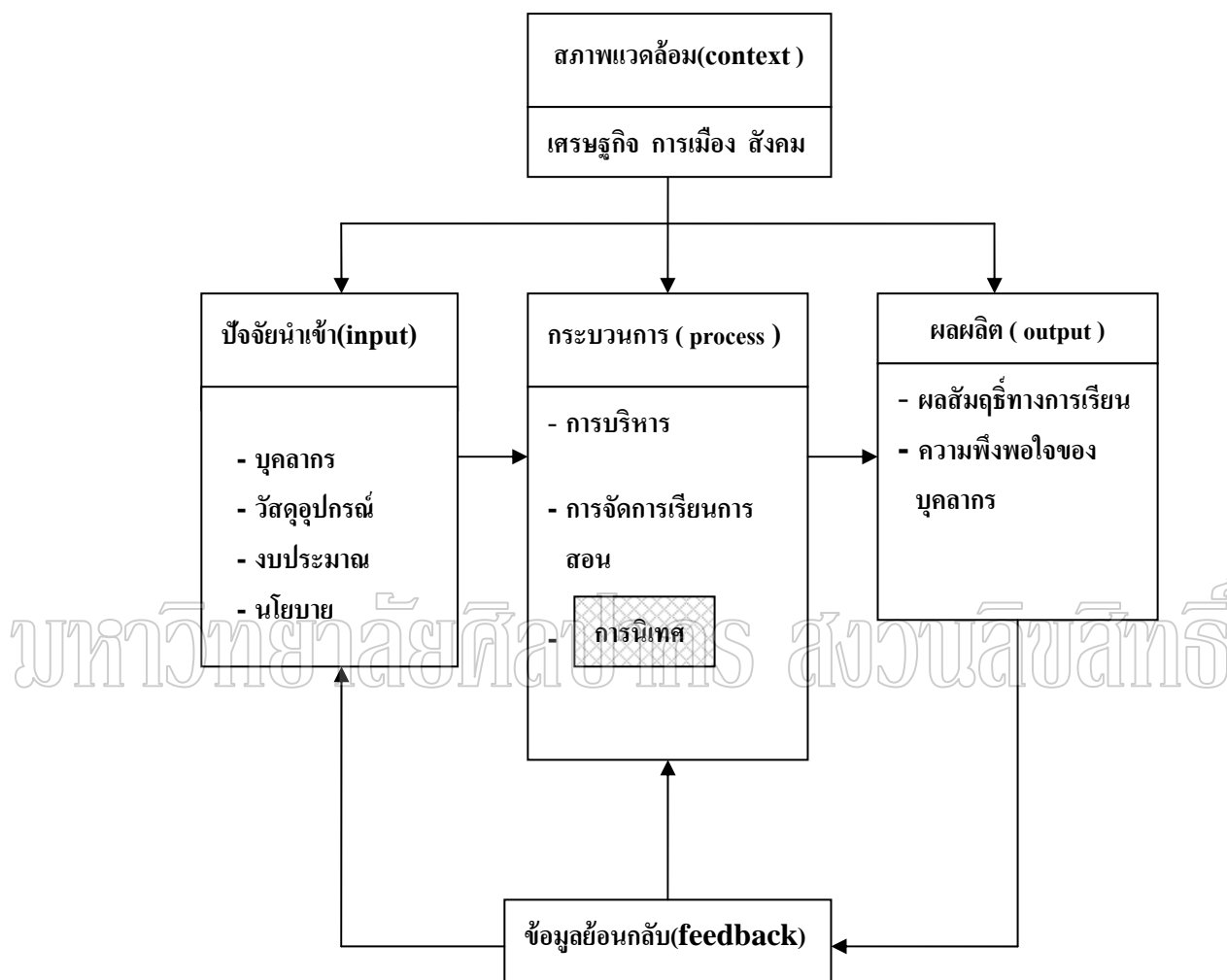
²³ Keith A. Acheson and Gall D. Meredith, Techniques in the Clinical Supervision of Teachers Preservice and Inservice Application, 4th ed. (New York : Longman, 2003), 90.

²⁴ Carl D. Glickman, Stephen P. Gordon, and Jovita M. Ross-Gordon, Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach, 8th ed. (Boston : Allyn and Bacon , Inc , 2009), 11.

²⁵ Ben M. Harris , Supervisory Behavior in Education, 3rd ed. (Englewood Cliffs.N.J. : Prentice Hall, Inc, 1985).

²⁶สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “ เอกสารการนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนแบบคละชั้น”สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551, 8. (อัดสำเนา)

จากแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ ดังกล่าวข้างต้นได้นำทฤษฎีเชิงระบบ และแนวคิดเกี่ยวกับสถานศึกษาในฐานะที่เป็นระบบเปิดประกอบด้วย 3 องค์ประกอบคือตัวป้อน (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) มาเป็นกรอบของการวิจัย (ดังแผนภูมิที่1)

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L Kahn ,The Social Psychology of Organization, 2nd ed. (New York : John Wiley & Sons,1978),10- 20.

: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,“ เอกสารการนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนแบบคละชั้น ” สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551, 8. (อัดสำเนา)

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศของผู้บริหาร ตามแนวคิดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอกระบวนการนิเทศของผู้บริหารซึ่งประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา 5) การประเมินและรายงานผล ดังสรุปไว้ในแผนภูมิที่ 2

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร(x_{tot})
1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (X_1)
2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก(X_2)
3. การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ (X_3)
4. การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา (X_4)
5. การประเมินและรายงานผล(X_5)

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “เอกสารการนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนแบบคละชั้น”สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551, 8. (อัดสำเนา)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ไว้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อทราบความหมายของศัพท์

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ต้องร่วมมือกันในการแนะนำ ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ช่วยเหลือกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการวิจัยนี้การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และการที่ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 5 ด้าน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา 5) การประเมินและรายงานผล

โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานมีจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอบางแพ เป็นโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ทั้ง 10 ประเภทเรียนร่วมซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ที่อยู่ในโครงการ จำนวน 22 โรงเรียน

เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ แบ่งเป็น 10 ประเภทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ เด็กบกพร่องทางการมองเห็น เด็กบกพร่องทางการได้ยิน เด็กบกพร่องทางสติปัญญา เด็กบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการขยายแนวความคิดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาโดยการค้นคว้า รวบรวมวรรณกรรมทฤษฎี แนวคิดและสาระสำคัญ จากตำรา และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยขอเสนอวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเรียงตามลำดับดังนี้ การนิเทศการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศศึกษามีนักการศึกษาและหน่วยงานได้ให้ความหมายของการนิเทศศึกษาไว้อย่างหลากหลายดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 คำว่า นิเทศ หมายถึง ชี้แจงหรือแสดง ในภาษาอังกฤษใช้ว่า “Supervise” และการนิเทศ “Supervision” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดูแลควบคุม หรือการให้คำแนะนำชี้แจงในเรื่องของงาน¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่าการนิเทศการศึกษา หมายถึง การช่วยพัฒนาแนะนำให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ ร่วมดำเนินการควบคุม การดำเนินการนิเทศสนับสนุนภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการศึกษาดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ² อัญชลี โพธิ์ทอง ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารการนิเทศไม่ใช่งานที่จะคอยจับผิดในการสอน ของครู-อาจารย์แต่หากเป็นงานที่จะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกันในทุกฝ่ายในการดำเนินการสร้างแนะนำและปรับปรุงคุณภาพการสอนให้มีประสิทธิภาพ³ สัจด์ อุทรานันท์ ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนไว้ว่า กระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากร

¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 (กรุงเทพฯ : นามมีมูลค์พับลิเคชั่น. 2546), 588.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, แนวทางวัดและประเมินผลการเรียน (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2545), 5.

³ อัญชลี โพธิ์ทอง, การนิเทศการศึกษา(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คุรุสภา, 2545), 5.

ทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน และซารี มณีศรี กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือ ความพยายามอย่างใดอย่างหนึ่งในการช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ส่วน วิลไรต์ตัน บุญสวัสดิ์ ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จโดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู หรือ ผู้บริหาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอีกต่อหนึ่งหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการนิเทศและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน นอกจากนั้น⁴ นิพนธ์ ไทยพานิช กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาที่เป็นความพยายามของบุคคลากรทางการศึกษา ที่จัดกิจกรรมและให้บริการกับผู้บริหารและครูในทางตรงและทางอ้อม ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของครู เพื่อเน้นประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน⁵ แฮร์ริส(Harris) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือการกระทำใดๆที่บุคคลากรในโรงเรียนกระทำต่อนักเรียนและสิ่งต่างๆในโรงเรียน เพื่อรักษามาตรฐานเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอน ภายใต้ระเบียบแบบแผนอำนวยความสะดวกแก่การสอนให้พัฒนาดีขึ้นและมุ่งให้เกิดประสิทธิผลในด้านงานสอนเป็นสำคัญ⁶ ดัลล์(Dull) ได้ให้ความหมายว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการกระทำหลาย ๆ อย่างของนักศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการสอนของครู⁷ กู๊ด(Good) ได้ให้ความหมายว่าการนิเทศการศึกษาหมายถึงความพยายามทุกวิถีทางของผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูและบุคคลากรทางการศึกษาได้รู้จักปรับปรุงการสอน⁸ วิลส์ (Wiles) กล่าวว่า การนิเทศเป็นกิจกรรม

⁴ วิลไรต์ตัน บุญสวัสดิ์, อ้างถึงใน สุนันทา เทพพิทักษ์, “การนิเทศภายในโรงเรียนภาษา นุสรณ์บางแค” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 4.

⁵ วัชร เล่าเรียนดี, การนิเทศการสอน (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550), 3.

⁶ Ben M.Harris, อ้างถึงใน ชุมพร จำปา, “การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 16-17.

⁷ Lloyd W. Dull, Supervision : School Leadership Handbook (Ohio : Charles E. Merrill Publishing Co., 1981), 5.

⁸ Carter V. Good, Dictionary of Education, 3rd ed (New York : McGraw – Hill Book Co., 1973), 121.

และบริการที่ช่วยปรับปรุงการสอน ช่วยให้ครูทำงานในหน้าที่ได้ดีขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้น และกิจกรรมเหล่านี้ รวมถึงการอบรมครู และการพัฒนาหลักสูตร⁹

จากความหมายของการนิเทศสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและบุคลากรทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องร่วมมือกันในการแนะนำให้คำปรึกษา ซึ่งจะช่วยเหลือกันเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา

ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา

การนิเทศศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ แต่ในสภาพปัจจุบันมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติการนิเทศการศึกษาได้ครบถ้วน เนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน¹⁰ นพพงษ์ บุญจิตราดุล ระบุสาเหตุและความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาว่า การเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตลอดจนการพัฒนาของหลักสูตร ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเชื่อซาเฟิกเฉยและการขาดความสนใจของครู ซึ่งได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัวอยู่เสมอ วิทยาการ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลง การขาดประสบการณ์ของครูใหม่หรือครูเก่าเพื่อให้ก้าวทันต่อเทคโนโลยีและวิธีสอนใหม่ ผลการวิจัยค้นคว้าใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในทางวิชาการ ซึ่งได้รับการเผยแพร่ ควรมีการนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้า ประชญาและอุดมการณ์ทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง ควรได้รับการถ่ายทอดและตอบสนองจากบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง¹¹ บันลือ พลฤกษ์วัน ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการนิเทศว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ได้เจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งตลอดจนแนวคิดทางการสอนใหม่ๆ ได้รับการค้นพบจากการค้นคว้าวิจัยตลอดเวลาจึงจำเป็นต้องมีการนิเทศศึกษานอกจากนั้น การศึกษาทุกระดับต้อง มีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาช่วยให้มีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และกล่าวว่าการสอน เป็นวิชาชีพชั้นสูงต้อง

⁹ Kimball Wiles, Supervision for Better Schools, 3rd ed (Englewood Cliffs, N.J : Prentice Hall, 1974). 25.

¹⁰ กรองทอง จิระเชชากุล, คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : ชารอักษร, 2550), 1.

¹¹ นพพงษ์ บุญจิตราดุล, อ้างถึงใน วัชรมา เล่าเรียนดี, เทคนิคและทักษะการนิเทศ (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), 122-123.

ได้รับการพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าให้เหมาะสมกับวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง ดังนั้นการพัฒนาวิชาชีพต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการนิเทศการศึกษาซึ่งในปัจจุบันพบว่าครูมีภารกิจมากมายจนไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าและติดตามวิทยาการใหม่ การนิเทศการศึกษายังมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนการสอน โดยผู้นิเทศจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือครู ให้เป็นผู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวะสังคมที่มีวิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “โลกของการสอนกับโลกของการนิเทศการศึกษาคือธรรมชาติของคู่กัน”¹² การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ซึ่งพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับสภาพการที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพการศึกษานิเทศการศึกษาคือจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น¹³

จากความสำคัญของการนิเทศ พอสรุปได้ว่าผู้นิเทศ จะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือครู เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้รับการนิเทศ จึงทราบความเป็นมาเป็นไป และสามารถเข้าไปช่วยในการแก้ไขปัญหาได้

จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศมีนักการศึกษาและหน่วยงานได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

กู๊ด(Good)ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ เพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญงอกงามทางวิชาชีพและการพัฒนาตนเอง ในเรื่องการเลือกและปรับปรุงจุดประสงค์การสอน สื่อการสอน วิธีสอนและประเมินผลการเรียน¹⁴ มาร์คและคณะ(Mark and others) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้ 1)ช่วยให้คณะครูมองเห็นเป้าหมายของการศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการนิเทศในระดับการศึกษาแต่ละคน เห็นบทบาทของผู้นิเทศ ที่จะทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายเหล่านั้นได้ 2) ช่วยเหลือครู

¹² บันลือ พฤกษ์วัน, อ่างถึงใน สมพร หอมทวนลม, “กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาอำเภอห้วยกระเจา” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), 16-17.

¹³ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศสู่การเรียนการสอนในศูนย์วิชาการ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2548), ส่วนหน้า.

¹⁴ Carter v. Good, Dictionary of Education, 3rd ed. (New York : Mc Graw-Hill, 1973), 574.

ให้มองเห็นปัญหา และความต้องการของเด็กและเยาวชน ได้ชัดเจนมากขึ้น 3) ใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงโรงเรียนและกิจกรรมต่างๆ ของภาวะผู้นำดังกล่าว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างราบรื่น กระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย 4) สร้างขวัญกำลังใจของกลุ่มและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครูให้มีผลต่อการทำงานเป็นหมู่คณะ เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย 5) กำหนดงานให้ครูแต่ละคนอย่างเหมาะสมกับงานที่มอบหมายนั้น สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาความสามารถของตน 6) ช่วยครูพัฒนาความสามารถในการสอนให้สูงขึ้น 7) ช่วยครูใหม่ให้เข้ากับระบบโรงเรียนได้ 8) ประเมินผลการทำงานของครูโดยดูความเจริญงอกงาม ของเด็กกับเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ 9) ช่วยเหลือครูหาสาเหตุและแก้ปัญหาอุปสรรคในการเรียนของนักเรียน 10) ให้ชุมชนได้เข้าใจถึงแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน 11) ปกป้องคณะครูให้พ้นจากข้อเรียกร้องที่ไม่มีเหตุผลยุติธรรมและการวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เป็นธรรม ¹⁵ กวิน(Gwynn)ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ 1) เพื่อช่วยเหลือครูให้เข้าใจเด็กดียิ่งขึ้น 2) ช่วยพัฒนาครูให้เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน 3) ช่วยเหลือครูในการจัดหาและเลือกสื่อการสอน 4) ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงวิธีสอน 5) ช่วยสร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่ครู โดยการนำเอาความสามารถพิเศษของครูแต่ละคนมาช่วยเหลือครูคนอื่นๆ 6) ช่วยเหลือครูในการประเมินผลการเรียน 7) ช่วยกระตุ้นครูให้รู้จักประเมินการทำงานและความก้าวหน้าของตนเอง 8) ช่วยให้ความรู้สึกว่าได้รับผลสำเร็จ 9) ช่วยกระตุ้นให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ได้เหมาะสม 10) เพื่อประชาสัมพันธ์การทำงานและความก้าวหน้าของโรงเรียนแก่ชุมชน ¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนไว้ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2) เพื่อแก้ปัญหาให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนในสังกัด ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรให้บรรลุจุดหมาย ¹⁷ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึง

¹⁵ James R Marks , Stoop Emery, and Stoop Joyce King, Handbook of Educational Supervision : A Guide for the Practitioner (Boston : Ally and Bacon ,1973), 93.

¹⁶ Minor K. Gwynn, Theory and Practice of Supervision (New York : Dodd Mead & Company,1974), 27-23.

¹⁷ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,หน่วยศึกษานิเทศก์, ชุดอบรมศึกษานิเทศก์การนิเทศการศึกษา(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2548), 4.

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ข้อดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู 2) เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน 3) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ 4) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี¹⁸

จากจุดมุ่งหมายที่ได้เนาว์คิดจากนักการศึกษาหลายๆท่าน สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้นิเทศให้ความช่วยเหลือ พัฒนาผู้รับการนิเทศให้เกิดขวัญกำลังใจ ในการทำงานที่จะพัฒนาตนเองของครูให้มีความเชื่อมั่นเกิดการประสานสัมพันธ์ที่ดีกับทุกๆฝ่ายจนทำให้งานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยผลที่ได้ให้คำนึงถึงเด็กนักเรียน

แนวคิดในการปฏิบัติงานของผู้นิเทศ

ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ควรเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งแนวคิดของ กรองทอง จิระเชชากุล กล่าวไว้ดังนี้

1) การเริ่มต้นจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ในระยะแรกควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ต้องเผชิญหน้ากัน เช่น การสังเกตการณ์สอน เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเกิดความขัดแย้งได้ง่าย ควรเลือกกิจกรรมที่สร้างความคุ้นเคยเช่นการให้คำปรึกษาหารือ การศึกษาเอกสารทางวิชาการ หรือการศึกษาดูงาน เมื่อครูคุ้นเคยกับการนิเทศภายในโรงเรียนและมีความพร้อม จึงใช้กิจกรรมสังเกตการสอน 2) ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการที่จะช่วยให้การนิเทศภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จ การใช้กระบวนการกลุ่มดำเนินงาน จะทำให้ได้ผลดีเป็นอย่างมาก 3) กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศควรตอบสนองต่อปัญหา ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยผลที่เกิดจากการแก้ปัญหา ให้เน้นการพัฒนาบุคลากรและพัฒนางาน 4) คณะกรรมการนิเทศควรศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการนิเทศครูในสถานศึกษา 5) สร้างศรัทธาและความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ¹⁹ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ มีแนวคิดในการนิเทศว่า 1) การนิเทศการสอนเป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน หากมองสังคมเป็นระบบหนึ่ง จะเห็นว่าในระบบสังคมประกอบด้วยระบบโรงเรียนเป็นระบบย่อยของระบบการศึกษา ส่วนระบบการนิเทศการสอนเป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน การศึกษาเกี่ยวกับระบบจะมองเป็นองค์ประกอบต่างๆ ในระบบการนิเทศ ซึ่งได้แก่ ผู้นิเทศการสอนมีผลต่อการสอนของครู และการสอนของครูมีผลต่อการเรียนของนักเรียน 2) การสอนเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางดีขึ้น ผู้นิเทศสามารถนิเทศครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสอนได้ เพื่อการ

¹⁸ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การนิเทศการสอน (กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548), 25.

¹⁹ กรองทอง จิระเชชากุล, คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : ธารอักษร, 2550), 8.

ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น 3) การนิเทศการสอนเป็นการให้การศึกษาคือต่อเนื้อของครู ครูซึ่งอยู่ในโรงเรียน และประกอบอาชีพด้วยการสอนต้องมีความรู้ใหม่ๆ ทั้งทางด้านเนื้อหาวิชาและด้านการสอน การนิเทศการสอนจะเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งถือว่าเป็นการให้การศึกษาย่างต่อเนื่อง

²⁰ ผู้นิเทศอาจนำทฤษฎี X และทฤษฎี Y โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ตามทฤษฎี X ที่เชื่อว่ามนุษย์ธรรมชาติจะไม่ชอบทำงานและหลีกเลี่ยงงานถ้ามีโอกาส มนุษย์ต้องมีการบังคับ ควบคุม ชี้นำ และจูงใจเพื่อให้ทำงานและโดยเฉลี่ยมนุษย์จะชอบการชี้นำ ชอบหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ และมีความทะเยอทะยานต่ำ ความเชื่อเกี่ยวกับมนุษย์ตามทฤษฎี Y ที่เชื่อว่าสำหรับมนุษย์การใช้พลังงาน พลังสมองในการทำงานเป็นเรื่องธรรมชาติ คล้ายกับการเล่น ชอบให้ทำงานหรือการพักผ่อน มนุษย์สามารถทำงานเองได้ในการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบและโดยเฉลี่ยมนุษย์เรียนรู้ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกต้อง มนุษย์มีความรับผิดชอบและแสวงหาความรับผิดชอบ โดยสรุปมนุษย์ตามแนวทฤษฎี X จะไม่ชอบทำงาน ชอบให้สั่งงาน ควบคุม ส่วนตามแนวทฤษฎี Y มนุษย์จะชอบทำงาน มีความรับผิดชอบ และแสวงหาความรับผิดชอบเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สรุปได้ว่าถ้าท่านเป็นศึกษานิเทศก์หรือผู้นิเทศแบบทฤษฎี X ท่านจะเชื่อและคิดว่าครูหรือบุคคลที่ท่านทำงานด้วย มีความรับผิดชอบน้อย ดังนั้นจะไม่มอบหน้าที่รับผิดชอบซึ่งเป็นการคิดด้านเดียว เมื่อครูหรือผู้ที่ท่านนิเทศด้วย ไม่มี ความรับผิดชอบ พวกเขาคือผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบ ซึ่งไม่ควรสรุปว่า ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของแมคเกรเกอร์(McGregor) อยู่คนละขั้วคือ ทฤษฎี X หมายถึงไม่ดีหรือเลว ทฤษฎี Y หมายถึงดี ในฐานะที่ทำหน้าที่ผู้นิเทศต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นเหตุผลอื่นมาประกอบว่า ทำไมพวกเขาจึงไม่มี ความรับผิดชอบหรือมีความรับผิดชอบน้อย²¹

จากแนวคิดการปฏิบัติการนิเทศของนักการศึกษาสรุปได้ว่า 1) การเริ่มต้นจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ในระยะแรกควรหลีกเลี่ยงกิจกรรม ที่ต้องเผชิญหน้ากัน 2) ความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะช่วยให้การนิเทศภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จ 3) กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศควรตอบสนองต่อปัญหา 4) การนิเทศการสอนเป็นระบบย่อยของระบบโรงเรียน 5) สร้างศรัทธาและความเข้าใจอันดีกับผู้บริหารนิเทศ 6) การสอนเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้ 7) การนิเทศการสอนเป็นการให้การศึกษาคือต่อเนื้อของครูและควรศึกษาภาวะผู้นำที่ดีที่เหมาะสมกับบุคคลกับงานและองค์กรมีความจำเป็น

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 21.

²¹ เรื่องเดียวกัน, 58-59.

หลักการนิเทศการศึกษา

กมล ภูประเสริฐ ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการนิเทศการศึกษาดังนี้ 1) มุ่งที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ แม้ว่าการนิเทศจะเป็นการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน สิ่งที่จะพัฒนาจะต้องไปสู่คุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น 2)อาศัยความร่วมมือภายในโรงเรียนบุคลากรในโรงเรียนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ ร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนพัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ และหลายกรณีอาจต้องเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาช่วยให้คำแนะนำด้วย 3)อาศัยวิธีการที่หลากหลาย ที่จะเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นความสนใจและความร่วมมือ ในการดำเนินการแต่ละวิธีมีจุดเด่น จุดด้อยที่จะช่วยเสริมประสิทธิภาพของกันไว้ได้ 4) กระทำอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ จนสร้างความรู้สึกว่า กระบวนการนี้เป็นสิ่งที่ไม่ได้ กลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนซึ่งเป็นการสร้างอุปนิสัยของการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 5) ใช้กระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อมั่นใจได้ว่างานนิเทศภายในโรงเรียน จะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้²²

ชาญชัย อาจินสมาจาร ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาได้แก่ 1) นิเทศการศึกษาจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร การบริหารนอกจากจะให้บริการในสิ่งต่างๆแล้ว ยังจัดให้มีอาคารและเครื่องมือต่างๆ อีกด้วยซึ่งสิ่งเหล่านี้ คือส่วนหนึ่งของสภาพการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงสถานการณ์ดังกล่าว“ถึงแม้ว่าการนิเทศการศึกษาจะเป็นงานที่อยู่ภายใต้ขอบข่ายการบริหาร แต่ถือกันว่าเป็นส่วนสำคัญของการบริหารการนิเทศการศึกษา เป็นงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ภายใต้ความรับผิดชอบของการบริหาร” เป็นที่เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งว่าการนิเทศการศึกษากับ การบริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจัดการบริหารและการนิเทศการศึกษาที่ตีมีหน้าที่เหมือนกัน นั่นคือ การสร้างสรรค์สภาพที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการศึกษา และคงไว้ซึ่งระดับความมีประสิทธิภาพของสิ่งดังกล่าว ในกระบวนการทั้งสองนี้ถือว่าขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ การบริหารทำให้เกิดสภาพการเรียนการสอนและการนิเทศการศึกษา ในสถานการณ์ดังกล่าว แล้วประเมินผลดีผลเสีย จากนั้นก็หาวิธีการปรับปรุงในสิ่งดังกล่าว 2) การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา หมายความว่า นโยบาย แผน ค่านิยมและความหมายของการนิเทศการศึกษาควรถูกกำหนดโดยแนวทางปรัชญาหรือวิถีชีวิตในสังคม ซึ่งเราจะให้การศึกษาแก่บุคคลในสังคมนั้น จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย นโยบาย และแผนจะถูกตรวจสอบอย่างพิถีพิถัน เพื่อแสดงถึงคุณภาพหรือ ความสำคัญและความเพียงพอ จะต้องมีการตีค่าจุดมุ่งหมายและเป้าหมาย โดยอาศัยความต้องการอุดมการณ์ และความพึงพอใจของชุมชน สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยกระบวนการวิวัฒนาการของโลก และ

²² กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : เสริมสินชีสเท็ม, 2545), 59.

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ในขณะที่เราใช้วิธีการทางปรัชญา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้กระบวนการทางตรรกวิทยาและความคิดอย่างพินิจพิเคราะห์เป็นงานยากพอสมควรและจำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนมาแล้ว จึงจะได้ข้อสรุปที่ถูกต้องสมบูรณ์และมีเหตุผล 3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ กิจกรรม แผน วิธีการและเทคนิคต่างๆควรตั้งอยู่บนพื้นฐานเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 4) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย 5) การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ 6) การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า หมายความว่า การนิเทศการศึกษา ควรตั้งไปที่การส่งเสริมความเจริญของงานของนักเรียนและครู และให้เขาได้ปรับปรุงสังคมอีกต่อหนึ่ง 7) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพคือต้องมีการประเมินผลตนเองอยู่เสมอในด้านเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายนอกจากนี้ยังควรประเมินแผนวิธีการและบุคลากร เพื่อที่จะได้พัฒนามาตรฐานและความรู้พิเศษ ทักษะตลอดจนเทคนิคต่างๆ การประเมินผลใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการพยากรณ์และการพัฒนาเท่านั้น²³ ไพบูลย์ มีศิลป์ และพรชัย สระศรีสุวรรณ ให้หลักการเกี่ยวกับการนิเทศการสอนดังนี้ 1) การนิเทศการสอนเป็นการส่งเสริมความเจริญของงาน เพื่อให้ครูเข้าใจในหลักวิธีการสอนต่างๆใช้เทคนิควิธีการสอนอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สร้างสื่อและใช้สื่ออย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่น มีทัศนคติและอุดมการณ์ในการสอน 2) การนิเทศการสอนยึดความถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง สามารถพิสูจน์ได้ถึงเหตุและผลรวมทั้งข้อเท็จจริงต่างๆ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการสรุปผล สามารถอ้างอิงได้และมีความน่าเชื่อถือได้ 3) การนิเทศการสอน ต้องมีความยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการ วิธีนิเทศการสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด 4) การนิเทศการสอน เป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างงานนิเทศ กับงานอื่นๆ หมายถึง กระบวนการพัฒนาการสอนของครูให้ดีขึ้น และสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งภายในสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น²⁴ ดิเรก ศรีวะโสภณ กล่าวถึงการนิเทศมีความจำเป็นอย่างนี้ 1) เน้นกระบวนการการบริหารการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษาต้องเท่าเทียมกัน ทั้งสามกระบวนการ จะเน้นกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งไม่ได้ 2) ภารกิจหลักของผู้บริหาร โรงเรียนคือ บริหารงาน 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานบริหารทั่วไปและ

²³ ชาญชัย อาจินสมาจาร, การนิเทศการสอนแผนใหม่ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โพธิ์เพช, 2547), 56-65.

²⁴ ไพบูลย์ มีศิลป์ และพรชัย สระศรีสุวรรณ, “การวิจัยและพัฒนาการสอนเทคนิคการสอน”, เอกสารประกอบคำบรรยาย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 2548, 13. (อัดสำเนา)

งานบริหารงบประมาณ ผู้บริหารจำเป็นต้องนิเทศครูผู้สอน เพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาวิธีการสอนให้มีคุณภาพ 3) ภายในโรงเรียนย่อมมีครูที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ย่อมแตกต่างกัน การจะลดช่องว่างดังกล่าวผู้บริหารควรมีการนิเทศในโรงเรียนเพื่อให้ครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น²⁵

จากแนวคิดหลักการนิเทศการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า 1) มุ่งที่คุณภาพของผู้เรียน 2) อาศัยความร่วมมือภายในโรงเรียน 3) อาศัยวิธีการที่หลากหลาย 4) กระทำอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ 5) ใช้กระบวนการที่เป็นระบบเพื่อมั่นใจ 6) นิเทศการศึกษาจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร 7) การนิเทศการศึกษาควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญา หมายความว่า นโยบาย แผน ค่านิยมและความหมายของการนิเทศการศึกษา ควรถูกกำหนด โดยแนวทางปรัชญาหรือวิถีชีวิตในสังคม 8) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย 9) การนิเทศการศึกษาควรเป็นการสร้างสรรค์ 10) การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า 11) การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพ 12) การนิเทศการสอนยึดความถูกต้องตามหลักวิชาการ 13) การนิเทศการสอน ต้องมีความยืดหยุ่น 14) การนิเทศการสอนเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างงานนิเทศกับงานอื่นๆ

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนจากแนวคิดของกลีคแมนและคณะ(Glickman) ได้นำเสนอกระบวนการในการนิเทศการสอนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การประชุมร่วมกับครู (peconference with teacher) 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน(observation of classroom) 3) การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอนและพิจารณาวางแผนการประชุมร่วมกับครู 4) ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน(postconference with teacher) 5) วิเคราะห์และพัฒนาคำแนะนำ 4 ขั้นตอน เพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรให้ครูได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นให้มาก²⁶ แอคคีสันและกอล(Acheson And Gall)ได้เสนอกระบวนการนิเทศไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) จัดประชุมเพื่อวางแผน(planning conference)โดยมีผู้นิเทศกับครู ผู้รับการนิเทศเพื่อให้ครูได้มีโอกาสในการนำเสนอความต้องการ ประเด็นที่สนใจ จะ

²⁵ ดิเรก ศรีวะภา, “การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน”, เอกสารประกอบการอบรมการนิเทศตามแนวปฏิรูปการศึกษา 2548, 3.(อค์สำเนา)

²⁶ Carl D. Glickman, Stephen P.Gordon ,and Jovita M. Ross-Gordon, Supervision and Instructional Leadership : A Developmental Approach, 8rd ed. (Boston : Allyn and Bacon , Inc , 2009), 281.

ปรับปรุงและพัฒนาความมุ่งหวังที่จะพัฒนาบทบาทของผู้นิเทศในขั้นตอนนี้ก็คือ ช่วยให้ครูเข้าใจ เรื่องที่ครูสนใจ ให้ครูได้มองเห็นภาพการสอนของตนเองในปัจจุบัน ร่วมกันพิจารณาเทคนิคใหม่ๆ ที่ครูสนใจจะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน 2) การสังเกตการสอน (observation) การสังเกตการสอนต้องดำเนินการต่อกระบวนการที่มีการวางแผน กำหนดแนวทางการสอนและวิธีการสังเกตการสอนที่เหมาะสมเวลาที่ทำการสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียนและ วิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback conference) ขั้นตอนนี้ผู้นิเทศ และครูประชุมร่วมกัน เพื่อว่าด้วยผลการสังเกตการสอน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และ แนวทางการแก้ไข²⁷ วัชรรา เล่าเรียนดี ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศโดยผู้บริหารสามารถนำมา สังเคราะห์เป็นกระบวนการนิเทศโดยผู้บริหารได้ดังนี้ 1) ประชุมวางแผนการสังเกตการสอนกำหนด เรื่อง ประเด็นที่จะสังเกต วิธีการสังเกต 2) สังเกตการสอนหรือการปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ ควร ใช้การสังเกตเชิงคุณภาพในแบบต่างๆจะเหมาะสมกว่าวิธีสังเกตเชิงปริมาณเช่น การสังเกตบันทึกคาม ประเด็นคำถามที่สนใจ (focused questionnaire) หรือการสังเกตบันทึกแบบย่อ (anecdotal record) หรือแบบผสมผสานระหว่างวิธีสังเกตเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ เกี่ยวกับการ สังเกต และทบทวนประเด็นที่จะสังเกตการสอนครั้งต่อไป 4) ในกรณีเกี่ยวกับการดำเนินการ นิเทศ ควรมีการประเมินผลการนิเทศทั้งตัวผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เผยแพร่ ผลสำเร็จของการนิเทศให้ครูอื่นๆ ได้ทราบเพื่อจูงใจให้ปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องต่อไป²⁸

จากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ 6 ขั้นตอนคือ 1) ประชุมวางแผนการสังเกตการสอน 2) การสังเกตการณ์สอน 3) การ วิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการณ์สอน 4) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ 5) วิเคราะห์และ พัฒนาการดำเนินการ 6) การประเมินผลการนิเทศ

ทักษะการนิเทศการศึกษา

ทักษะการนิเทศการศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ โดยผ่านกระบวนการทางการนิเทศดังกล่าวด้วยเหตุที่ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพและสามารถ

²⁷ Keith A. Acheson and Gall D. Meredith, Techniques in the Clinical Supervision of Teachers Preservice and Inservice Application, 4th ed. (New York : Longman, 2003), 90.

²⁸ วัชรรา เล่าเรียนดี, การนิเทศการสอน (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550), 112.

ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้น ควรเป็นผู้มีทักษะในทุกๆด้านในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาเรื่องทักษะของผู้บริหาร ได้มีนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนิเทศการศึกษา หลายท่านได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหาร ทุกระดับเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานไว้ ดังนี้

แกทซ์ (Katz) ได้สรุปทักษะที่สำคัญของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. ทักษะด้านเทคนิค(technical skill) ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเทคนิคและวิธีการนิเทศที่จะให้ได้ผลดีที่สุด ตลอดจนการรู้จักเลือกใช้เครื่องมือในการทำงาน

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (human Skill) ได้แก่ ความสามารถในการทำงานกับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ถือว่าการมีมนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้ทำหน้าที่นิเทศ เพราะเป็นงานที่จะต้องทำร่วมกับคนอื่น

3. ทักษะด้านคตินิยม(conceptual skill) ได้แก่ ความสามารถในการเข้าใจ ความสำคัญของหน่วยงานของตน เข้าใจระบบการศึกษาตั้งแต่ ระดับประเทศจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดจนความเข้าใจขอบข่าย องค์ประกอบ กลไกในการปฏิบัติงาน และความสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง²⁹

กลีคแมน(Glickman) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ต้องมีในการนิเทศและดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารกับคณะครูภายในโรงเรียน ในการปรับปรุงการเรียนการสอน พัฒนาความรู้ความสามารถ ของบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประสบผลสำเร็จของโรงเรียนในการจัดการศึกษา และได้เสนอแนวคิดของคุณลักษณะ ของผู้นิเทศที่ผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติเฉพาะที่จำเป็นในตนเองก่อน 3 ประการคือ

1. ความรู้(knowledge) เป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับผู้นิเทศ เป็นความรู้ที่ผู้บริหารต้องเข้าใจในสภาพความเป็นจริง ในสภาพการจัดการศึกษาบรรทัดฐาน และปรัชญาของโรงเรียน เพื่อนำโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารยังต้องมีความรู้ความเข้าใจในระดับความคิดความสามารถ และวุฒิภาวะของครูแต่ละคน ผู้นิเทศต้องมีความรู้เกี่ยวกับครูและวิชาชีพครูเพื่อที่จะสามารถเลือกใช้วิธีการนิเทศแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมกับครูแต่ละประเภท

²⁹ Robert L. Katz, อ้างถึงใน ปฐมมา สิทธิสา, “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน”(การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551), 30.

2. ทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ (interpersonal skills) เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเน้นความสามารถของผู้นิเทศในการสร้างแรงจูงใจการพัฒนาครู และพัฒนาการนิเทศโดยใช้ความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ห้ครู และสามารถเลือกใช้พฤติกรรมต่อเนื่องของการนิเทศ 10 พฤติกรรม มาเป็นพฤติกรรมต่อเนื่อง 4 แบบที่ใช้ในการนิเทศ เพื่อพัฒนาครูตามระดับวุฒิและความพร้อมของครู ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และเป็นการพัฒนาการนิเทศของตนเองด้วยพฤติกรรมการนิเทศ 4 แบบที่กล่าวคือ

2.1 การนิเทศแบบชี้นำด้วยการควบคุม (directive control behaviors) เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศมีอำนาจหน้าที่ หรือตำแหน่งที่สูงกว่าครูซึ่งสามารถใช้การสั่งการได้ และครูก็ไม่ขัดแย้ง หรือยอมรับในเวลาต่อมา หรือผู้นิเทศสามารถแสดงพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำได้ ต่อเมื่อผู้นิเทศมีชื่อเสียง มีความรู้ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะ อาจกล่าวได้ว่า ผู้นิเทศต้องมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ดีกว่าผู้รับการนิเทศ การนิเทศแบบชี้นำนี้เป็นการนิเทศ ที่ผู้นิเทศต้องการให้ผู้รับการนิเทศเข้าใจอย่างชัดเจนตามที่คาดหมายไว้ ผู้นิเทศที่มีตำแหน่งเป็นผู้บังคับบัญชาในสายงานนี้ สามารถเลือกใช้การนิเทศแบบชี้นำได้ แต่จะต้องใช้คำพูดในลักษณะเสริมแรง ผู้นิเทศที่ไม่ใช่เป็นผู้บริหารก็สามารถนิเทศแบบชี้นำโดยการช่วยเหลือ ซึ่งตัวผู้นิเทศเองจะต้องได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจากคณะครูด้วย การนิเทศแบบชี้นำนั้น สามารถใช้ได้ตามลักษณะของบุคคลที่มีอำนาจ ความน่าเคารพนับถือ ผู้เชี่ยวชาญ และตามสายบังคับบัญชา การใช้การนิเทศแบบชี้นำควรใช้ดังนี้ 1) เมื่อมีการปฏิบัติงานในหน้าที่นั้นมีระดับการพัฒนาดำเนินการ2)เมื่อครูทั้งหลายไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ หรือละเลยที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ ซึ่งจะเกิดผลเสียแก่นักเรียน เพื่อนครู หรือชุมชน 3) เมื่อครูทั้งหลายไม่ยอมที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้นิเทศได้พยายามให้พวกเขาได้ตัดสินใจแล้วพวกเขาก็ยังไม่ปฏิบัติ 4) เมื่อผู้นิเทศปลุกจิตสำนึกในการปฏิบัติงานแล้ว ครูก็ยังไม่ยอมปฏิบัติหรือครูไม่เกี่ยวข้อง หรือคณะครูเสนอให้ผู้นิเทศเป็นผู้ตัดสินใจ 5) เมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือมีเวลาไม่พอ

2.2 การนิเทศแบบชี้นำโดยให้ข้อมูลข่าวสาร (directive informational behaviors) การนิเทศแบบนี้ เป็นการให้ครูได้พิจารณาทางเลือกที่จะนำไปปฏิบัติ โดยที่ผู้นิเทศเป็นตัวหลักในการให้คำแนะนำ และแนวปฏิบัติ ผู้นิเทศต้องให้โอกาสครูในการแก้ไข ปรับปรุง กลั่นกรอง ทางเลือกที่จะนำไปใช้ให้เหมาะสมและทำดีที่สุดในการที่ครูยอมรับแนวปฏิบัติและร่วมมือกันขึ้นอยู่กับผู้นิเทศที่จะต้องมีความเชี่ยวชาญ มีความมั่นใจในตัวเอง และเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ โดยผู้นิเทศจะต้องมีข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ และความสามารถมากกว่าและเหนือกว่าครูอย่างเห็นได้ชัด การให้คำแนะนำข่าวสาร ข้อมูลโดยตรงกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ความเชี่ยวชาญ ความเชื่อมั่น ความน่าเชื่อถือ และการกำหนดทางเลือก จึงควรใช้สถานการณ์ดังนี้คือ 1) เมื่อครูมีการพัฒนางานในหน้าที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร 2) เมื่อครูมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ น้อยกว่าผู้นิเทศ 3) เมื่อครูรู้สึกสับสน ขาดประสบการณ์ หรือไม่รู้ว่าจะ

จะปฏิบัติอย่างไร และผู้นิเทศรู้แนวทางปฏิบัติที่ทำให้ประสบความสำเร็จ 4) เมื่อผู้นิเทศเต็มใจที่จะช่วยเหลือ และรับผิดชอบในสิ่งที่ครูเลือกและพยายามจะปฏิบัติ 5) เมื่อครูมีความเชื่อถือและไว้วางใจผู้นิเทศ ซึ่งจะรู้ได้จากการพูดคุย 6) เมื่อมีเวลาน้อย จำเป็นที่จะต้องใช้การแนะนำที่ชัดเจนรวดเร็ว และให้แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมการนิเทศแบบร่วมมือ (collaborative behaviors) เป็นพื้นฐานในการร่วมมือในการตัดสินใจ ในด้านการเรียนการสอน เป็นผลมาจากการวางแผนการที่ปฏิบัติร่วมกัน

2.3 การนิเทศแบบร่วมมือ(collaborative) จะเหมาะสม เมื่อครูและผู้นิเทศมีระดับความเชี่ยวชาญใกล้เคียงกัน มีส่วนเกี่ยวข้องและสนใจคล้ายคลึงกัน ประการสำคัญที่ควรพิจารณาก็คือการร่วมมือจะต้องร่วมมือทั้งทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออก สถานการณ์ที่ผู้นิเทศควรจะต้องใช้พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือ(collaborative)ควรจะใช้เมื่อ 1) เมื่อครูไม่สามารถพัฒนางานได้เต็มที่งานมีความคลุมเครือ 2) เมื่อครูและผู้นิเทศมีความรู้ความชำนาญพอ ๆ กันในปัญหานั้น ๆ 3) เมื่อครูและผู้นิเทศต้องตัดสินใจร่วมกัน และต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจร่วมกัน 4) เมื่อครูและผู้นิเทศต่างก็ต้องการแก้ปัญหา ก็ควรที่จะใช้แนวทางการร่วมมือกัน

2.4 การนิเทศแบบไม่ชี้นำ (nondirective behaviors) ผู้นิเทศสามารถใช้การนิเทศแบบไม่ชี้นำ เพื่อช่วยให้เพื่อนครูในการตัดสินใจต่าง ๆ ตามแผนของเขาเอง เมื่อครูหรือกลุ่มครูมีความชำนาญมากขึ้น มีการยอมรับและมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจในแต่ละปัญหาได้ดีกว่าผู้นิเทศการนิเทศแบบไม่ชี้นำจะเหมาะสมกว่า สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงสำหรับผู้นิเทศก็คือ ต้องไม่เป็นผู้ตัดสินใจ อย่าตอบสนองความต้องการของครูที่ต้องการให้ผู้นิเทศเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และพยายามปรับพฤติกรรมของตัวเอง และเมื่อเริ่มเฉื่อยชาที่จะแก้ปัญหา วัตถุประสงค์ของการนิเทศแบบร่วมมือก็เพื่อเป็นการให้แนวทางปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ให้มีความกระฉับกระเฉง และให้กลุ่มคนร่วมแสดงความคิดเห็น เราควรจะใช้พฤติกรรมการนิเทศแบบไม่ชี้นำกับใคร เมื่อไร ผู้นิเทศควรพิจารณาหลักเกณฑ์และคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ 1) เมื่อครูหรือกลุ่มครูมีการพัฒนาถึงระดับเดียวกัน 2) เมื่อครูหรือกลุ่มครูมีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้นอยู่แล้ว ความรู้ความชำนาญของผู้นิเทศมีน้อย “ถ้าคุณยังไม่รู้อะไรดี แต่พวกเขาู้ดีกว่า ควรให้พวกเขาแก้ปัญหาจะดีกว่า” 3) เมื่อครูหรือกลุ่มครูมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจ โดยผู้นิเทศมีส่วนร่วม เกี่ยวข้องน้อยมาก “ ถ้าพวกเขาเป็นผู้รับผิดชอบโดยที่ท่านไม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ปล่อยให้พวกเขาแก้ไขตนเอง” 4) เมื่อครูหรือกลุ่มครูสนใจที่จะแก้ปัญหาเอง โดยที่ปัญหานั้นไม่ใช่เนื้อหาของผู้นิเทศ “ ถ้าพวกเขาต้องการทำเอง และท่านไม่สนใจด้วยปล่อยให้พวกเขาตัดสินใจเอง” พฤติกรรมต่อเนื่องทางการนิเทศ 10 พฤติกรรมที่ผู้นิเทศควรมีดังนี้

1. การฟัง(listening)เช่นผู้นิเทศนั่งอยู่ในที่นั่งของตน ตามองไปยังครูที่กำลังพูดอยู่พร้อม ทั้งแสดงอาการพยักหน้าเป็นระยะๆเพื่อให้ครูหรือผู้พูดทราบว่าตนเข้าใจผู้นิเทศอาจส่งเสียงบางอย่าง ออกมาเพื่อแสดงให้ครูเห็นว่าผู้นิเทศยังคงให้ความสนใจและกำลังฟังครูหรือผู้พูดตลอดเวลา

2. การทำให้กระจ่างชัด(clarifying) ผู้นิเทศถามคำถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจน ตรงกัน ระหว่างครูกับผู้นิเทศ คำถามเหล่านั้นอาจเป็น “ คุณหมายถึงสิ่งนั้นหรือ ” หรือ “ คุณจะ อธิบายในเรื่อง...นี้อีกได้ไหม ” เป็นต้น

3. การกระตุ้นหรือเร้า (encouraging) ผู้นิเทศใช้คำพูดบางคำที่แสดงการยอมรับเพื่อให้ผู้พูดหรือครูได้อธิบายเรื่องราว หรือจุดยืนของเขาอย่างต่อเนื่อง คำพูดเหล่านั้นอาจเป็น “ ค่ะ ดิฉัน กำลังรับฟังคุณอยู่ ” หรือ “ ว่าต่อไปค่ะ ”

4. การตอบสนอง (reflecting) ผู้นิเทศจะสรุปและทบทวนข้อมูลที่ครู หรือผู้พูดได้พูดไป แล้วอย่างละเอียด และอาจแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยอาจใช้คำพูดบางคำ เช่น “ ฉันเข้าใจว่าสิ่ง นั้นหมายถึง...” หรือ “ ฉันได้ยินคุณพูดว่า...” เป็นต้น

5. การนำเสนอ (presenting) ผู้นิเทศเสนอแนวความคิดบางประเด็น ที่สมาชิกในที่ประชุม กำลังอภิปรายกันอยู่โดย คำพูดที่ใช้ อาจเป็น “ฉันต้องการให้พวกเราได้พิจารณา” เป็นต้น

6. การแก้ปัญหา(problem solving)หลังจากการอภิปรายประเด็นข้อปัญหาเบื้องต้น เรียบร้อยแล้ว ผู้นิเทศอาจมีส่วนร่วมในการพิจารณาเลือกแนวทางต่าง ๆ ที่ใช้ในการแก้ปัญหานั้น ได้ โดยอาจใช้คำพูดบางคำ เช่น “ ขอให้พวกเราหยุดการอภิปรายชั่วคราว และในขณะที่หยุดนี้ ฉันใคร่ ขอให้ครูแต่ละท่านช่วยกรุณาเขียนแนวทางในการแก้ปัญหานี้ ตามเจตคติของท่านเอง ”

7. การต่อรอง (negotiating) ผู้นิเทศจะเปลี่ยนประเด็นการอภิปรายจากการพิจารณาปัญหา ไปสู่ประเด็นแนวทางแก้ปัญหา โดยให้ผู้นิเทศหรือสมาชิกในที่ประชุม หยิบยกแนวทางที่ครูแต่ละ ท่านหรือกลุ่มครูที่เสนอขึ้นมา สืบหาความเป็นไปได้รวมทั้งข้อขัดแย้งที่อาจมีหรือจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา และแนวทางแก้ปัญหานั้นตามความเหมาะสม

8. การชี้แนะหรือสั่งการ (directing) ผู้นิเทศจะบอก หรือสั่งการให้ครูมีส่วนร่วมลงมือ ดำเนินการในสิ่งที่ผู้นิเทศต้องการ คำสั่งหรือคำชี้แนะเหล่านั้นอาจเป็น “ ฉันตัดสินใจแล้วว่า จะต้อง ทำ...” หรือ “ ฉันต้องการให้คุณปฏิบัติ ” เป็นต้น

9. กำหนดมาตรฐาน(standardizing)ผู้นิเทศตั้งเกณฑ์ที่ตนเองคาดหวัง รวมทั้งกำหนดเวลา ที่คาดว่าจะใช้ในการปรับปรุงการสอนของครู ความคาดหวังนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับคำพูด เช่น “ ใน วันจันทร์หน้า เราต้องการเห็น...” เป็นต้น

10. การเสริมแรงหรือการให้กำลังใจ(reinforcing)ผู้นิเทศให้การสนับสนุนโดยตรงเพื่อให้ครู ได้ดำเนินการปรับปรุงการสอน ให้บรรลุผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การเสริมแรงหรือการให้กำลังใจนี้

ผู้นิเทศอาจใช้คำพูดที่กล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในทางบวก หรือรูปแบบการให้คำชมเชย เช่น “ฉันรู้ว่าคุณทำได้” หรือ “ฉันมีความเชื่อมั่นในตัวคุณมาก” เป็นต้น

3. ทักษะทางเทคนิควิธี (technical skills) กลlickแมนและคณะ (Glickman) ให้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางเทคนิควิธีว่าเป็นสิ่งที่ผู้นิเทศจำเป็นต้องใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับโรงเรียน ครู ทักษะทางสังคม เพื่อใช้พัฒนาบุคลิกภาพของครู โดยที่ผู้นิเทศต้องมีทักษะดังนี้คือ

1. การสังเกต (observing) เป็นการใส่ใจ และการพิจารณาได้ตรง โดยมิใช้เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) การสังเกตเชิงปริมาณ ได้แก่ เครื่องมือจัดระดับความถี่ เครื่องมือที่ให้เห็นการกระทำ เครื่องมือแผนผังเชิงทัศนภาพ เครื่องมือเชิงคุณภาพและปริมาณ 2) การสังเกตเชิงคุณภาพ จะรวบรวมวิชาการต่าง ๆ ไว้ คือ การบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสังเกตโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการสอน การสังเกตโดยใช้แบบสอบถามเฉพาะเจาะจง และการวิพากษ์วิจารณ์ทางการศึกษา

2. การประเมินและทักษะการวางแผน (assessing and planning Skills) เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ระหว่างการวางแผนกับการประเมินผล สำหรับกระบวนการประเมินผลมักจะมีเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณา ส่วนการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและการเลือกแนวทางปฏิบัติระหว่างผู้นิเทศกับครูผู้สอนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

3. การวิจัยและการประเมินผล (research and evaluation) งานวิจัยในปัจจุบันนี้ จะมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ ความแตกต่างระหว่างงานวิจัยกับงานการประเมินผลนั้น จะอยู่ที่การให้คำนิยามไว้ก่อนทำการศึกษาโดยใช้นักเรียน ครู ห้องเรียนเป็นกลุ่มประชากร ในขณะที่ผู้ประเมินจะศึกษาว่าสิ่งใดเกิดขึ้นในโรงเรียนแล้วบ้าง ดังนั้นการประเมินผล จึงถือได้ว่าเป็นการออกแบบของงานวิจัยชนิดหนึ่ง ส่วนงานวิจัย ได้แก่ การศึกษาแบบพรรณนา การศึกษาแบบหาความสัมพันธ์ และการศึกษาแบบทดลอง เป็นต้น จากแนวความคิด เกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ทักษะที่ผู้บริหารต้องมี คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการจัดการ และทักษะด้านเทคนิควิธี ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล ทักษะด้านการวางแผน ทักษะด้านการประเมินผลสิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการปฏิบัติงานนิเทศให้ประสบความสำเร็จ³⁰

ไวลส์ (Wiles) ได้สรุปทักษะพื้นฐานของผู้นิเทศว่าควรมีทักษะ 5 ประการดังต่อไปนี้

³⁰Carl D. Glickman, Stephen P. Gordon, and Jovita M. Ross-Gordon, Supervision of Instruction : A Development Approach, 3rd ed (Boston : Allyn and Bacon, 2009), 136-137.

1. ทักษะด้านการเป็นผู้นำ ลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ที่ผู้นิเทศจำเป็นจะต้องมีคือ ความสามารถในการเป็นผู้นำ ในการนิเทศภายในโรงเรียนคือ ความสามารถและความพร้อมที่จะ กระตุ้นเสนอแนะแนวทาง เพื่อให้ครูสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดี

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ งานนิเทศภายในโรงเรียน ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความ เกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ หลายฝ่าย การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จะช่วยให้ผู้นิเทศได้รับความร่วมมือใน การทำงานเป็นอย่างดี

3. ทักษะด้านกระบวนการหมู่พวก ผู้นิเทศมีความจำเป็นที่ต้องทำงานร่วมกับกลุ่ม จึง ต้องมีความรู้เกี่ยวกับกลุ่ม การทำงานกลุ่มหรือการชักจูงให้สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันทำงาน มีการ ประสานงานที่ดี

4. ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ บุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอนทักษะการบริหารงานบุคคลจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้นิเทศควรมี

5. ทักษะด้านการประเมินผลการประเมินผลจะช่วยให้ทราบว่าแผนการปฏิบัติงานต่างๆ ที่กำหนดไว้ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการนิเทศศึกษามีอะไรบ้าง การประเมินผลนี้ควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งอาจจัดให้มีการ ประเมินผลโดย ครูผู้สอนเอง หรือผู้ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษา การประเมินผลอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การใช้แบบสอบถาม³¹

อิมันโด (Imundo) กล่าวว่า การนิเทศที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้นิเทศต้องมีทักษะต่อไปนี้คือ 1) ทักษะในการจูงใจคนให้ทำประโยชน์ให้แก่องค์กร 2) ทักษะด้านแนวความคิดเกี่ยวกับการทำงาน พฤติกรรม วุฒิภาวะและไวต่อความรู้สึกของแต่ละบุคคล 3) เป็นนักคิดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิผล มีความมานะบากบั่นให้แก่กลุ่มและงาน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจูงใจให้บุคคลทำงานด้วยความสมัครใจ 4) มีความสามารถในการควบคุม เมื่อมีเหตุการณ์ที่จำเป็นเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว 5) มีส่วนร่วมใน กระบวนการกลุ่ม ตั้งแต่บุคคลเริ่มเข้ามาสู่องค์กรก็จะถูกแนะนำให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบงาน ในหน้าที่ และมีความสามารถทางด้านเทคนิคสูงในงานที่ดูแลรับผิดชอบ อัลฟองโซ (Alfonso) กล่าวถึง ทักษะของการนิเทศที่สำคัญนั้นมี 3 ด้าน คือ ทักษะเชิงมนุษย์ (Human Skills) ทักษะเชิง การจัดการ (managerial skills) ทักษะเชิงเทคนิควิธี (technical skills) ทักษะเชิงมนุษย์ (human skills)

³¹ Kimball Wiles, อ้างถึงใน วัชรวิภา เต่าเรียนดี, การนิเทศการสอน (นครปฐม : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2550), 17.

อัลฟองโซ (alfonso) ให้ความสำคัญกับทักษะในด้านนี้ว่า เป็นความสามารถในการเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ หรือการมีศิลปะในการเข้ากับคนอื่น เป็นความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือสามารถทำงานร่วมกันได้สามารถจูงใจคนให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานด้วยความเต็มใจ ทำให้หมู่คณะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากที่ครูแต่ละคนมีประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้และศักยภาพที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีพื้นฐานทักษะการนิเทศที่จะมาประกอบการใช้ทักษะด้านเชิงมนุษย์คือ 1) การมีความเห็นอกเห็นใจ (empathy) เป็นความสามารถที่จะเข้าใจในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 2) การตระหนักในตนเอง (self awareness) เป็นการรู้จักการประเมินตนเอง รู้จักตัวเอง และบทบาทของตัวเอง 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (acceptance of individual differences) คือ ความแตกต่างของบุคคล ทั้งรูปร่างลักษณะภายนอกภายในผู้นิเทศ ต้องเข้าใจในพฤติกรรม และให้การตอบสนองในทางที่พึงประสงค์ 4) การตระหนักในมุมมองของคน (perceptual awareness) คือการมองเห็นข้อเท็จจริงของคน ซึ่งแต่ละคนจะมองและแสดงออกตามความนึกคิดของตนเองทำให้เกิดความเห็นที่หลากหลาย 5) การปฐมนิเทศเพื่อนร่วมงาน (orientation to colleagues) คือ การทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานในการแบ่งงานอย่างยุติธรรมตามความรู้ความสามารถ ความสนใจ การกำหนดมาตรฐานของงาน ให้ความสำคัญในงานของผู้ร่วมงาน และกลุ่มทักษะพื้นฐานดังกล่าว³²

ส่วนนักการศึกษาไทยได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการนิเทศเช่น ชรี มณีศรี ได้กล่าวถึงผู้บริหารที่มีความสามารถต้องมีความรู้ 4 ประการ และ ทักษะ 4 ทักษะ ดังนี้คือ

ความรู้ 4 ประการ

1. ความรู้ว่าด้วยการจัดการ (business management)
2. ความรู้ว่าด้วยพฤติกรรมของมนุษย์ (human behaviors)
3. ความรู้ว่าด้วยหลักสูตร (curriculum development implementation)
4. ความรู้ว่าด้วยการพัฒนาองค์การ (organization development)

ทักษะ 4 ทักษะ

1. ทักษะในทางเทคนิค (technical skill) คือ ทักษะในด้านการเงินและบัญชี การจัดหา (การซื้อและการจัดจ้าง) งานบริหารบุคคล ระเบียบ สารบรรณ การจัดระบบงาน
2. ทักษะในการครองคน (human skill) คือ ทักษะในการกระตุ้น หรือจูงใจให้ทำงาน

³² Robert J. Alfonso and Lovis V. Imundo, อ้างถึงใน สิทธิพงษ์ เกรอด, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา”(การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550), 38-39.

ตามหน้าที่และความรับผิดชอบ การติดต่อประสานงาน การแสดงภาพผู้นำ การรู้จักประนีประนอม การสร้างขวัญกำลังใจ

3. ทักษะในการจัดการศึกษา (technical-educational skill) คือ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผล ในทางปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาของหลักสูตร และของวิชา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะในการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

4. ทักษะในการสร้างสรรค์ความคิด (speculative creative skill) คือ ทักษะในการคาดการณ์ล่วงหน้าในลักษณะที่สามารถให้องค์กรปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบได้อย่างสมบูรณ์ และมีการบริการที่สนองความต้องการได้³³

จากแนวคิดของนักการศึกษาสรุปได้ว่า ผู้นิเทศต้องมี ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะในการบริหารบุคลากร ทักษะทางด้านการทำงานเป็นหมู่คณะ ทักษะในการประเมินผล จึงจะทำให้การนิเทศนั้นบรรลุผลสำเร็จ

บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศ

สังด์ อุทรนันท์ กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่มีต่อการนิเทศการศึกษาแยกบทบาทหน้าที่แบ่งออกได้ดังนี้

- 1) ต้องถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของตนแต่การปฏิบัติงานนิเทศนั้น ผู้บริหารอาจดำเนินการเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นทำหน้าที่แทนก็ได้
- 2) ร่วมวางแผนการจัดการนิเทศการศึกษาร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยอยู่ในฐานะประธานของคณะทำงานจะมีความเหมาะสมที่สุด
- 3) เป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยการให้บริการและสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ
- 4) สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา โดยการเยี่ยมเยียนการทำงาน การสอบถามเพื่อแสดงความสนใจ หรือห่วงใยต่อคณะทำงาน รวมถึงการทำนุบำรุงขวัญ โดยการพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นกรณีพิเศษอีกด้วย³⁴

³³ ชารี มณีศรี, อ้างถึงใน ปฐมา สิทธิสร, “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอพนมทวน”(การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551), 30-31.

ไวลส์ (Wiles) ได้กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์มีบทบาท 3 อย่างคือ

1. บทบาทให้การสนับสนุน
2. บทบาทให้ความช่วยเหลือ
3. บทบาทการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอน

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศการศึกษา มีความสำคัญที่ผู้นิเทศจะต้องพัฒนาให้เด่นชัดเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะประกอบด้วยภาระหน้าที่ถึงความสำคัญของการนิเทศ การมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน การประสานประโยชน์ ให้การปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอน³⁵

บทบาทการนิเทศมีแนวคิดของนักการศึกษาได้กล่าวไว้ หลายท่านพอสรุปได้ว่าผู้นิเทศจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศ มีการวางแผนและให้การสนับสนุน ช่วยเหลือผู้รับการนิเทศเพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปวิวัฒนาการของบทบาทหน้าที่ในการนิเทศ(The evolution of supervision roles.)

บทบาทหน้าที่ ในการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.1850 เรื่องการนิเทศการศึกษาเริ่มจะมีความสำคัญและเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการจัดการศึกษาในยุคแรกนั้น การนิเทศค่อนข้างจะเน้นที่ตัวผู้นิเทศเป็นหลัก เน้นการตรวจสอบ ตรวจตราดูแล และเน้นที่การใช้อำนาจสั่งการต่าง ๆ แต่ในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนจะเน้นที่การร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการศึกษาเป็นสำคัญ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1850 – ปัจจุบัน สรุปการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ของการนิเทศได้ ดังตารางที่ 1

³⁴ สัจด์ อุทรานันท์, อ้างถึงใน จีรวัดน์ สิริสุนทร “สมรรถภาพของผู้นิเทศในโรงเรียน อีวังกอ๊ก” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), 20.

³⁵ Kimball Wiles, Supervision for Better Schools, 3rd ed (Englewood Cliffs, N.J : Prentice Hall, 1974), 56.

ตารางที่ 1 สรุปการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ของการนิเทศ

ช่วงระยะเวลา	ลักษณะการนิเทศ
ค.ศ. 1850 - 1910 (พ.ศ. 2393 - 2453)	เป็นการใช้อำนาจตรวจสอบตรวจตราข้อมูลควบคุมให้ปฏิบัติตามกฎกติกาที่กำหนด
ค.ศ.1910 - 1920 (พ.ศ.2453 - 2463)	เป็นการนิเทศที่เน้นกระบวนการและวิธีการวิทยาศาสตร์ (scientific supervision)
ค.ศ. 1930 – 1955 (พ.ศ. 2473 – 2498)	การนิเทศที่เน้นระบบราชการ (bureaucratic supervision)
ค.ศ. 1930 – 1955 (พ.ศ. 2473 – 2498)	เป็นการนิเทศที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรเป็นหลัก โดยให้มีการนำหลักสูตรไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจ (supervision as curriculum development)
ค.ศ. 1965 – 1970 (พ.ศ. 2508 – 2513)	เน้นการนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision)
ค.ศ. 1970 – 1980 (พ.ศ. 2513 – 2523)	เป็นการนิเทศเพื่อการบริหารและการจัดการ (supervision as management)
ค.ศ.1980 – 1990 (พ.ศ. 2523 – พ.ศ. 2533)	เป็นการนิเทศเพื่อการจัดและการบริหารการจัดการเรียนการสอน (management of instruction)
ค.ศ. 1990 -	เน้นการนิเทศแบบร่วมมือกันร่วมกันใช้ภาวะผู้นำต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน (cooperative leadership)

ที่มา : Jon Wiles and Joseph Bondi. Supervision : A Guide to Practice, 3rd ed (New York : Macmillan Publishing Co , 1991), 5.

จากวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ในการนิเทศดังกล่าว สรุปได้ว่า ตั้งแต่ยุคแรก ถึงยุคปัจจุบัน การนิเทศการศึกษา หรือการนิเทศการสอนจะมุ่งเน้นในด้านต่าง ๆ เป็นประเด็นสำคัญในการปฏิบัติโดยเรียงลำดับ ตั้งแต่ยุคต้น ๆ ถึงปัจจุบัน ดังนี้

1. การนิเทศที่เน้นการบริหารงาน (supervision focused on administration)
2. การนิเทศที่เน้นหลักสูตร (curriculum focused)
3. การนิเทศที่เน้นการจัดการเรียนการสอน (instruction focused)

4. การนิเทศที่เน้นมนุษยสัมพันธ์ (human relations focused)
5. การนิเทศที่เน้นการบริหารและการจัดการ (management focused)
6. การนิเทศที่เน้นภาวะผู้นำ (leadership)³⁶

การนิเทศของผู้บริหาร

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารตามแนวคิดของเซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni)เกี่ยวกับสมรรถภาพการนิเทศของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำทางการนิเทศของผู้บริหาร (supervision leadership) โดยกำหนดความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการนิเทศไว้ 8 ด้านดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศ (building a healthy climate) เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการใช้รูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ลักษณะทำงานในองค์กร หรือโรงเรียนมีสภาพที่บุคลากร มีความตระหนักในศักยภาพของตนเอง และสามารถสร้างเงื่อนไขที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลแต่ละคน

บรรยากาศขององค์กรจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ที่จะต้องคำนึงถึง วิทยาการ สิ่งแวดล้อมภายนอกและนโยบายในการบริหาร ตลอดจนการปฏิบัติที่มีอิทธิพลสำคัญต่อบรรยากาศ เพราะจะมีผลกระทบต่อลักษณะของการทำงานสมาชิกในองค์กรในด้านความต้องการและเป้าหมาย ความสามารถและบทบาทของแต่ละคน นอกจากนั้น ยังจะต้องคำนึงถึงบรรยากาศขององค์กรในด้านความสำเร็จ การให้ความสนใจต่อบุคลากร ในองค์กรสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อผลที่จะได้รับของแต่ละคนในการทำงานเช่น ปริมาณและคุณภาพของงาน ความพึงพอใจและการเข้าร่วมมือด้วยเป็นต้น องค์กรจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับบรรยากาศขององค์กร โดยมีปัจจัยข้างต้นเป็นตัวบ่งชี้

2. การสร้างทีม (team building) เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายขององค์กร กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่ชัดเจน และสามารถวางแผนการปฏิบัติงาน โดยที่บุคลากรให้ความร่วมมือและสนับสนุน ซึ่งกันและกัน

3. การแก้ไขความขัดแย้ง (resolving conflict) เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถ ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน และ

³⁶ Jon Wiles and Joseph Bondi. Supervision : A Guide to Practice, 3rd ed (New York : Macmillan Publishing Co , 1991), 5.

ครูเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน ค่านิยม บทบาท หน้าที่ และเป้าหมาย ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในโรงเรียน

4. การตัดสินใจ(making decision) เซอร์จิโอแวนนี(Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการนำรูปแบบการตัดสินใจมาประยุกต์ใช้และนำกระบวนการร่วมมือมาใช้ในการตัดสินใจตลอดจนสามารถพัฒนานักเรียนและบุคลากรให้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการแก้ปัญหาอย่างมีกระบวนการ

5. การวางแผนและการจัดการประชุม(planning and organizing meetings) เซอร์จิโอแวนนี(Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการวางแผนการจัดการประชุมที่มีประสิทธิภาพและการประชุมที่จัดนั้นควรสนองต่อความพึงพอใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนมีความผูกพันร่วมกันในการตัดสินใจ

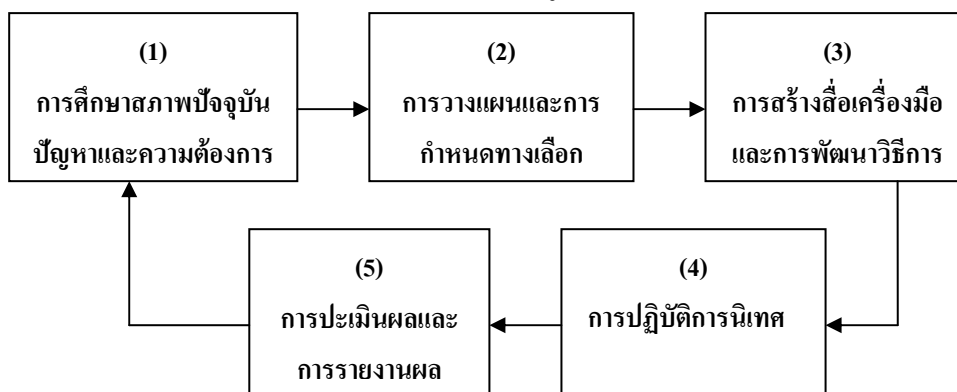
6. การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากร(recruiting and selecting personal) เซอร์จิโอแวนนี(Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถ ในการใช้แนวทางที่หลากหลาย เพื่อสรรหาและคัดเลือกบุคลากรให้เหมาะสม กับลักษณะของงานโดยใช้ประโยชน์จากรายละเอียดของข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างมั่นใจและสามารถจัดระบบข้อมูลที่ต้องการเชื่อถือได้เพื่อนำมาใช้ในการสัมภาษณ์ ตลอดจนสามารถใช้กระบวนการคัดเลือกอื่น ๆ ได้

7. การกำหนดตำแหน่งบุคลากร (assigning personnel) เซอร์จิโอแวนนี(Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ ความต้องการ ความคาดหวังและรู้สภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรในหน่วยงานย่อย สามารถนำผลการวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดตำแหน่งแต่งตั้งและปรับเปลี่ยนตำแหน่ง ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อประโยชน์สูงสุดทางการศึกษา

8. การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง(bringing about change) เซอร์จิโอแวนนี(Sergiovanni) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีความสามารถในการกำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับคุณค่าของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมหรือขัดขวางการเปลี่ยนแปลง รู้ระดับการยอมรับของครูเพื่อผลสำเร็จของการปฏิบัติงานและการประเมินผล อิทธิพลที่ผู้บริหารมีอยู่ในฐานะผู้สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง³⁷

³⁷ Thomas J. Sergiovanni, อ้างถึงใน วาธินี โปรงมาก, “การนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 37.

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 กระบวนการนิเทศการศึกษา

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “เอกสารการนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนแบบคละชั้น” สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551, 8. (อัดสำเนา)

จากแผนภูมิที่ 3 นี้แสดงให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบจึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการในแต่ละขั้น ดังนี้
ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร หรืออยู่ ณ จุดใดมีปัญหาหรือข้อจำกัดอะไร มีความต้องการอย่างไร เพื่อจะได้ดำเนินการวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด ซึ่งวิธีการศึกษาสภาพปัญหาสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนหรือผู้นิเทศจะนำมาใช้แบบใด แต่ควรคำนึงถึงความเหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเป็นธรรมชาติและมี 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ใช้วิธีระดมสมองค้นหาปัญหา
2. นำปัญหาที่ค้นพบเข้าตารางประเมินสภาพปัญหา
3. พิจารณาปัญหาเข้าแผนภูมิแก๊งปลา
4. นำปัญหาเข้าตารางวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญห

ขั้นที่ 2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก

ในขั้นตอนนี้ ต้องอาศัยข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ อันจะเป็นข้อกำหนดให้เกิดการวางแผน การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาปรับปรุงส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยขั้นตอนควรปฏิบัติดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับขอบข่าย อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในโรงเรียน ทำแผน และโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2. นำผลการศึกษาข้อมูลจากสภาพปัจจุบัน และความต้องการมาจัดลำดับความสำคัญให้ทราบแน่ชัดว่าปัญหาใดที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขก่อนหลัง

3. ศึกษานโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติของหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัด และระดับกรมเพื่อจัดทำแผนให้สอดคล้องกันในการจัดทำโครงการนิเทศภายใน โรงเรียน

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อ เครื่องมือในการนิเทศ

ขั้นนี้เป็นการค้นหาสิ่งที่จะช่วยในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาเพื่อให้ทราบที่มาของปัญหา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเครื่องมือการนิเทศซึ่งแบ่งตามลักษณะการใช้งาน เป็น 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ

1. เครื่องมือสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน แบบทดสอบ แบบสังเกตการณ์สอน รวมทั้งแบบสังเกตอื่นๆ

2. เครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ได้แก่

2.1 เครื่องมือนิเทศเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศ มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือ คู่มือครู ฯลฯ

2.2 เครื่องมือการนิเทศเพื่อแก้ไข เป็นเครื่องมือที่ต้องการบันทึกภาพหรือเสียงใช้เทคโนโลยีต่างๆ เข้าช่วยมาก เช่น เทปบันทึกเสียง ฯลฯ

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา

เป็นขั้นที่นำผลจาก 3 ขั้นตอนแรกที่ผ่านมาไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ตามจุดประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเมื่อมีแผนที่กำหนดไว้สมบูรณ์ แต่ถ้าไม่มีการปฏิบัติการพัฒนาจะไม่บังเกิดผล ซึ่งลักษณะของการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา อาจดำเนินการได้ 2 ทางคือ

1. การนิเทศทางตรง เป็นการปฏิบัติการนิเทศด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามโครงการแผนงาน สื่อการนิเทศต่างๆ และวิธีการนิเทศที่เตรียมไว้

2. การนิเทศทางอ้อม เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อแทน ได้แก่ การให้การศึกษา เอกสาร หลักสูตร คู่มือครู นิตยสาร จุลสาร เทป สไลด์ วีดีโอ เป็นต้น หรืออาจเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญ ตามความรู้ในสาขาต่างๆมาช่วยเหลือแนะนำ

การปฏิบัติการนิเทศ มีดังนี้

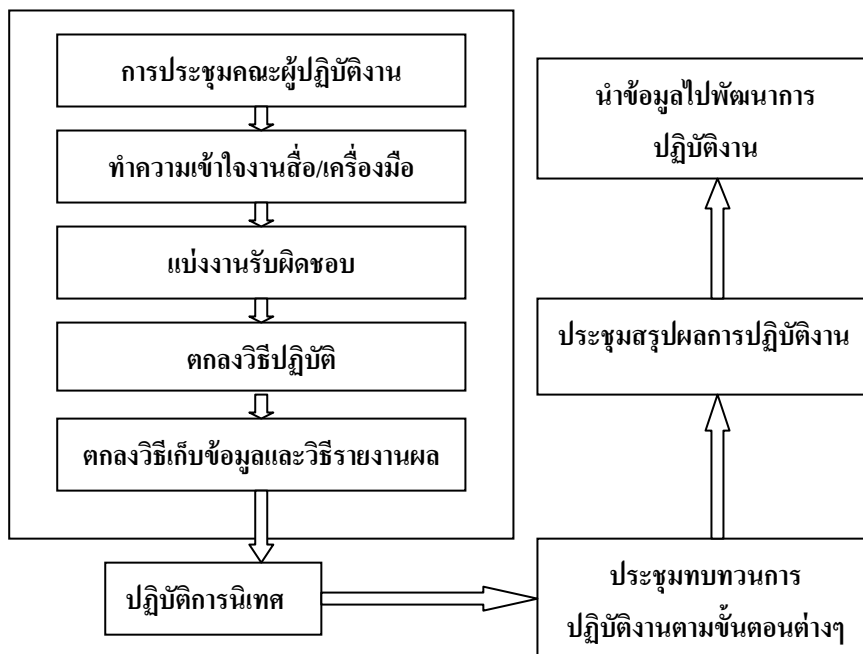
1. ประชุมคณะผู้นิเทศและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดและขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ตรงกัน

2. ปฏิบัติการนิเทศตามแบบแผนโครงการ

3. ประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอน

4. สรุปผลการนิเทศ

5. นำข้อมูลไปใช้ดำเนินการต่อไป ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กระบวนการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541), 7-9.

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและการรายงานผล

เป็นขั้นตอนในการจัดหาและรวบรวมข้อมูลมาพิจารณา วิเคราะห์เพื่อสะท้อนภาพของงานที่ทำไปเพื่อปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการประเมินผลโครงการ ดังนี้

1.1 ขั้นตอนเตรียมการก่อนการปฏิบัติงานนิเทศ การตรวจสอบแผนงาน โครงการ ความเป็นไปได้ ความสมบูรณ์ของแผน

1.2 ขั้นเริ่มต้นปฏิบัติงาน ควรมีการตรวจสอบความพร้อม ในการที่จะเริ่มโครงการ ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากร การฝึกอบรม การทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ ฯลฯ

1.3 ขั้นระหว่างดำเนินการหรือปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงาน เน้นหนักด้านการบริหารงานวิชาการผู้ปฏิบัติมีจุดมุ่งหมายแนวดำเนินการและปรัชญาตรงกันหรือไม่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีอุปสรรคขัดข้องหรือไม่ สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดหรือไม่

- 1.4 ขั้นสิ้นสุดโครงการเป็นการประเมินผล เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วว่ามีผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีข้อเสียอย่างไร
2. รูปแบบและเครื่องมือการประเมิน มีหลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นิเทศจะพิจารณาว่ารูปแบบใดเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน
3. สิ่งที่จะต้องประเมินผลโครงการ 2 ประการคือ
 - 3.1 ผู้นิเทศต้องนำข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการปรับปรุงแผนและโครงการในครั้งต่อไป
 - 3.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามโครงการ
4. สรุปและรายงานผลโครงการ เกี่ยวกับการสรุปและรายงานผลโครงการ ผู้นิเทศควรให้ความสำคัญเพราะจะทำให้เรามีข้อมูล และนำไปจัดทำสรุปเป็นรูปเล่ม เพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องและเผยแพร่ต่อไป³⁸

การจัดการเรียนร่วม

ความหมายและประเภทของเด็กพิการ

การจำแนกประเภทของคนพิการหรือเด็กพิการ มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคนพิการ ได้ให้ความหมายและแบ่งประเภทของคนพิการได้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติไว้ว่า คนพิการ หมายความว่า คนที่มีความผิดปกติ หรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือ ทางจิตใจ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ซึ่งแบ่งประเภทของคนพิการออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. คนพิการทางการมองเห็น
2. คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย
3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
5. คนพิการทางสติปัญญา หรือการเรียนรู้³⁹

³⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, “ เอกสารการนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนแบบคละชั้น ” สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2551, 8. (อัครสำเนา)

ประเภทของคนพิการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จำแนกประเภทของเด็กพิการ หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็น 10 ประเภท คือ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว
5. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
7. เด็กออทิสติก
8. เด็กสมาธิสั้น
9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน
10. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ⁴⁰

คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษ ไว้ 9 ประเภทคือ

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลพิการซ้อน

³⁹ “พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534”., ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 108, ตอนที่ 205 (25 พฤษภาคม 2534):5.

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การประชุม สมัชชาผู้ปกครองผู้บริหาร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษ ปี 2000 (กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา, 2543), 5.

จากคณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบุคคลที่มีความบกพร่องที่ต้องการการศึกษาพิเศษ ไว้ 9 ประเภทมีรายละเอียดดังนี้

1.บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการมองเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 คนตาบอด หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องสอนให้อ่านอักษรเบรลล์ หรือ ใช้วิธีการฟังเทป หรือ แผ่นเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดี เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) ลงมาจนถึงตาบอดสนิท (หมายถึง คนตาบอดสามารถมองเห็นวัตถุได้ในระยะห่างน้อยกว่า 6 เมตร หรือ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุเดียวกันได้ในระยะ 60 เมตร หรือ 200 ฟุต) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา (หมายถึง สามารถมองเห็นได้กว้างน้อยกว่า 20 องศา)

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ ที่ขยายใหญ่ได้ หรือต้องใช้เวลาอ่าน หากตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับระหว่าง 6 ส่วน 18 (16/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70) ถึง 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

2.บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหมายถึงคนที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับรุนแรงจนถึงระดับน้อยแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1คนหูหนวกหมายถึง คนที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยินไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟังก็ตามโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินประมาณ 90 เดซิเบล ขึ้นไป

2.2คนหูตึง หมายถึง คนที่มีการได้ยิน เหลืออยู่เพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟังและหากตรวจการได้ยินจะพบว่าการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบล ลงมาจนถึง 26 เดซิเบล แบ่งเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้

2.2.1 ตึงเล็กน้อย (26-40 เดซิเบล)

2.2.2 ตึงปานกลาง (41-55 เดซิเบล)

2.2.3 ตึงมาก (56-70 เดซิเบล)

2.2.4 ตึงรุนแรง (71-90 เดซิเบล)

3.บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง คนที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติทั่วไป เมื่อวัดสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้วมีสติปัญญาดำกว่าบุคคลปกติ และความสามารถ ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ปกติอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า เช่น ทักษะการสื่อ ความหมาย ทักษะทางสังคม ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน

การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่างและการทำงาน ซึ่งมีลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญา จะแสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี แบ่งความบกพร่องของสติปัญญา 4 ระดับ ดังนี้

- 3.1 บกพร่องระดับเล็กน้อย ระดับเซวี่ปัญญา (IQ) ประมาณ 50-70
- 3.2 บกพร่องระดับปานกลาง ระดับเซวี่ปัญญา (IQ) ประมาณ 35-55
- 3.3 บกพร่องระดับรุนแรง ระดับเซวี่ปัญญา (IQ) ประมาณ 20-40
- 3.4 บกพร่องระดับรุนแรงมาก ระดับเซวี่ปัญญา (IQ) ประมาณ 20-25

4.บุคคลที่มีความบกพร่อง ทางร่างกายหรือสุขภาพ หมายถึง คนที่มีอวัยวะไม่สมส่วน อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนขาดหายไปกระดูกและกล้ามเนื้อพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรง มีความพิการระบบประสาท มีความลำบากในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ในสภาพปกติ ทั้งนี้ ไม่รวมคนที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ได้แก่ ตาบอด หูหนวก แบ่งได้เป็นประเภท ดังนี้

4.1โรคของระบบประสาท เช่น โรคอัมพาต(Cerebral Palsy) เนื่องจากสมองพิการ โรคลมชัก มัลติเพิล สคลอโรซิส (Multiple Sclerosis)

4.2โรคทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ข้ออักเสบ เท้าปุก โรคกระดูกอ่อน โรคอัมพาต กล้ามเนื้อลีบ หรือมีสคิวลาร์ ดิสโทรฟี (Muscular Dystrophy) กระดูกสันหลังคด

4.3การไม่สมประกอบมาแต่กำเนิด เช่น โรคศีรษะโต สไปนา เบฟิเดา (Spina Bifida) แขนขาด้วนแต่กำเนิด เตี้ยแคระสภาพความพิการและความบกพร่องทางสุขภาพอื่นๆ ได้แก่ สภาพความพิการ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุและโรคติดต่อ เช่น ไฟไหม้ แขนขาขาด โรคโปลิโอ โรคเยื่อหุ้มสมองอักเสบจากเชื้อไวรัส และอันตรายจากการคลอด ความบกพร่องทางสุขภาพ เช่น หอบหืด โรคหัวใจ วัณโรคปอด ปอดอักเสบ

5.บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง คนที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับความเข้าใจ หรือการใช้ภาษา อาจเป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียน ซึ่งจะมีผลทำให้มีปัญหาในการฟัง การพูด การคิด การอ่าน การเขียน การสะกดหรือการคิดคำนวณรวมทั้งสภาพความบกพร่องในการรับรู้สมองได้รับบาดเจ็บการปฏิบัติงานของสมองสูญเสียไป ซึ่งทำให้มีปัญหาในด้านการอ่าน และปัญหาในการเข้าใจภาษา ทั้งนี้ ไม่รวมคนที่มีปัญหาทางการเรียนเนื่องจากสภาพบกพร่อง ทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ปัญญาอ่อน ปัญหาทางอารมณ์ หรือความด้อยโอกาสเนื่องจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมหรือเศรษฐกิจ

6.บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูด และภาษา หมายถึงคนที่มีความบกพร่อง เรื่อง

การออกเสียงพูดเช่นเสียงผิดปกติอัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติหรือคนที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียน หรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบของภาษา เนื้อหาของภาษา และหน้าที่ของภาษา

7.บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์หมายถึง คนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมหรือวัฒนธรรม

8.บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านพัฒนาการ ด้านสังคมภาษา และการสื่อความหมาย พฤติกรรมอารมณ์ และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองที่ผิดปกติไปและความผิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย30เดือนลักษณะของบุคคลออทิสติก สรุปได้ดังนี้

8.1 มีความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ไม่มองสบตาผู้อื่น ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้า กิริยาหรือท่าทาง เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร ไม่เข้าใจพฤติกรรมของคนอื่น

8.2 มีความบกพร่องทางการสื่อสาร ทั้งด้านการใช้ภาษาพูด ความเข้าใจในภาษา การแสดงกิริยาสื่อความหมาย ซึ่งมีความบกพร่องหลายระดับ ตั้งแต่ไม่สามารถพูดจาสื่อความหมายได้เลย หรือบางคนพูดได้ แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ บางคนพูดแบบเสียงสะท้อน หรือพูดเลียนแบบทวนคำพูด บางคนจะพูดซ้ำแต่ในเรื่องที่ตนเองสนใจ มีการใช้สรรพนามสลับที่ ระดับเสียงพูดอาจมีความผิดปกติ บางคนพูดโทนเสียงเดียว บางคนพูดเพื่อเจ้อ

8.3 มีความบกพร่องด้านพฤติกรรมและอารมณ์ บางคนมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติ เช่น เล่นมือ โบกมือไปมา หรือหมุนตัวไปรอบๆ เดินเขย่งปลายเท้า ทำทางเดินงุ่มง่าม ยึดติด ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง การแสดงออกทางอารมณ์ไม่สมกับวัย บางคนร้องไห้หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล บางคนมีอารมณ์ก้าวร้าวรุนแรง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

8.4 มีความบกพร่องด้านการรับรู้ทางประสาท การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือการรับรู้ทางการเห็น การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรสมีความแตกต่างกัน ในแต่ละบุคคล บางคนชอบมองแสง บางคนตอบสนองต่อเสียงผิดปกติ รับเสียงบางเสียงไม่ได้ ด้านการสัมผัสกลิ่นและรสบางคนตอบสนองช้าหรือเร็วแปลกกว่าปกติ เช่น คมของเล่น

8.5 มีความบกพร่องทางการใช้อวัยวะต่าง ๆ อย่างประสานสัมพันธ์การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายรวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อขนาดใหญ่และมัดเล็กมีความบกพร่อง บางคนเคลื่อนไหวงุ่มง่ามผิดปกติ ไม่คล่องแคล่ว ท่าเดินหรือวิ่งแปลกๆ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กในการหยิบจับไม่ประสานกัน

8.6 มีความบกพร่องด้านการจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริง หรือเรื่องสมมติ หรือ ประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปยังอีกเหตุการณ์หนึ่งได้ เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ยาก เล่น สมมติไม่เป็น จักรระบบความคิด ลำดับความสำคัญก่อนหลัง คิดจินตนาการภาษาได้ยาก ทำให้เป็น อุปสรรคต่อการเรียน

8.7 มีความบกพร่องด้านสมาธิ มีความสนใจที่สั้น วอกแวกง่าย

9.บุคคลพิการซ่อนหมายถึงคนที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่ง ประเภทในบุคคลเดียวกัน เช่น คนปัญญาอ่อนที่สูญเสียการได้ยิน⁴¹

ความหมายของการศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษมีนักการศึกษาและหน่วยงานได้ให้ความหมายของการการศึกษาพิเศษไว้ อย่างหลากหลาย ไว้ดังนี้

กู๊ด(Good)ได้ให้ความหมาย การศึกษาพิเศษว่า หมายถึง การศึกษาของนักเรียนที่แตกต่าง จากกลุ่มนักเรียนทั่วไป ทางด้านร่างกาย ด้านปัญญา หรือด้านสังคม จนต้องมีการปรับเปลี่ยน เนื้อหาหลักสูตร วิธีการสอนและอัตราความก้าวหน้าทีคาดหวัง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นทางการศึกษาของนักเรียนดังกล่าวอย่างเหมาะสม⁴²

วารี ธีระจิตร ได้ให้ความหมาย ของการศึกษาพิเศษว่าการศึกษาทั้งด้านการเรียนการสอน และบริหารที่จัดให้แก่เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กพิการทาง ภายและสุขภาพ เด็กพิการทางตา ทางหู เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และสังคม และเด็กที่มีปัญหา ทางการพูด รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศ ให้ได้รับความรู้เพิ่มในส่วนที่ขาดไป ตัดทอนความรู้ที่ไม่จำเป็น ออกไป⁴³

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กองวิจัยการศึกษาได้ให้ความหมายการศึกษา พิเศษไว้ว่า การศึกษาที่จัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทาง ร่างกาย ได้แก่ หูหนวก ตาบอด ร่างกายพิการ และบุคคลที่มีความบกพร่องทางสมองหรือสติปัญญา ที่อาจจะไม่สามารถ

⁴¹ คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา, คู่มือการคัดแยกและ ส่งต่อคนพิการเพื่อการศึกษา (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว , 2545) , 27-30.

⁴² Carter V. Good, Dictionary Education (New York : McGraw - Hill. Book Co, 1973).

⁴³ วารี ธีระจิตร, การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2545).

รับบริการการศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลปกติทั่วไป ต้องมีสถานที่เรียน อุปกรณ์การเรียนและบริการพิเศษต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลที่มีความบกพร่องดังกล่าวได้พัฒนาความสามารถให้เป็นพลเมืองที่ดี มีประโยชน์ต่อสังคม⁴⁴

จากแนวคิดจากนักการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าการศึกษาพิเศษหมายถึง การศึกษาที่จัดให้สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่อง และบุคคลที่ต้องการการศึกษาเสริม โดยจัดให้เหมาะสมกับความบกพร่องหรือความต้องการนั้น เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความเป็นมาของการศึกษาพิเศษ

ตั้งแต่อดีตเด็กพิการจะถูกทอดทิ้ง หรือถูกฆ่าตาย เช่นในสมัยของสปาร์ตา จะคัดเลือกเอาเฉพาะเด็กสุขภาพดีเท่านั้นที่มีผู้เริ่มสนใจเด็กพิเศษเมื่อประมาณ 3,500 ปีมาแล้วเริ่มจากเมื่อผู้ปกครองอียิปต์ได้สั่งให้จัดการดูแลรักษาเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ส่วนกรีกโบราณนั้น ไม่ได้ให้ความสนใจแก่เด็กเหล่านี้มากนัก ประชาชนในสมัยนั้นเรียกเด็กเหล่านี้ว่า “อิดิออต” (idiot) หมายถึงคนโง่เขลา เป็นคำเรียกเชิงดูถูกเหยียดหยาม เด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลเลยจะถูกนำไปปล่อยให้ตายที่เชิงเขา ในสมัยโรมันเด็กพิการถูกนำมาเป็นตัวตลก ให้ความบันเทิงแก่ผู้มีอำนาจทั้งหลาย

ในสมัยกลาง เด็กเหล่านี้ก็ยังคงได้รับความสนใจน้อยมาก พวกที่ร่างกายพิการและยากจนเมื่อโตขึ้นก็ถูกให้เป็นคนขอทานอยู่ตามถนนหนทาง เด็กเหล่านี้ มักเสียชีวิตก่อนจะถึงสิบขวบ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากแนวคิดของความเชื่อที่ว่าคนที่มัลักษณะ ผิดปกติในรูปแบบต่าง ๆ นั้นเป็นผลมาจากการกระทำของวิญญาณที่บาปชั่วร้าย ผู้คนจึงไม่ปรารถนาจะเข้าไปใกล้ เพราะเกรงว่าจะเป็นตัวนำโชคร้ายมาให้ คนพิการจึงถูกกีดกัน และขี้นชั้นสิทธิต่าง ๆ

ยุคใหม่สำหรับการศึกษาพิเศษ เริ่มต้นเมื่อมีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับคนหูหนวกขึ้น ในฝรั่งเศสในราวกลางศตวรรษที่ 16 และตั้งโรงเรียนสอน คนตาบอดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1785 ที่ประเทศนี้เช่นกัน การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษประเภทอื่น ก็เริ่มขึ้นในเวลาต่อมาและกระจายไปตามประเทศต่าง ๆ และพัฒนาเรื่อยมาตามลำดับจนถึงปัจจุบัน⁴⁵

⁴⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กองวิจัยการศึกษา, การใช้ทรัพยากร และต้นทุนในการจัดการศึกษาพิเศษ (กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา, 2547).

⁴⁵ วารี ธีระจิตร, การศึกษาสำหรับเด็กพิการ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), 21.

รูปแบบของการจัดการศึกษาพิเศษ

เลวิส และดอร์แลก(Lewis and Doorlag) ได้อธิบาย รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษไว้ 7 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน ในรูปแบบนี้ครูและนักเรียน ไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ โดยตรงมีเพียงบริการทางอ้อมเช่นการฝึกอบรมครูประจำการ การจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์พิเศษ นักเรียนที่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อไม่มีความต้องการจำเป็นอีกต่อไปก็จัดเข้าในรูปแบบนี้

2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันกับการให้คำปรึกษาแนะนำสำหรับครูปกติ นักเรียนใช้เวลาเรียนตลอดวันในชั้นเรียนปกติ โดยไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ แต่ครูปกติจะได้รับบริการ โดยนักการศึกษาพิเศษจะให้คำแนะนำ เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิเศษการ ให้คำปรึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น การช่วยแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน การปรับวิธีการสอนวิชาคณิตศาสตร์หรือวิชาอื่นๆการจัดสื่ออุปกรณ์พิเศษ เช่น เบรลล์ ผู้ที่จะให้คำปรึกษาแนะนำได้ จะต้องมีประสบการณ์การสอนทั้งด้านการศึกษาพิเศษ และการศึกษาภาคปกติ นอกจากนั้นควรเป็นผู้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษาแนะนำ คือเพื่อช่วยเหลือครูในการสอน มิใช่เพื่อประเมินผลการสอนของครู

3. ชั้นเรียนปกติ และห้องสอนเสริม และหรือบริการเดินสอนเด็กพิเศษจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในชั้นเรียนปกติและจะรับบริการการศึกษาพิเศษในห้องพิเศษ เรียกว่า ห้องสอนเสริม โดยมีเวลากำหนดที่แน่นอน ครูสอนเสริมยังให้บริการคำให้ปรึกษาแนะนำ สำหรับครูปกติด้วย หรืออาจเข้าไปช่วยเหลือเด็กพิเศษในชั้นเรียนปกติ เมื่อจำเป็นส่วนครูเดินสอน มีหน้าที่เช่นเดียวกับครูสอนเสริม เพียงแต่จะเดินทางไปสอนในโรงเรียนหลายแห่ง

4. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกตินักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในชั้นเรียนพิเศษและใช้เวลาบางส่วนในชั้นเรียนปกติ รูปแบบนี้ถือเป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่จำกัดมากที่สุดของการเรียนร่วม

5. ชั้นเรียนพิเศษเต็มวันรูปแบบนี้ไม่ถือว่าเป็นการเรียนร่วมชั้น นักเรียนอยู่ในชั้นพิเศษตลอดเวลาเรียนแต่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนปกติ เฉพาะในด้านสังคมเท่านั้น ไม่ใช่ในด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน

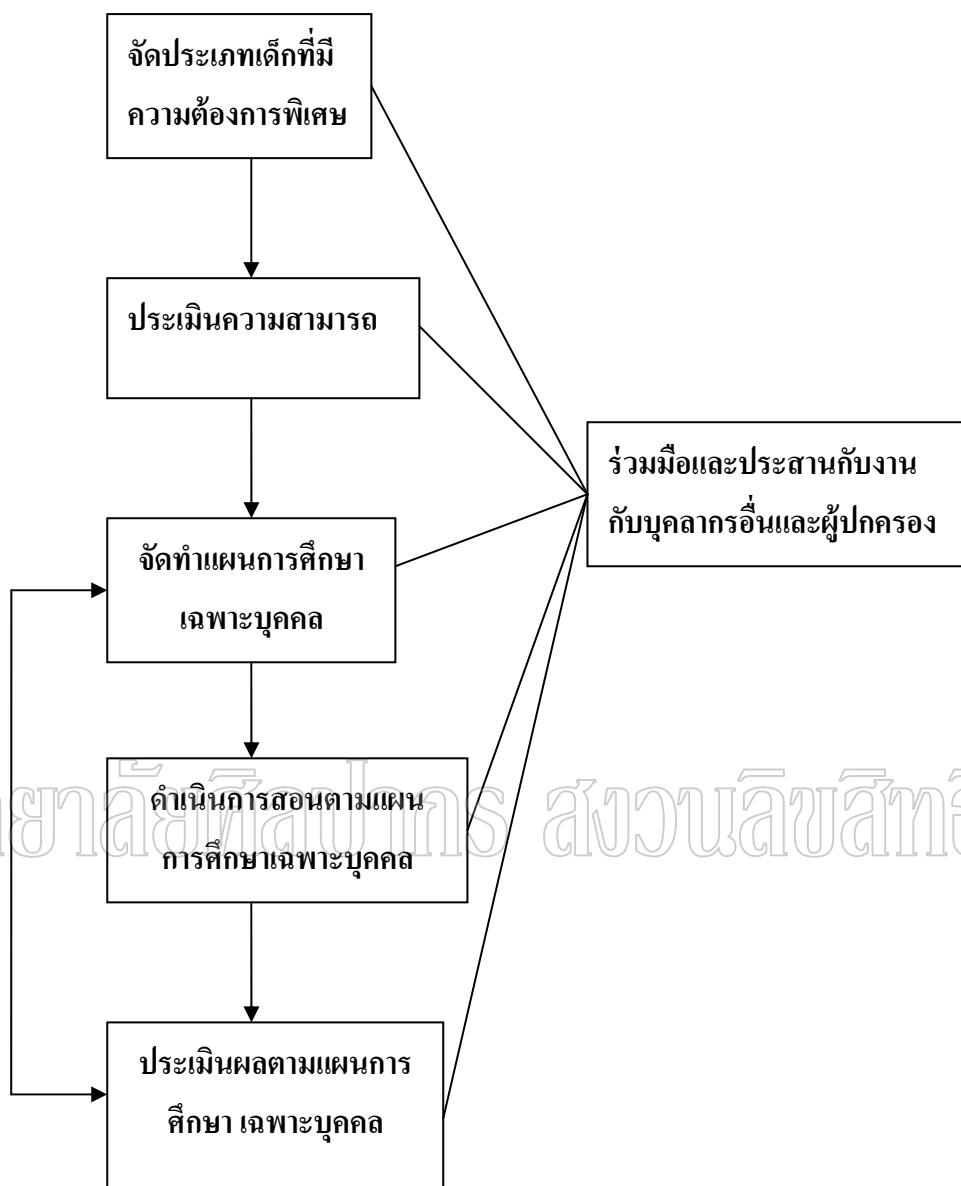
6. โรงเรียนพิเศษไปกลับรูปแบบนี้ใช้กับนักเรียนที่มีความพิการในระดับสูง การจัดในลักษณะนี้เอื้อต่อการมีผู้เชี่ยวชาญพิเศษ มาร่วมอยู่ในโรงเรียน

7. โรงเรียนประจำรูปแบบนี้ เหมาะสำหรับเด็ก ที่มีความต้องการจำเป็น ในระดับสูงจนไม่สามารถใช้รูปแบบที่มีสภาพแวดล้อมจำกัดน้อยกว่าได้ หรือใช้กับเด็กที่จำเป็นต้องอยู่ในหอพัก เพราะในท้องถิ่นของตนไม่มีการบริการด้านการศึกษาพิเศษ⁴⁶

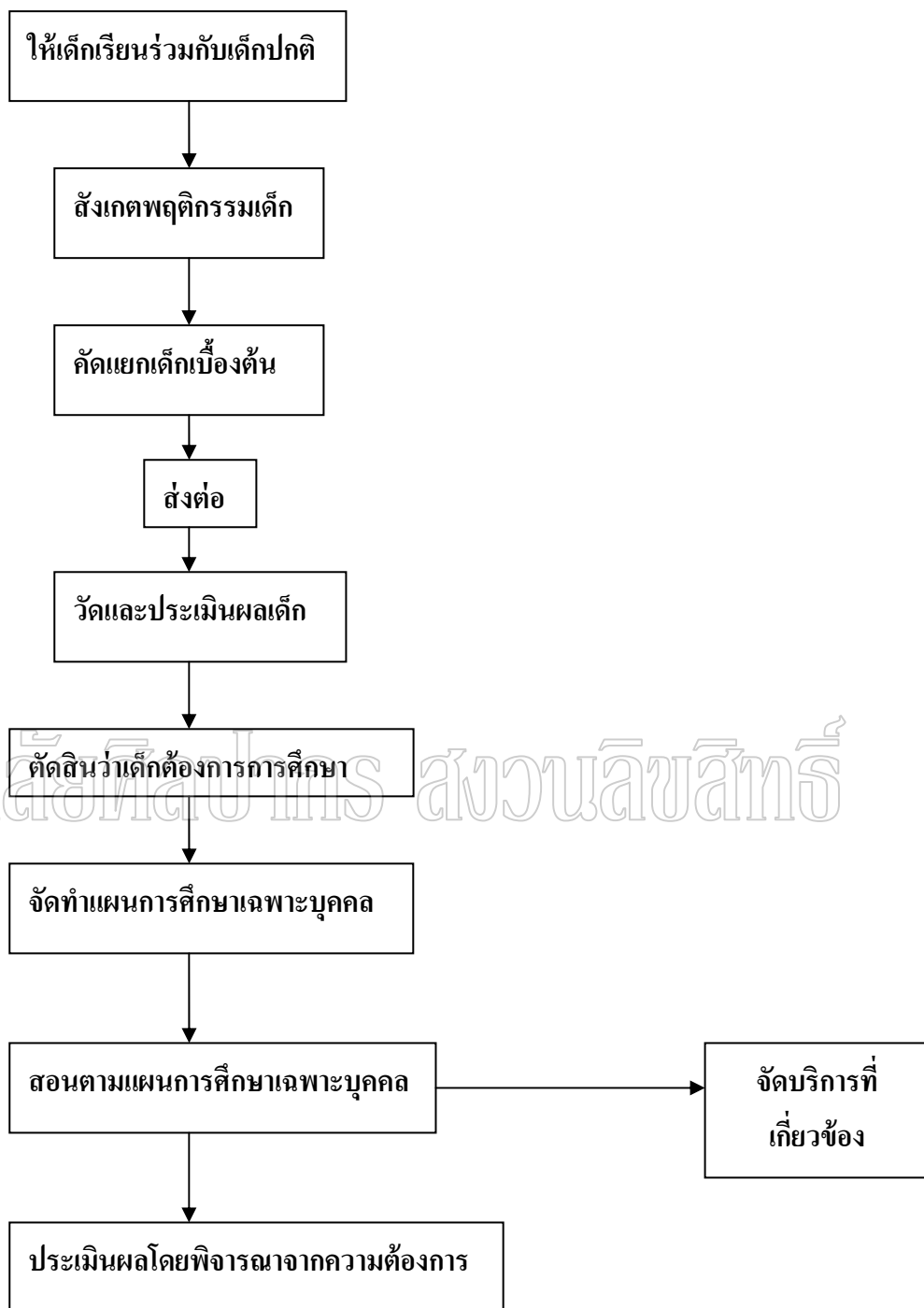
ขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษเริ่มต้นตั้งแต่การสำรวจเด็กว่ามีเด็กที่มีความต้องการพิเศษกี่คน ที่จะเข้าเรียนใกล้บ้านในปีการศึกษาหน้า แต่ในบางครั้งเราอาจไม่ทราบแน่ชัด ยกเว้นเด็กที่มีความบกพร่องที่เห็นได้ชัดเจนจากการสังเกตภายนอก เช่น ตาบอด เป็นต้น เมื่อเด็กเข้าเรียนครูอาจสังเกตได้ว่าเด็กมีปัญหาในการเรียน ครูอาจพยายามช่วยเหลือ หากสุดความสามารถจะต้องส่งเด็กไปทดสอบ เพื่อจัดประเภทเด็ก ในการทดสอบครูจะทราบความสามารถของเด็กด้วย ซึ่งจะเป็ข้อมูลสำคัญ ในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนควรมีแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลทุกคน ครูเริ่มสอนตามแผนที่กำหนดไว้ เมื่อสิ้นภาคการศึกษาจะมีการประเมินผล ตามที่ระบุไว้ในแผน หากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ไม่เหมาะสม ให้ปรับวัตถุประสงค์ เสียใหม่ ดังตัวอย่างขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษ ของสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งมีขั้นตอนที่คล้ายกัน

⁴⁶ Lewis and Doorlag, อ้างถึงใน ปรีชา สุขคุณ, “การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), 26-27.

แผนภูมิที่ 5 ขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศสหรัฐอเมริกา
 ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู, การเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
 (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว , 2542) , 42.

แผนภูมิที่ 6 ขั้นตอนในการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศอังกฤษ

ที่มา : ผดุง อารยะวิญญู, การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรุงเทพฯ :

สำนักพิมพ์แว่นแก้ว , 2542) , 43.

ความหมายของการจัดการเรียนร่วม

จอห์นสัน และจอห์นสัน(Johnson and Johnson)ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่าเป็นการจัดการศึกษา ที่ให้เด็กพิการทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา โดยเท่าเทียมกันกับเด็กทั่วไป และเหมาะสมตามความต้องการพิเศษของแต่ละบุคคล โดยมีขีดจำกัดน้อยที่สุด ตามแผนการศึกษารายบุคคลและผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการศึกษาหรือเรียกร้อยละต่าง ๆ เพื่อให้เด็กพิเศษทุกคนมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อเด็กปกติ⁴⁷

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความหมาย ถึงการจัดให้คนพิการเข้าเรียนในสถานศึกษาทั่วไปในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล⁴⁸

ผดุง อารยะวิญญู ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนร่วมไว้ว่า เป็นการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งนำเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ เพื่อทดแทนวิธีเดิมที่จัดการเรียนเป็นกลุ่มตามประเภทของความบกพร่อง⁴⁹

จากความหมายของการจัดการเรียนร่วมสรุปได้ว่า เป็นการจัดการศึกษา ให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถเข้ามาเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในโรงเรียน เท่าเทียมกับเด็กทั่วไป เพื่อสามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข

ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม

อุบล เล่นวาริ ได้กล่าวถึงทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม กับการจัดการศึกษาพิเศษเพื่อให้เกิดประโยชน์สำหรับเด็ก พอสรุปได้ดังนี้

1.ในสังคมมนุษย์ มีทั้งคนปกติและผู้ที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้นจึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเท่าที่สามารถจะทำได้

2.เด็กพิเศษมีความต้องการและความสามารถ ซึ่งต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการศึกษาให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

⁴⁷ D.W. Johnson and R.T. Johnson, "Integration Handicapped Students into the Mainstream," Exceptional Children (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1980), 90-98.

⁴⁸ กระทรวงศึกษาธิการ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, คู่มือการจัดการเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษา (กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาสื่อการศึกษา, 2544).

⁴⁹ ผดุง อารยะวิญญู, การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว , 2542) , 188.

3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็เด็กปกติหรือเด็กพิเศษการศึกษา จะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนปรากฏเด่นชัด

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกัน ทางการศึกษาจากครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม การศึกษา สติปัญญา และทักษะ การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากัน

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล⁵⁰

เบญจา ชลชารินทร์ ได้ร่วมปรัชญา แนวคิด และความเชื่อของนักการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งมีหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม (social justice) เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อเด็กปกติทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนปกติด้วย

2. การคืนสู่สภาพปกติ (normalization) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาพิเศษ ในลักษณะที่เป็นกรคืนสู่ภาวะปกติซึ่งหมายถึงการจัดสภาพการณ์ใดๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ สามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (least restrictive environment) คือการจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดจึงจะเป็นผลดีมากที่สุด โดยเด็กได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

4. การเรียนรู้ (learning) เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาก็ตาม⁵¹

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

กระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมบทความ และศึกษาจากงานวิจัย สามารถสรุปรูปแบบของการจัดการเรียนร่วมในต่างประเทศและในประเทศไทยได้ 8 รูปแบบดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ ปฏิบัติเช่นเดียวกับเด็กปกติทุกประการ
2. การเรียนร่วมในชั้นปกติ รับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ

⁵⁰ อุบล เล่นวาริ, การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม (กรุงเทพฯ : บริษัท ไรไทยเพรส จำกัด, 2542), 22.

⁵¹ เบญจา ชลชารินทร์, การศึกษาแบบเรียนร่วม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาการ ฝึกหัดครู, 2543), 2.

3. การเรียนร่วมในชั้นปกติ บางวิชาในชั้นพิเศษบางเวลา
4. การเรียนร่วมในชั้นปกติ ทุกวิชา มีครูการศึกษาพิเศษ ช่วยเหลือเป็นรายบุคคล
5. การเรียนร่วมในชั้นพิเศษ มีนักเรียนปกติมาเรียนร่วม
6. การเรียนร่วมในชั้นพิเศษ มีนักเรียนปกติมาเรียนร่วมบางวิชา
7. การเรียนร่วมในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับนักเรียนปกติ
8. การเรียนร่วมในชั้นพิเศษ ในโรงเรียนปกติ ร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามโอกาสอันควร⁵²

รูปแบบการจัดการเรียนร่วมในประเทศไทย มีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นพิเศษของเด็กบกพร่องประเภทต่าง ๆ ซึ่งพอสรุปรูปแบบไว้ดังนี้

1. รูปแบบครูสอนเสริม มีครูการศึกษาพิเศษประจำอยู่ที่โรงเรียน
2. รูปแบบครูเดินสอน หรือครูเวียนสอน มีครูการศึกษาพิเศษให้บริการนักเรียนในโรงเรียนหนึ่ง แล้วเดินทางไปสอนให้บริการนักเรียนโรงเรียนอื่น
3. รูปแบบครูสอนเสริมและครูเวียนสอนมีครูการศึกษาพิเศษให้บริการนักเรียนในโครงการหนึ่ง แล้วเดินทางไปสอนชั้นเรียนพิเศษ ณ โรงเรียนอื่นบางเวลา
4. รูปแบบการศึกษาพิเศษ มีครูการศึกษาพิเศษสอนนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกัน เป็นกลุ่มชั้นเรียน พิเศษในโรงเรียนปกติเต็มวัน⁵³

จากแนวคิดดังกล่าวไม่ว่าจะจัดรูปแบบอย่างไร สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือความพิการของเด็กพิเศษแต่ละคนและนำไปใช้ในการจัดทำแผนเป็นรายบุคคลด้วย

ประเทศไทยปัจจุบัน จัดการเรียนร่วม 5 รูปแบบ

1. จัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติเด็กพิการมีโอกาสร่วมกิจกรรมที่ไม่ใช่การเรียนในห้องเรียน เช่น เข้าแถวเคารพธงชาติ กิจกรรมไหว้ครู การสวดมนต์ไหว้พระ การประชุมสวดศพดาห์ การรับประทานอาหารกลางวันในโรงอาหาร และการแข่งขันกีฬาเป็นต้น

⁵² กระทรวงศึกษาธิการ, รวมบทความเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา, เล่มที่ 2 (กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา, ม.ป.ป.2545).12.

⁵³ อภัย จันทร์งาม, “การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กพิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 22-23.

2. จัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กพิการคู่ขนานกับชั้นปกติ แต่ส่งนักเรียนพิการไปเรียนร่วมกับเด็กในชั้นปกติบางเวลา เช่น ส่งไปเรียนในคาบเรียนพลศึกษา ขั้วร้อง-ดนตรี-นาฏศิลป์ จริยศึกษา และ ศิลปศึกษา เป็นต้น เมื่อหมดคาบเรียนก็กลับมาเรียนในชั้นพิเศษตามเดิม

3. จัดนักเรียนพิการเรียนร่วมเต็มเวลา เด็กพิการที่ได้รับการพิจารณาว่ามีผลสัมฤทธิ์การเรียนและมีวุฒิทางอารมณ์และสังคมดีพอในทุกๆ กลุ่มวิชาอาจจะได้รับการพิจารณา ส่งเข้าเรียนในชั้นปกติ โดยไม่ต้องกลับไปเรียนในชั้นพิเศษอีก

4. จัดเป็นห้องเสริมวิชาการในโรงเรียนปกติ ห้องเสริมวิชาการมีลักษณะเป็น Non - Graded มีนักเรียนหลายๆ ระดับชั้นรวมกันหรือนักเรียนอาจอยู่ในห้องเรียนปกติและส่งเข้ามาห้องเสริมวิชาการบางเวลาและบางวิชา เช่น วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น โดยมีครูเสริมวิชาการ (Resource Teacher) หรือครูเดินสอน (Itinerant Teacher) เป็นผู้เสริมวิชาการให้ตามความต้องการหรือจำเป็นของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

5. จัดเป็นชั้นเรียนหรือห้องเสริมวิชาการในโรงพยาบาล มีครูการศึกษาพิเศษประจำเพื่อสอนเด็กเจ็บป่วยระยะยาวเพื่อให้เด็กมีโอกาสทบทวนบทเรียนที่เรียนแล้วหรือสอนบทเรียนให้ใหม่ ครูการศึกษาพิเศษจะสอนตามจุดประสงค์และประเมินจุดประสงค์ที่ได้สอนไปทำรายงานการประเมินจุดประสงค์ให้เด็กนำไปแสดงแก่ครูในโรงเรียนปกติของตนเมื่อออกจากโรงพยาบาล⁵⁴

การจัดการเรียนร่วมทั้ง 5 แบบมีข้อดีต่างๆกัน การจัดนักเรียนพิการเรียนร่วมแบบใด ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้เกี่ยวข้องได้แก่ผู้ปกครอง ตัวเด็กพิการเอง โรงเรียน ผู้บริหาร ครู แพทย์ หรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง จากแนวคิดดังกล่าวไม่ว่าจะจัดรูปแบบอย่างไร สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ ความพิการของเด็กพิเศษแต่ละคนและนำไปใช้ในการจัดทำแผนเป็นรายบุคคลด้วย

ขั้นตอนการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมโดยทางปฏิบัติที่ดำเนินการอยู่ปัจจุบัน แบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเตรียมการคือการเตรียมการการจัดการเรียนร่วมไว้ว่าในการจะเปิดโครงการเรียนร่วมนั้น ควรเริ่มจากระดับสูง ซึ่งได้แก่หน่วยงานเจ้าสังกัดหรือผู้บริหาร โรงเรียนก่อน ถ้าหน่วยงานเจ้าสังกัดรับหรือยอมรับนโยบายการจัดการเรียนร่วม ก็อาจประชุมปรึกษาหารือผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดแจ้งเหตุผล และความจำเป็นตลอดจนข้อมูลต่างๆ เพื่อผู้บริหารจะได้ตัดสินใจว่าควรเปิดโครงการหรือไม่ ที่สำคัญก็คือควรจะให้อิสระกับโรงเรียน ในการตัดสินใจเองสำหรับข้อเสนอแนะในการเตรียมการดังนี้

⁵⁴ กองการศึกษาพิเศษ, คู่มือการจัดการเรียนร่วม (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2547), 4.

1.1 เลือกโรงเรียนที่มีความพร้อม ซึ่งความพร้อมในเจตคติของบุคลากรหลักของโรงเรียน ความพร้อมทางกายภาพด้านจำนวนของบุคลากรความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีดำเนินงานของการเรียนร่วมตลอดจนถึงแนวการปฏิบัติต่างๆ ถ้าผู้บริหารมีความพร้อมทางด้านเจตคติ ก็เป็นส่วนที่สามารถจัดการให้เกิดความพร้อมในเรื่องอื่น ๆ ได้ต่อไป

1.2 ประชุมครูและบุคลากรอื่นของโรงเรียน เพื่อให้เตรียมตัวเตรียมใจ รับโครงการ และรับความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น

1.2.2 เหตุผลและความจำเป็น

1.2.3 วัตถุประสงค์

1.2.4 ขอบข่ายของงาน

1.2.5 เป้าหมาย

1.2.6 บทบาทหน้าที่ของบุคลากร

ทั้งนี้เพื่อบุคลากรจะได้ทราบว่าโรงเรียนจะทำอะไร ด้วยเหตุผลอะไร ทำกับใครและคนที่จะทำคือใคร มีหน้าที่อะไรบ้าง

1.3 จัดหาครูประจำโครงการ อาจทำได้โดย

1.3.1 สรรหาบุคลากรของหน่วยงาน/โรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือส่งเข้ารับการฝึกฝนอบรมหลักสูตรวิชาการศึกษาพิเศษ เพื่อทำหน้าที่สอน ประจำชั้นเด็กการศึกษาพิเศษ หรือครูเสริมวิชาการ

1.3.2 ประสานกับกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษาเพื่อขอครูการศึกษาพิเศษไปช่วยครูที่กองการศึกษาพิเศษส่งให้ จะปฏิบัติงานประจำโรงเรียน โดยเป็นครูประจำชั้นครูเสริมวิชาการ หรืออาจเป็นครูเดินสอนก็ได้ตามความจำเป็น

1.4 จัดหาห้องเรียน ห้องเสริมวิชาการ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เหมาะสมและจำเป็นสำหรับเด็กพิการตามประเภทที่เปิดโครงการ

1.5 เตรียมบุคลากร บุคลากรที่ควรได้รับการเตรียมมีดังต่อไปนี้

1.5.1 ครูประจำชั้นพิเศษเป็นครูศึกษาพิเศษทำหน้าที่สอนเด็กพิการในชั้นเรียนพิเศษ เตรียมความพร้อมของเด็ก และปรับพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหาครูประจำชั้นพิเศษ ต้องมีความเข้าใจเด็กมีความอดทนสูง ใจดีวิद्याสูงมาก รู้จักจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก รอบรู้เกี่ยวกับการปรับหลักสูตร จุดประสงค์ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจกลุ่มทางเตรียมเด็กเพื่อส่งเข้าเรียนร่วม ติดตามเด็กที่ส่งเข้าเรียนร่วม แล้วมีความคล่องตัวในการประสานงานและประสานความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทุกระดับ ครูประจำชั้นอาจต้องเรียนรู้การสื่อความหมายโดยวิธีการพิเศษ เช่น ภาษามือ อักษรเบรลล์ เป็นต้น

1.5.2 ครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการทำงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการงานในห้องเสริมวิชาการคือสอนนักเรียนพิการคือเตรียมนักเรียนพิการให้มีความพร้อมเพื่อส่งออกไปเรียนร่วมในชั้นปกติ ซึ่งอาจจะส่งเรียนบางเวลาหรือเต็มเวลาก็ได้ ในกรณีที่ส่งเด็กพิการเรียนอยู่ในชั้นปกติเต็มเวลาแล้ว หากยังมีการช่วยเหลืออีกในวิชาหนึ่งวิชาใด เด็กก็อาจถูกส่งเข้ามาเรียนเสริมในห้องเสริมวิชาการอีกก็ได้ โดยครูประจำชั้นปกติ ส่งมาตามคาบเรียนในการสอนเมื่อหมดคาบเรียนก็กลับไปเรียนในชั้นปกติตามเดิม ครูเสริมวิชาการ จำเป็นต้องเรียนรู้การสื่อความหมายโดยวิธีการพิเศษตามประเภทความบกพร่องของเด็ก เช่น ภาษามือ การสะกดนิ้ว มือ อักษรเบรลล์ และถ้าเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ครูเสริมวิชาการควรเป็นครูที่มีความรู้ ความสามารถที่จะสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ กล่าวคือ อย่างน้อยควรจบสาขามัธยมศึกษา และได้รับการอบรมหลักสูตรการศึกษาพิเศษในภายหลัง ทั้งนี้เพราะเนื้อหาวิชาต่างๆ ในระดับมัศึกษานั้นต้องเรียนเจาะลึก ครูจึงควรได้ศึกษาวิชานั้น ๆ มาอย่างจริงจัง จึงจะช่วยนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.3 ครูเดินสอน บางโรงเรียนอาจมีนักเรียนพิการเรียนร่วมเพียง 2-3 คน หรืออาจถึง 5 คนการจัดครูประจำชั้นหรือครูเสริมวิชาการมาประจำตลอดเวลาในโรงเรียนเป็นการไม่คุ้ม จึงมีบริการครูเดินสอนไปช่วยนักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว อาจเป็นสัปดาห์ละ 3 วัน และให้ไปช่วยนักเรียนพิเศษในโรงเรียนอื่นอีก 2 วัน ในปัจจุบันมีครูเดินสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาช่วยเด็กบกพร่องทางการมองเห็น ได้ผลดีมากในระดับมัธยมศึกษา ครูเดินสอนควรมีวุฒิสถาษามัธยมศึกษาวิชาเอก ตามที่โครงการต้องการและให้ผ่าน หลักสูตรการศึกษาพิเศษ เมื่อปัจจุบันเข้าเป็นครูแล้ว ทั้งครูเสริมวิชาการและครูเดินสอนต้องมีความรอบรู้ทั้งวิธีสอนและจิตวิทยาของเด็กพิการ เช่นเดียวกับครูประจำชั้นพิเศษ

1.5.4 ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติครูประจำวิชา โดยทั่วไปเด็กที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้นั้น มักจะมีความบกพร่องค่อนข้างน้อย คือ มีความสามารถทางการเรียนใกล้เคียงกับเด็กปกติ ดังนั้นครูประจำชั้นที่มีเด็กดังกล่าวมาเรียนร่วมอยู่กับครูประจำวิชาอื่น ๆ ที่เข้ามาสอนในห้องเรียนนั้น จึงไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่จบการศึกษาพิเศษโดยตรง แต่ควรได้การฝึกอบรมเกี่ยวกับจิตวิทยาคนพิการคือมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ เห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาเขาด้วยการให้การศึกษา ไม่รู้สึกเมื่อนายท้อถอย นอกจากนี้ยังควรได้รับการ ฝึกวิธีสอนเด็กพิการ และรู้จักแสวงหาความช่วยเหลือและประสานงานกับบุคลากรอื่น ๆ ตามความจำเป็นด้วย

1.5.5 ผู้ปกครองเด็กปกติและชุมชน ผู้ปกครองเด็กปกติ อาจจะไม่พอใจที่มีเด็กพิการเรียนร่วมอยู่กับบุตรของตนเองเห็นเป็นเรื่องถ่วงเวลา ถ่วงความก้าวหน้า เนื่องจากความไม่เข้าใจโรงเรียนจึงควรแจ้งให้ที่ประชุมผู้ปกครองทราบ โดยชี้แจงเหตุผลและความจำเป็น ทั้งให้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนต่อเด็กพิการซึ่งเป็นบุตรหลานในชุมชนของเขาเอง

1.5.6 นักเรียนปกติ นอกจากจะต้องได้รับการเตรียมตัวเตรียมใจให้รับเพื่อนพิการเข้าเรียนร่วมแล้ว ยังต้องให้วิธีช่วยเหลือเพื่อนผู้ด้อยโอกาสกว่าอีกด้วย เช่น ช่วยเงินแก้อี้อเลื่อนให้เพื่อนพิการทางกาย ช่วยอ่านหนังสือให้เพื่อนที่มีความบกพร่องทางการเห็น หรือ อธิบายชี้แจงแนะนำเพื่อนที่บกพร่องทางการได้ยิน ผู้ซึ่งไม่เข้าใจคำสั่งของครูเป็นต้นตามที่ผ่านมาปรากฏว่าเด็กปกติที่เรียนร่วมกับเด็กพิการจะช่วยให้การดูแล ให้ความช่วยเหลือเพื่อนพิการของเขา ด้วยความห่วงใยและความปรารถนาดีอยู่เสมอ

1.6 เตรียมเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงาน โครงการมีหลายแบบเช่น

1.6.1 แบบประเมินผลและบันทึกพัฒนาการพฤติกรรม

1.6.2 คำร้องของผู้ปกครองขอส่งบุตรเข้ารับบริการการศึกษาพิเศษ

1.6.3 ใบส่งตัวนักเรียนเข้ารับบริการการศึกษาพิเศษ

1.6.4 แบบกรอกข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

1.6.5 แบบฟอร์มการเชิญผู้ปกครอง

1.6.6 แบบฟอร์มขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ

1.6.7 สมุดบันทึกการติดต่อระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

1.6.8 แบบฟอร์มแผนการสอนบุคคล

โรงเรียนอาจจัดทำขึ้นใช้เอง โดยดัดแปลงจากเอกสารที่โรงเรียนมีอยู่ก็ได้ หรือโรงเรียนอาจพิจารณาเอกสารตามข้อ 1.6 เพิ่มเติมอีกก็ได้

2. ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนร่วมและการจัดโครงการเรียนร่วมของหน่วยงานต่างๆ เมื่อผ่านขั้นตอนเตรียมการไปแล้ว จึงเป็นขั้นตอนดำเนินการ ในการเปิดโครงการเรียนร่วม จำเป็นต้องมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1 โรงเรียนหรือหน่วยงาน เตรียมบุคลากรของตนเอง โดยการฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาพิเศษ หรือสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาพิเศษตามสาขาที่จะเปิดสอน

2.2 กรณี โรงเรียนหรือหน่วยงานที่จะเปิดโครงการเรียนร่วมแต่บุคลากรของหน่วยงานยังไม่พร้อมอาจขอความร่วมมือด้านบุคลากรจากกองการศึกษาพิเศษกรมสามัญศึกษาโดยหน่วยงานหรือต้นสังกัดที่จะขอครูการศึกษาพิเศษไปทำงานที่เปิดโครงการเรียนร่วม จะต้องทำความเข้าใจกับกองการศึกษาพิเศษขอครูการศึกษาพิเศษไปสอน ทั้งนี้จะต้องแจ้งด้วยว่าเป็นเด็กบกพร่องประเภทใดจำนวนเท่าไร พร้อมทั้งส่งหลักฐานการลงทะเบียน เป็นนักเรียนของโรงเรียนนั้นและหลักฐานข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนซึ่งอาจเป็นใบตรวจวินิจฉัย หรือใบส่งต่อของแพทย์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนบไปด้วยเพื่อประกอบการพิจารณาหลังจากที่พิจารณาข้อมูลและหลักฐานต่างๆแล้วกอง

การศึกษาพิเศษจึงจัดครูให้ อาจเป็นครูประจำชั้นพิเศษ ครูเสริมวิชาการ หรือครูเดินสอนตามความเหมาะสม ครูเหล่านี้ ต้องได้รับการปฐมนิเทศจากกองการศึกษาพิเศษพร้อมมีเอกสารจากกองการศึกษาพิเศษ เพื่อรายงานตัวต่อหน่วยงาน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานเรียนร่วมและครูการศึกษาพิเศษได้เข้าใจถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับหน้าที่การงานของทั้งสองฝ่ายซึ่งจะทำให้การดำเนินงานรันทนต่อไป

2.3 จัดทำเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนที่จะส่งเข้าเรียนชั้นพิเศษหรือห้องเสริมวิชาการ ตลอดจนความเห็นชอบของผู้บริหาร เพื่อส่งไปพร้อมตัวเด็ก⁵⁵

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โรงเรียนอยู่ในความดูแลจำนวน 196 โรงเรียนเป็นโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม จำนวน 22 โรงเรียน คือ โรงเรียนวัดบ้านไร่ โรงเรียนชุมชนวัดหนองปลาหมอ โรงเรียนวัดเขาพระ โรงเรียนชุมชนวัดประสาธลสิทธิ์ โรงเรียนวัดพระศรีอารีย์ โรงเรียนวัดนางแก้ว โรงเรียนวัดเขาส้ม โรงเรียนวัดท่าราบ โรงเรียนชุมชนวัดหนองโพ โรงเรียนบ้านหนองครึม โรงเรียนชุมชนบ้านห้วยกระบอก โรงเรียนอนุบาลโพธาราม โรงเรียนวัดขาวเหนือ โรงเรียนวัดอมรญาติสมาคม โรงเรียนวัดบ้านใหม่ โรงเรียนวัดดอนข่ง โรงเรียนวัดจันทาราม โรงเรียนวัดหุบกระโทง โรงเรียนวัดคิบบอน โรงเรียนบ้านหนองสองห้อง โรงเรียนวัดช่องพราน โรงเรียนวัดสร้อยฟ้า ซึ่งทั้ง 22 โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษเรียนร่วม อย่างมีแบบแผน และมีงบประมาณสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ และสามารถที่จะให้เด็กสอบหรือไม่สอบ NT ได้ถ้าแจ้งให้ผู้รับผิดชอบทางด้านนี้ทราบ

การจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ให้จัดระเบียบการบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- และสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

⁵⁵ กองการศึกษาพิเศษ, คู่มือการพัฒนาการศึกษา (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2547),

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) เป็นหน่วยงานทางการศึกษา ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีอำนาจหน้าที่ ตามพรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่ ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับ ให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ และกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการและประสานงาน
 - 9.1 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหน่วยงานต่างๆทั้งภาครัฐภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
 - 9.2 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวข้องกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 36 พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย

1. ผู้แทนองค์กรชุมชน 1 คน

2. ผู้แทนองค์กรเอกชน 1 คน
3. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน
4. ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู 1 คน
5. ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการบริหารการศึกษา 1 คน
6. ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการและครู 1 คน
7. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม 7 คน
8. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวนคณะกรรมการ 15 คนอยู่ในวาระคราวละ 2 ปี

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1. กำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา
 - กำกับดูแล สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - จัดตั้ง ยุบรวม เลิกล้มสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา
3. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
5. หน้าที่อื่น ๆ ตามกฎหมายกำหนด

การจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มอำนาจการ
2. กลุ่มบริหารงานบุคคล
3. กลุ่มนโยบายและแผน
4. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
5. กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา (ในระยะเริ่มแรกอาจจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาด้วยก็ได้)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จุฑามาศ เจริญธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่องการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรีมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญครบทั้ง 10 ด้าน ได้แก่การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารบุคลากร การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรมครูประจำการ การปฐมนิเทศครูใหญ่การจัดการบริการพิเศษ การสร้างสัมพันธ์กับชุมชน การประเมินผลการสอน⁵⁶

สมรักษ์ กิจเดช ได้ศึกษาเรื่องสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จังหวัดนครปฐม พบว่า การปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดนครปฐม ทั้งภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการปฏิบัติงานนิเทศ ด้านการพัฒนาบุคลากรอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก และการปฏิบัติงานนิเทศด้านการพัฒนาครูอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย⁵⁷

บัณฑิต เสาวคนธ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภารกิจการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐมกับการปฏิบัติเชิงประสิทธิภาพ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า ภารกิจการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐมอยู่ใน

⁵⁶ จุฑามาศ เจริญธรรม, “การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2544), บทคัดย่อ.

⁵⁷ สมรักษ์ กิจเดช, “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

ระดับมาก⁵⁸

เข้มชาติ มหิปปโกชน์ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ข้าราชการครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและสถานภาพ มีสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากน้อย ไปหามากดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียนด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการสร้างสื่อเครื่องมือและการพัฒนาวิธีการนิเทศ ด้านการประเมินผลและรายงานผลข้าราชการครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและสถานภาพ ด้านการสร้างสื่อ มีปัญหาในการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการสร้างสื่อเครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการนิเทศด้านการประเมินผลและรายงานผล ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ด้านการวางแผนด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ข้าราชการครูที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความต้องการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความต้องการการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน⁵⁹

สุเมธ ปัตตานี ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในตามทรรศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่าบุคลากรโดยรวม และจำแนกตามสถานภาพ มีทรรศนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายใน โดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นครูผู้สอนมีทรรศนะอยู่ในการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีรายชื่อที่มีทรรศนะอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้านดังนี้กำหนดจุดที่ต้องพัฒนาประชุมชี้แจงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดและสำนักงานการ

⁵⁸ บัณฑิต เสาวคนธ์, “ภารกิจการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐมกับการปฏิบัติเชิงประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545), บทคัดย่อ.

⁵⁹ เข้มชาติ มหิปปโกชน์, “การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย” (รายงานการค้นคว้าอิสระการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545), 133-135.

ประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อจัดหาสื่อและเครื่องมือนิเทศภายในประชุมชี้แจงให้บุคลากรภายในโรงเรียนให้เข้าใจและรับทราบแผนการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการนิเทศภายในและกำหนดผู้รับผิดชอบการประเมินผลนิเทศภายในผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนได้เสนอปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในโดยมีการเรียนข้อที่มีความถี่สูงสุดในแต่ละด้าน ดังนี้ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอน วิธีการ กระบวนการในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนและการกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลและการรายงานผล ขาดงบประมาณ ผู้บริหารไม่มีเวลาในการปฏิบัติการนิเทศและครูไม่ยอมรับการนิเทศซึ่งกันและกัน⁶⁰

อธิป อังสุทธิพงษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบุรีพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งเจ็ดด้าน คือ งานหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้งาน การเรียนการสอน งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานห้องสมุด งานนิเทศภายในและงานอบรมวิชาการ⁶¹

จินตนา เสงจันทร์ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า พฤติกรรมในการปฏิบัติงานนิเทศทุกด้านอยู่ในระดับมาก ความต้องการรับการนิเทศของครูผู้สอน พบว่าครูมีความต้องการรับการนิเทศจากผู้บริหารในความต้องการรับการนิเทศของครูผู้สอน พบว่าครูมีความต้องการรับการนิเทศจากผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ต้องการรับการนิเทศทุกงานในระดับมาก ข้อเสนอแนะสำหรับการนิเทศในงาน 5 ด้าน ผู้บริหารควรนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ควรให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้ครูทราบจุดที่

⁶⁰ สุเมธ ปัตตานี , “การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”(รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545),175.

⁶¹ อธิป อังสุทธิพงษ์, “ สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ,2545), บทคัดย่อ.

ต้องพัฒนา ผู้บริหารควรส่งเสริมความสัมพันธ์ในกลุ่ม บรรยากาศการทำงานและการมีส่วนร่วม ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ⁶²

ชุมพร จำปา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอคอนคม จังหวัดนครปฐม พบว่า ทั้งโดยภาพรวมและเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การนิเทศถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา⁶³

ภัทรวีภา อุทาวงศ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการ ความพร้อม ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วม นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม เขตพื้นที่ 2 กรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อม มีความต้องการสนับสนุน และ มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อเปรียบเทียบความพร้อมของครู และผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการจัดการเรียนร่วม นักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้จำแนกตามตัวแปรพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ⁶⁴

อภัย จันทรงาม ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กพิการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต พบว่าสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กพิการ ด้านการบริหารจัดการ 7 ด้านคือ 1) ควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ สำหรับเด็กพิการในโรงเรียน ให้เป็นปัจจุบันและสามารถสืบค้นได้ง่าย 2) ควรดำเนินการคัดแยกตามสภาพประเภทของความพิการ 3) ควรจัดอบรมครูที่เกี่ยวข้องในการจัดการเด็กพิการ โดยเฉพาะและมีการประเมินผลความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียน 4) ควรสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนด้วยตนเอง และขอสนับสนุนงบประมาณ จากองค์กรชุมชน 5) ครูควร

⁶²จินตนา เสงจันทร์, “พฤติกรรมการทำงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเบ็ญไพโร-สูงพะยอม สปอ.บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547), 72-73.

⁶³ชุมพร จำปา, “ การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอคอนคม จังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), บทคัดย่อ.

⁶⁴ภัทรวีภา อุทาวงศ์, “ การศึกษาความต้องการ ความพร้อม ความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), บทคัดย่อ.

วิเคราะห์ประเภทของกิจกรรม ให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน และระดับความพิการแต่ละประเภท
6) ควรสนับสนุนองค์กรเอกชนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียน7)ควร
จัดอบรมสัมมนาเทคนิค กระบวนการนิเทศด้านการศึกษา พิเศษเฉพาะประเภทความพิการ⁶⁵

ยุทธนา ขำเกื้อ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะความบกพร่อง ในการ
เรียนรู้ของนักเรียน:การสำรวจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำ
จัดการเรียนร่วมผลการวิจัยพบว่าระดับความรู้ความเข้าใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับ
ภาวะความบกพร่องในการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนความรู้คิดเป็นร้อยละ 56.40
ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านที่เกี่ยวกับประเภทของภาวะความบกพร่องในการเรียนรู้ ค่าคะแนนเฉลี่ย
น้อยที่สุดคือด้านที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้ที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้⁶⁶

ดนตรี ศรีสุวรรณ ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนปฐมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาพังงา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดังกล่าว
ความคิดเห็นของครูผู้สอน ได้นิเทศครบทั้ง 5 ด้าน โดยมีการนิเทศอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ 1) การ
พัฒนาหลักสูตร 2) การเรียนการสอน 3) การพัฒนาบุคคลและ 4) การพัฒนาวิชาชีพส่วนอีกด้าน
คือ สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง สภาพการนิเทศที่มีระดับการปฏิบัติความถี่ต่ำสุด คือ
จัดทำแผนการสอนได้ครบทุกรายวิชา รองลงมา คือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ
หลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาการนิเทศภายในพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัญหาที่มีระดับ
ความถี่สูงสุด คือ ขาดประสบการณ์สอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รองลงมา คือ ขาด
การติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงวางแผน⁶⁷

⁶⁵ อภัย จันทรงาม, “ การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กพิการในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2548), บทคัดย่อ.

⁶⁶ ยุทธนา ขำเกื้อ, “ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยว กับภาวะความบกพร่องในการเรียนรู้ของ
นักเรียน : การสำรวจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียน
ร่วม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร,2548), บทคัดย่อ.

⁶⁷ดนตรี ศรีสุวรรณ,“การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพังงา”(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

สมพร หอมทวนลม ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา อำเภอยะลา จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาอำเภอยะลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกชั้น เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ชั้นวางแผน การนิเทศ ชั้นปฏิบัติการนิเทศ ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ และชั้นการ ประเมินผล โดยมีแนวทางการนิเทศภายในชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการและ ชั้นการประเมินผล โดยมีแนวทางการนิเทศภายในชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในการวางแผนการปฏิบัติการนิเทศ ชั้นการวางแผนการนิเทศ ควร พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน จัดทำแผนการนิเทศ ควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนิเทศภายใน แต่งตั้ง คณะกรรมการนิเทศภายใน กำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน จัดทำแผนการนิเทศ ปฏิทิน ปฏิบัติการนิเทศ แผนการประเมินผล คู่มือการนิเทศ ควรปฏิบัติการ นิเทศภายในตามแผนการนิเทศที่วางไว้อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ชั้นการประเมินผล ควรมีการกำกับ ติดตามดูแลการปฏิบัติการนิเทศภายใน รายงานสรุปผลการนิเทศให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบและ นำผลประเมินไปพัฒนาปรับปรุงการนิเทศภายในของสถานศึกษาต่อไป⁶⁸

สมาน ศรีเครือ ได้ศึกษาเรื่องการนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากรพบว่า) การนิเทศงานเพื่อ พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนวัดวังน้ำขาว โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) แนว ทางการนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนวัดวังน้ำขาว คือ ด้านการคัดเลือกผู้นิเทศงาน ควร มีกระบวนการคัดเลือกด้านการอบรมให้ความรู้กับผู้นิเทศงานควรสำรวจความต้องการในการศึกษา อบรม ด้านการปฏิบัติงานของครู ควรดำเนินการนิเทศงานตามปฏิทินปฏิบัติงาน ด้านค่าตอบแทน ผู้ นิเทศงานควรรับโอกาสเลื่อนขั้นเงินเดือนก่อนบุคคลอื่น ด้านการสื่อสารของผู้นิเทศงาน ควรมีการ ประชุมเป็นประจำ และบันทึกการประชุมทุกครั้งเพื่อพัฒนางาน ด้านการสื่อสารผู้นิเทศงาน ควรมี การประชุมเป็นประจำ และบันทึกการประชุมทุกครั้งเพื่อพัฒนางาน ด้านการตัดสินใจของผู้นิเทศงาน ควรให้ผู้นิเทศงานมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศควรมี

⁶⁸ สมพร หอมทวนลม, “กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาอำเภอยะลา จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ” (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), 75-76.

โอกาสกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรร่วมกับฝ่ายบริหารและด้านการสนับสนุน และการยอมรับ ควรขอรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกให้มากขึ้น⁶⁹

นิรมล วิบูลมมงคล ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานแนะแนวของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเทศบาล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การประเมินผลและการรายงานผล การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนา และการปฏิบัติกรนิเทศการศึกษา ส่วนการสร้างสื่อ เครื่องมือในการนิเทศอยู่ในระดับปานกลาง⁷⁰

งานวิจัยต่างประเทศ

มัวร์(Moore)ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสำนักงานกลางจำนวน7คนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับการประเมินของผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารสำนักงานกลางรับรู้ว่า การนิเทศเป็นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเชื่อว่า จะทำให้ครูใหญ่มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้า ในงานที่รับผิดชอบ โดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีการทบทวนเครื่องมือในการประเมินซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงระหว่างปีและปลายปีการศึกษา⁷¹

ซิลวา และดানা (Silva and Dana)ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนิเทศแบบร่วมมือในโรงเรียนที่พัฒนาสู่ระดับมืออาชีพ ผลงานวิจัยนี้ นำเสนอรูปแบบของการนิเทศแบบร่วมมือ โดยเน้นการตรวจสอบและการใช้ข้อมูล เพื่อพัฒนาโรงเรียนที่พัฒนาสู่ระดับมืออาชีพ ซึ่งมี 4 ขั้นตอนบุคลากรในโรงเรียนจะต้องร่วมกันสร้างและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เริ่มจากขั้นตอนแรก คือ ขั้นการเตรียมความพร้อม การนิเทศโดยตรง ผลของการนิเทศและความต้องการของครู ซึ่งในการ

⁶⁹ สมาน ศรีเครือ, “การนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร” (การค้าคว่ำอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2550), บทคัดย่อ.

⁷⁰ นิรมล วิบูลมมงคล, “ พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานแนะแนวของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาล”(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2551), บทคัดย่อ.

⁷¹George Wyatt Moore, “The Supervision and Evaluation of High School Principals as Described By Central Office Administrators” Dissertation Abstracts International 61, 5 (November , 2000) :1698-A.

นิเทศจะต้องยึดหลักทั้งสี่ผสมผสานกัน ในการนิเทศ ควรกำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ ในมหาวิทยาลัย หรือครู และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังการนิเทศจะช่วยทำให้ครูได้รับการพัฒนาทัศนคติ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ครูและคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยหันมาใส่ใจในการสอนยิ่งขึ้น⁷²

อากยลินา ซามารา (Akylina Samara) ศึกษาวิจัยเรื่องการนิเทศกลุ่มในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กระบวนการพัฒนาทักษะการนิเทศและการปรับปรุงหนังสือเรียน โดยเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับการนิเทศกลุ่ม ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัยเบอร์เจน ประเทศนอร์เวย์ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพและปรากฏการณ์นิยมในการประชุมกลุ่ม 4 ครั้งโดยผู้มีส่วนร่วมเป็นนักศึกษา 5 คน และผู้นิเทศ 3 คน ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศกลุ่มสามารถทำให้การพัฒนาทักษะการนิเทศ มีผลกระทบต่อกระบวนการเขียนของนักเรียนและช่วยให้นักเรียนมีวัฒนธรรมของการมีวินัยซึ่งมีปัจจัยทางบริบทหลายประการที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการและการปฏิบัติงานนิเทศกลุ่มที่สามารถนำมาใช้ได้ผลในการจัดการศึกษาระดับสูง⁷³

สรุป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ได้นำเสนอมาโดยลำดับ แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้สำเร็จ และให้มีประสิทธิภาพ ได้นั้น กระบวนการนิเทศการศึกษา ถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่ทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ และในการจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กปกติจะเป็นการจัดการศึกษาที่ดีที่ช่วยให้เด็กที่มีความพิการสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขมากขึ้นและยังเป็นการช่วยส่งเสริมเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ได้เรียนในสิ่งที่ตนเองมีความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ได้ให้ความสนใจและให้จัดการเรียนร่วม โดยมีโรงเรียนแกนนำเข้าร่วมโครงการจำนวน 22 โรงเรียนและในการที่ในการจัดการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือการสนับสนุนจากครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน ตลอดจนต้องมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ วัสดุ

⁷² Diane Yendol Silva and Nancy Fichtman Dana, “Collaborative Supervision in the Professional Development School” (Dissertation Abstracts International, 2001), 45-A.

⁷³ Akylina Samara, “Group Supervision in Graduate Education : A Process of Supervision Skill Development and Text Improvement,” (Higher Education Research and Development, 2006), 115-129.

อุปกรณ์ และบุคลากรทุกฝ่ายมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วมโดยครูผู้สอน ผู้ปกครอง และผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ มีคุณวุฒิ และมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป ในการจัดการเรียนร่วมนั้น ครู ผู้บริหาร ต้องการให้มีการนิเทศงานด้าน วิชาการอย่างต่อเนื่อง และการบริหารงานในโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมกับทั่วไปควรดำเนินให้ครบตามขั้นตอนหรือกระบวนการบริหารงานซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (planning) การจัดสรรทรัพยากร (allocation) การกระตุ้นการทำงาน (stimulation) การประสานงาน (coordination) และการประเมินผลงาน (evaluation)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(descriptive research) มีวัตถุประสงค์
1)เพื่อทราบการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 2)เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของ
ผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต
2 โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์(unit of analysis) มีผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ และ
ครูผู้สอน เป็นผู้ให้ข้อมูล ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการ
ดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทาง ในการดำเนินการวิจัยอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้
อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามโครงการ โดย
ศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ สารสนเทศ ปัญหางานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำผลมา
จัดทำงานวิจัยตามคำแนะนำ และความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอโครงการวิจัยต่อภาควิชา
เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงการวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย โดยจัดสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดย
นำไปทดลองใช้(try out)และปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้รับการตรวจสอบคุณภาพ
โดยหาค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา(content validity)และความเชื่อมั่น(reliability)จากนั้นจึงนำไป
เก็บข้อมูลจากประชากร และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและแปลผลจากกาวิเคราะห์

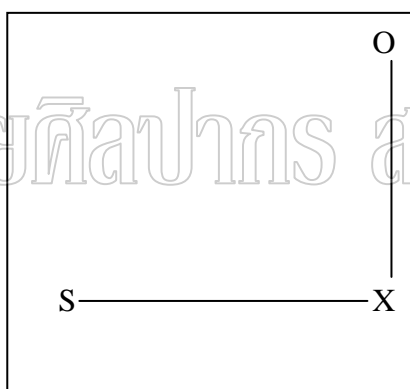
ขั้นตอนที่ 3 ขึ้นรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการร่างรายงานผลการวิจัยเสนอต่อ
อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตาม
ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ควบคุมสารนิพนธ์ จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ระเบียบการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย และมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับ แผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแบบแผนการวิจัยในลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเดียวศึกษาสถานการณ์ไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study) ซึ่งเขียนแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

S หมายถึง ประชากร

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 22 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนมี 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน หัวหน้าวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 1 คนรวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 66 คน ดังแสดงในรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรและผู้ให้ข้อมูล

ลำดับ ที่	อำเภอ	ประชากร (โรง)	ผู้ให้ข้อมูล (คน)			
			ผู้บริหาร	หัวหน้า วิชาการ	ครูผู้สอน	รวมผู้ให้ ข้อมูล
1	อำเภอโพธาราม	11	11	11	11	33
2	อำเภอบ้านโป่ง	4	4	4	4	12
3	อำเภอบางแพ	3	3	3	3	9
4	อำเภอดำเนิน สะดวก	4	4	4	4	12
	รวม	22	22	22	22	66

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ อาชีพราชการ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน
2. ตัวแปรที่ศึกษาเป็นการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา (x_{tot}) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ (X_1) หมายถึง การดำเนินการ เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงในขณะนั้นว่าเป็นอย่างไร หรืออยู่ ณ จุดใด มีปัญหาหรือข้อจำกัดอะไร มีความต้องการอย่างไร เพื่อจะได้ดำเนินการวางแผนแก้ไขได้ตรงจุด ซึ่งวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาสามารถทำได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนหรือผู้นิเทศจะนำมาใช้แบบใด แต่ควรคำนึงถึงความเหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเป็นธรรมชาติและเที่ยงตรง มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ใช้

วิธีระดมสมองค้นหาปัญหา นำปัญหาที่ค้นพบเข้าตาราง ประเมินสภาพปัญหาพิจารณาปัญหา เข้าแผนภูมิแก้งปลา และนำปัญหาเข้าตารางวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาเหล่านั้น

2.2 การวางแผนและกำหนดทางเลือก(X_2) หมายถึง การดำเนินงานที่ต้องอาศัยข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ อันจะเป็นข้อกำหนดให้เกิดการวางแผน การกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ปรับปรุงส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการโดยมีขั้นตอนที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การทำความเข้าใจกับขอบข่าย อำนาจหน้าที่ และบทบาทของผู้นิเทศภายในโรงเรียน ทำแผน และโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน นำผลการศึกษาข้อมูล จากสภาพปัจจุบันและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญให้ทราบแน่ชัดว่าปัญหาใดที่ต้องดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขก่อนหลัง และศึกษานโยบาย เป้าหมายวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติของหน่วยงาน ระดับอำเภอ จังหวัด และระดับกรม เพื่อจัดทำแผนให้สอดคล้องกันในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

2.3 การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ(X_3) หมายถึง เป็นการค้นหาสิ่งที่จะช่วยในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา เพื่อให้ทราบที่มาของปัญหา เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเครื่องมือการนิเทศซึ่งแบ่งตามลักษณะการใช้งานเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือเครื่องมือสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาได้แก่ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน แบบทดสอบ และแบบสังเกตการสอน(รวมทั้งแบบสังเกตอื่น ๆ) เครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษาได้แก่ เครื่องมือนิเทศเพื่อป้องกัน เป็นเครื่องมือในลักษณะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับนิเทศ มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือ คู่มือครู ฯลฯ และเครื่องมือการนิเทศเพื่อแก้ไข เป็นเครื่องมือที่ต้องการบันทึกภาพหรือเสียง ใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง ฯลฯ

2.4 การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา (X_4) หมายถึง การดำเนินงานที่จะต้องนำผลจากการปฏิบัติ 3 ขั้นตอนแรกที่ผ่านมาไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งลักษณะของการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ดำเนินการได้ 2 ทาง คือ การนิเทศทางตรงเป็นการปฏิบัติการนิเทศด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามโครงการ/แผนงาน สื่อการนิเทศต่างๆ และวิธีการนิเทศที่เตรียมไว้ การนิเทศทางอ้อม เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อแทน ได้แก่ การให้การศึกษา เอกสาร หลักสูตร คู่มือครู นิตยสาร จุลสาร เทป สไลด์ วีดีโอ เป็นต้น หรืออาจเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญ ตามความรู้ในสาขาต่างๆ มาช่วยเหลือนำ โดยมิขึ้นขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ตรงกัน ปฏิบัติการนิเทศตามแบบแผนโครงการ ประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอน สรุปผลการนิเทศ นำข้อมูลไปใช้ดำเนินการต่อไป

2.5 การประเมินผลและการรายงานผล(X_5) หมายถึง การดำเนินงานที่ต้องมีการจัดหา และรวบรวมข้อมูลมาพิจารณาวิเคราะห์ เพื่อสะท้อนภาพของงานที่ทำไป เพื่อปรับปรุงแก้ไขการ ปฏิบัติงานในครั้งต่อไป โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการประเมินผลโครงการ เป็นการเตรียมการก่อนการปฏิบัติงานนิเทศ การตรวจสอบความพร้อม ในการที่จะเริ่มโครงการ ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากร การฝึกอบรม การทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ ฯลฯ ขั้นระหว่างดำเนินการ หรือปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงาน เน้นหนักด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้ปฏิบัติมี จุดมุ่งหมายแนวดำเนินการ และปรัชญาตรงกันหรือไม่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีอุปสรรคขัดข้อง หรือไม่ สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดหรือไม่ และขั้นสิ้นสุดโครงการเป็นการประเมินผลเมื่อ เมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว มีผลตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีข้อเสียอย่างไร รูปแบบและ เครื่องมือประเมิน มีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้นิเทศจะพิจารณาว่ารูปแบบใดเหมาะสมกับสภาพ ของโรงเรียน สิ่งที่จะต้องประเมินผลโครงการ 2 ประการ ได้แก่ ผู้นิเทศต้องนำข้อมูลจากผลสัมฤทธิ์ ของโครงการทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ไปใช้ในการปรับปรุงแผนและโครงการครั้งต่อไป และ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามโครงการ ขั้นตอนสุดท้าย เป็นการสรุปและรายงานผล โครงการ เกี่ยวกับการสรุปและรายงานผลโครงการ ผู้นิเทศควรให้ความสำคัญเพราะจะทำให้เรามีข้อมูล และ นำไปจัดทำสรุปเป็นรูปเล่มเพื่อเสนอผู้เกี่ยวข้องและเผยแพร่ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอนมี รายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่กำหนด ตัวเลือกไว้ให้เลือก (forced choice)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยพัฒนามาจาก แบบสอบถามของนางนิรมล วิบูลมมงคล โดยผู้วิจัยจะเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) เสร็จแล้วจะนำไปปรับปรุงแก้ไขโดยใช้ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

แบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณ ค่า 5 ระดับ ของไลเคอร์ท (Likert's five rating scale) โดยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักรับเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมายดังนี้

ระดับ 5 มีการปฏิบัติกรนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุดให้มีน้ำหนัก 5 คะแนน

ระดับ 4 มีการปฏิบัติกรณีทดสอบการศึกษายู่ในระดับมากที่สุดให้มีน้ำหนัก 4 คะแนน
 ระดับ 3 มีการปฏิบัติกรณีทดสอบการศึกษายู่ในระดับปานกลางให้มีน้ำหนัก 3 คะแนน
 ระดับ 2 มีการปฏิบัติกรณีทดสอบการศึกษายู่ในระดับน้อยให้มีน้ำหนัก 2 คะแนน
 ระดับ 1 มีการปฏิบัติกรณีทดสอบการศึกษายู่ในระดับน้อยที่สุดให้มีน้ำหนัก 1 คะแนน
 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะกรณีทดสอบการศึกษามีลักษณะเป็นแบบสอบถาม
 ปลายเปิด เกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา และนำข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์

การพัฒนาเครื่องมือ

ในการพัฒนาเครื่องมือผู้วิจัยนำแบบสอบถามของ นางนิรมล วิบูลมงคล มาพัฒนาให้
 เหมาะสมกับบริบทของประชากรที่ใช้ในการวิจัยจากนั้นนำเครื่องมือที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้วไป
 ทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 10 โรงเรียน จำนวน 30 คน ผู้ตอบแบบสอบถาม
 ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 1 คน รวม 3 คน จากนั้นนำ
 คะแนนที่ได้ กลับมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -
 coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)¹ ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.978 และนำไปเป็นเครื่องมือเก็บ
 รวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือแจ้ง
 ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนใน
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์ จาก
 ผู้บริหารโรงเรียน ในการตอบแบบสอบถามสำหรับการวิจัยครั้งนี้
2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
 เก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียน ซึ่งตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

¹ Lee J. Cronbach, *Essentials of Psychological Testing*, 3rd ed (New York : Harper & Row Publishers, 1947), 161.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์(unit of analysis)จำนวน 22 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน หัวหน้าวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 1 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามรวมทั้งสิ้น 66 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนด คือ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาจัดระเบียบ ลงรหัสและทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลผลข้อมูลและจัดทำกราฟวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์สถิติการแจกแจงความถี่(frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับการนิเทศของผู้บริหาร โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) แล้วนำมาแปลผลโดยใช้ตามแนวคิดของเบสต์ (Best)²

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับสูงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. คำถามปลายเปิดใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) เพื่อทราบการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 2) เพื่อทราบแนวทางการพัฒนา การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน คือ

² John W. Best, Research in Education, 2nd ed (Englewood cliffs, New Jersey : Prentice – Hall, 1970), 190.

ผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าวิชาการ ครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการนิเทศ การศึกษาของผู้บริหารในการจัดการศึกษาสำหรับ โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ตามแนวคิด ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตอบคำถามการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากประชากร จำนวนโรงเรียน 22 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ ครูผู้สอน รวมจำนวน ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 66 คน และได้รับ แบบสอบถามคืนมาสมบูรณ์ทั้ง 66 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำ บรรยายซึ่งจำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการ

จัดการเรียนร่วม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 66 คน โดยแยกพิจารณา ตามเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน ในตำแหน่ง ผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าแจกแจงค่า ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ซึ่งมีรายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

N=22

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	24	36.40
หญิง	42	63.60
รวม	66	100.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

N=22

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	3	4.54
31 – 40 ปี	9	13.64
41 – 50 ปี	20	30.30
51 ปีขึ้นไป	34	51.52
รวม	66	100.00
อายุราชการ		
5 – 10 ปี	2	3.00
11 – 15 ปี	13	19.70
16 – 20 ปี	7	10.60
21 ปีขึ้นไป	44	66.70
รวม	66	100.00
วุฒิทางการศึกษา		
ปริญญาตรี	45	68.20
สูงกว่าปริญญาตรี	21	31.80
รวม	66	100.00
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน		
ผู้อำนวยการ โรงเรียน / รองผู้อำนวยการ โรงเรียน/ รักษาการในตำแหน่ง	22	33.33
ครูวิชาการ	22	33.33
ครูผู้สอน	22	33.33
รวม	66	100.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

N=22

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง		
น้อยกว่า 5 ปี	12	18.18
6 – 10 ปี	5	7.57
11 – 15 ปี	18	27.27
16 – 20 ปี	8	12.12
21 – 25 ปี	4	6.06
26 ปีขึ้นไป	19	28.80
รวม	66	100.00
ผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียน		
ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน)	6	9.10
ขนาดกลาง (มีนักเรียน 121 - 300 คน)	33	50.00
ขนาดใหญ่ (มีนักเรียน 301 คนขึ้นไป)	27	40.90
รวม	66	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 42 คน คิดเป็นร้อยละ 63.60 เพศชาย 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 อายุ 51 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 51.52 รองลงมาอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 อายุ ต่ำกว่า 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.54 อายุราชการ 21 ปีขึ้นไป มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 รองลงมา อายุราชการ 11 – 15 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 19.70 อายุราชการ 16 – 20 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 อายุราชการ 5–10 ปี น้อยที่สุด จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.00 วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 45 คนคิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมา ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ครูผู้สอนจำนวนมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 รองลงมาผู้อำนวยการโรงเรียน / รองผู้อำนวยการโรงเรียน/ รักษาการในตำแหน่ง ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีจำนวนเท่ากันคือ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง 26 ปีขึ้นไป จำนวนมากที่สุด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 รองลงมา 11 – 15 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 27.27 น้อยที่สุดคือช่วง 21 – 25 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.06 ผู้ให้ข้อมูลของ

โรงเรียน ขนาดกลาง (มีนักเรียน 121 - 300 คน) มากที่สุด จำนวน 33 คนคิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาขนาดใหญ่ (มีนักเรียน 301 คนขึ้นไป) จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 40.90 ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน) น้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10

ตอนที่ 2 การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

การวิเคราะห์การนิเทศการศึกษา ของผู้บริหาร โดยผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)แล้วนำไปเปรียบเทียบตามเกณฑ์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

N=22

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	สภาพการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	4.01	.466	มาก
2. ชั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือก	4.14	.485	มาก
3. ชั้นการสร้างสื่อและพัฒนาวิธีการ	3.70	.657	มาก
4. ชั้นการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา	3.84	.616	มาก
5. ชั้นการประเมินและรายงานผล	3.81	.609	มาก
รวม	3.90	.511	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D.= .511) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกชั้น โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ชั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือก ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= .485) ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= .466) ชั้นการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 3.84$, S.D.= .616) ชั้นการประเมินและรายงานผล ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= .609) ชั้นการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ($\bar{X} = 3.70$, S.D.= .657) ตามลำดับ

การวิเคราะห์การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมในแต่ละขั้นตอนเป็นรายข้อ ดังตารางที่ 5 - ตารางที่ 9

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร
โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการดูแลช่วยเหลือและให้บริการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล เป็นต้น	4.30	.581	มาก
2	มีการสำรวจข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษาเช่นสภาพปัจจุบันด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในการจัดการเรียนร่วม	4.20	.533	มาก
3	มีการศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดที่แท้จริงของสถานศึกษาและความต้องการการพัฒนาสถานศึกษาด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง	4.14	.654	มาก
4	มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของครูในการดำเนินการนิเทศ	3.88	.734	มาก
5	มีการระดมความคิดของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา	4.12	.734	มาก
6	มีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นธรรมและเที่ยงตรง	3.95	.539	มาก
7	มีการนำปัญหาที่ค้นพบมาประเมินสภาพปัญหา	3.86	.721	มาก
8	มีการนำข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียดและวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและสาเหตุที่ชัดเจน	3.73	.735	มาก
9	มีการนำสภาพปัญหาหาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา	3.98	.644	มาก
รวม		4.01	.466	มาก

จากตารางที่ 5 การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.01, S.D. = .466) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับ

ผู้เรียน เช่น ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการดูแลช่วยเหลือและให้บริการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= .581) รองลงมาได้แก่ มีการสำรวจข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษาเช่นสภาพปัจจุบันด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในการจัดการเรียนร่วม ($\bar{x} = 4.20$, S.D.= .533)และมีการนำข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียดและวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาและสาเหตุที่ชัดเจนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x} = 3.73$, S.D.= .735)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร
โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ขั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือก

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการนิเทศไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน	4.42	.703	มาก
2	มีการกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการนิเทศโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการ	4.33	.730	มาก
3	มีการศึกษานโยบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดทำแผนให้สอดคล้องกัน	4.12	.645	มาก
4	มีการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ	3.97	.581	มาก
5	มีการกำหนดโครงการกิจกรรม ปรับปรุงส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ที่มีการจัดการเรียนร่วม	4.05	.666	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
6	ส่งเสริมให้บุคลากรทำความเข้าใจขอบข่าย อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในสถานศึกษาที่มีจัดการเรียนร่วม	3.98	.595	มาก
7	ในแผนมีการกำหนดตัวบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน	4.53	.684	มากที่สุด
8	มีการกำหนดการดำเนินงานการนิเทศการจัดการเรียนร่วมที่มุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ	4.05	.618	มาก
9	มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้ชัดเจนเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคิด	3.86	.654	มาก
รวม		4.14	.485	มาก

จากตารางที่ 6 การนิเทศของผู้บริหารการศึกษาโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ขึ้นการวางแผนและกำหนดทางเลือก โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = .485) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าแผนมีการกำหนดตัวบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = .684) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการนิเทศไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .703) และมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้ชัดเจนเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับโดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคิด ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .654)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ขึ้นการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	มีการประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบจัดทำสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนร่วมให้มีความหลากหลาย	3.73	.735	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
2	มีการจัดหาจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนร่วมสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน	3.76	.805	มาก
3	มีการจัดทำแบบสังเกตการสอนและแบบสังเกตอื่นๆ ในการนิเทศการจัดการเรียนร่วมสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลาย	3.70	.911	มาก
4	มีการจัดหาสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนร่วมสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ประเภทเครื่องมือเพื่อแก้ไข เช่น บันทึกภาพ เทป บันทึกเสียง	3.73	.869	มาก
5	มีการจัดหาและจัดทำสื่อและเครื่องมือในการจัดการเรียนร่วมสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ประเภทเครื่องมือเพื่อส่งเสริมเช่น เอกสารทางวิชาการ หนังสือ คู่มือครู	3.73	.851	มาก
6	สนับสนุนให้ผู้นิเทศมีความรู้และเข้าใจในการนิเทศเพิ่มขึ้น เช่น การอบรม การศึกษาหาความรู้	4.00	.765	มาก
7	มีการดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนร่วม	3.53	.845	มาก
8	มีการคิดค้นหาวิธีการนิเทศใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงาน ของครูให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ	3.44	.704	ปานกลาง
รวม		3.70	.657	มาก

จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ขึ้นการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = .657) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่อยู่ระดับปานกลาง โดยการสนับสนุนให้ผู้นิเทศมีความรู้

และเข้าใจในการนิเทศเพิ่มขึ้น เช่น การอบรม การศึกษาหาความรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$, S.D.= .765) รองลงมาได้แก่มีการจัดหาจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนร่วม สำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน ($\bar{X} = 3.76$, S.D.= .805) และ มีการคิดค้นหาวิธีการนิเทศใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงาน ของครูให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด($\bar{X} = 3.44$, S.D.= .704)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร
โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	มีการประชุมคณะผู้นิเทศและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ	3.91	.696	มาก
2	สถานศึกษาดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด	3.95	.711	มาก
3	การดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่กำหนด	3.94	.721	มาก
4	ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมตามแนวทาง/วิธีการ/กระบวนการนิเทศด้วยตนเอง	3.86	.802	มาก
5	ทำกรนิเทศโดยใช้สื่อนิเทศแทนการนิเทศด้วยตนเอง	3.55	.727	มาก
6	มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและแก้ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน	3.83	.646	มาก
7	มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและแก้ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน	3.79	.691	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
8	จัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	3.89	.726	มาก
รวม		3.84	.616	มาก

จาก ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียน ชั้นการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84, S.D. = .616$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยสถานศึกษาดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.95, S.D. = .711$) รองลงมาได้แก่ การดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วม สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่กำหนด ($\bar{X} = 3.94, S.D. = .721$) และทำการนิเทศโดยใช้สื่อ นิเทศแทนการนิเทศด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.55, S.D. = .727$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ชั้นการประเมินและรายงานผล

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	มีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วม ให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด	3.97	.723	มาก
2	มีการจัดหาและรวบรวมข้อมูลการนิเทศมาพิจารณา วิเคราะห์ สะท้อนภาพของงานที่ทำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานครั้งต่อไป	3.83	.692	มาก
3	มีการกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผล สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศ	3.83	.736	มาก

ตารางที่ 9 (ต่อ)

N=22

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
4	มีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่างๆอย่างถูกต้องเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานและโครงการ	3.67	.641	มาก
5	มีการประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งปัจจัยการปฏิบัติงาน กระบวนการและผลผลิต	3.71	.627	มาก
6	มีการประเมินเพื่อตรวจสอบความพร้อม ด้านต่างๆ เช่น บุคลากร ทรัพยากร วิธีปฏิบัติงานของบุคลากร และปัญหา อุปสรรค ฯลฯ ในการเริ่มโครงการการนิเทศการศึกษา	3.82	.763	มาก
7	มีการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการการนิเทศการศึกษาเทียบกับวัตถุประสงค์	3.82	.721	มาก
8	มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน	3.79	.713	มาก
9	มีการสรุปและรายงานผลการประเมินการนิเทศการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะๆ	3.89	.747	มาก
10	นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง การนิเทศการจัดเรียนร่วมอย่างจริงจัง	3.83	.692	มาก
รวม		3.81	.609	มาก

จากตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ขึ้นการประเมินและรายงานผลโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D.= .609)เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมี

การประเมินผลการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วม ให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = .711) รองลงมาได้แก่ มีการสรุปและรายงานผลการประเมินการนิเทศการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะๆ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = .747) และมีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่างๆอย่างถูกต้องเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานและโครงการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = .641)

ตอนที่ 3 แนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

แนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ได้จากการสังเคราะห์ ข้อมูลเสนอแนะแนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร จากคำถามปลายเปิด สามารถรวบรวมได้ดังนี้

1. ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

1.1 ควรมีการสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ

1.2 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนร่วม

1.3 ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักเห็นความสำคัญ ในการนำสภาพปัญหามาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

2. ชั้นการวางแผนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

2.1 ผู้นิเทศต้องมีความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม และควรจัดการนิเทศในแนวทางเดียวกัน

2.2 ผู้นิเทศต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อหารูปแบบในการนิเทศที่เหมาะสม

3. ชั้นปฏิบัติในการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

3.1 ควรมีการประชุมอบรมจัดทำสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้มีความหลากหลาย

3.2 ในการนิเทศควรจะต้องทราบบริบทของโรงเรียนและควรใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

4. ชั้นปฏิบัติการนิเทศการศึกษาการของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ควรมีแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศที่หลากหลายทั้งการนิเทศโดยตรงและทางอ้อม

5. ชั้นประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

5.1 ควรจัดให้มีการประเมินเครื่องมือที่ใช้ว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ
โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม

5.2 ผู้นิเทศควรนำผลการนิเทศมาแจ้งให้ผู้รับการนิเทศทราบเพื่อทำการปรับปรุง
แก้ไข พัฒนาในการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อทราบการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 2) เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม จำนวน 22 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบการวิจัย เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและแต่ละชั้นอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา การประเมินผลและรายงานผล การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ

2. แนวทางการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จากคำถามปลายเปิด

2.1 ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ควรมีการสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ และต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนัก ในการนำสภาพปัญหามาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

2.2 ขั้นการวางแผนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ผู้นิเทศต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมและควรจัดการนิเทศในแนวทางเดียวกัน โดยต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อหารูปแบบในการนิเทศที่เหมาะสม

2.3 ขั้นปฏิบัติในการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ควรมีการประชุมอบรมจัดทำสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้มีความหลากหลายโดยผู้นิเทศจะต้องทราบบริบทของโรงเรียนและควรใช้สื่อที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

2.4 ขั้นปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ควรมีแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศที่หลากหลายทั้งการนิเทศโดยตรงและทางอ้อม

2.5 ขั้นประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมควรจัดให้มีการประเมินเครื่องมือที่ใช้ว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมหรือไม่ ซึ่งผู้นิเทศควรนำผลการนิเทศมาแจ้งให้ผู้รับการนิเทศทราบเพื่อทำการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในการเรียนการสอน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยอภิปรายผลได้ดังนี้

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวมแต่ละชั้นพบว่าอยู่ในระดับมากอาจเนื่องมาจากเป็นโรงเรียนแกนนำดังนั้นโรงเรียนที่เข้าร่วมต้องมีความพร้อมและได้รับการดูแลจากผู้บริหารด้วยดีเพราะเป็นโรงเรียนที่ทางเขตพื้นที่ไว้ใจให้เป็นโรงเรียนแกนนำซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมรักษ์ กิจเดช ที่วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดนครปฐมทั้งภาพรวมและทุกรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและ กิ่ง ล้อมประสาทได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในคุณภาพราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. ขั้นวางแผนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจสอดคล้องกับผลการวิจัยของริกซ์ (Rick) ที่พบว่าความรู้ในการนิเทศเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการนิเทศ โดยประกอบด้วยการนิเทศการศึกษา การให้คำปรึกษาทางการนิเทศและการส่งเสริมเจตคติในการปฏิบัติงานนิเทศ ซึ่งผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผน เพราะเป็นขั้นที่สำคัญใน

การดำเนินการไม่ว่าจะดำเนินการใดๆ ก็ตามหากมีการวางแผนที่ดีย่อมทำให้การดำเนินการประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการวางแผนการนิเทศจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ โดยมีการจัดทำแผนงาน จัดทำโครงการ และกิจกรรมการนิเทศ มีการกำหนด เป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการนิเทศในการดำเนินการนิเทศให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ผู้บริหาร ได้แต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบงานนิเทศอย่างชัดเจน มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้ชัดเจนเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับมีการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการโดยมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ลูซิโอและแม็คเนล (Lucio and Mc Neil) ต้องมีการวางแผนร่วมกับครูเป็นรายบุคคลและเป็นหมู่คณะในการกำหนดนโยบายและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับ สุเมธ ปัตตานี ที่ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในพบว่าด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากคือได้มีการกำหนดนโยบายและจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษามีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนดังนั้นควรจัดการนิเทศในแนวทางเดียวกัน โดยต้องมีการประชุมวางแผนเพื่อหารูปแบบในการนิเทศที่เหมาะสม

2. ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร เป็นขั้นที่มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดที่แท้จริงของสถานศึกษาสำรวจปัญหาและความต้องการของครูในการดำเนินการนิเทศเพื่อนำข้อมูลมาวางแผนพัฒนาสถานศึกษาด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง มีการระดมความคิดของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยนำมาวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นธรรมชาติและเที่ยงตรง จากนั้นนำมาประเมินสภาพปัญหา และนำมาแจกแจงรายละเอียดวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและสาเหตุที่ชัดเจนเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาจากผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นิรมล วิบูลมงคล ที่ศึกษาพฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานแนะแนวของครู โรงเรียนสังกัดเทศบาล ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเห็นความสำคัญในการระดมความคิดของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา คำนึงถึงความเหมาะสมในการแก้ปัญหาต่างๆในสถานศึกษา มีการศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อจำกัดที่แท้จริงของสถานศึกษาและความต้องการให้มีการพัฒนาสถานศึกษาด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่องดังนั้นผู้บริหารต้องตระหนักอยู่เสมอว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับทราบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนาว่าปัญหาใดควรได้รับการแก้ไขพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อประสิทธิภาพในการนิเทศของผู้บริหารและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

3. ชั้นปฏิบัติการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร มีการประชุมคณะผู้นิเทศและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ มีการดำเนินการ

นิเทศการจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กปกติตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่กำหนดมีความสอดคล้องกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่กำหนดทำการนิเทศโดยการนิเทศด้วยตนเองและใช้สื่อแทนการนิเทศด้วยตนเองมีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานมีการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการให้ผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องทราบ รายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานสอดคล้องกับ จินตนา เสงจันทร์ ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนเบ็ญไพโร-คังพยอม สปอ. บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จากผลการวิจัยผู้บริหารควรจัดให้มีการปฏิบัติการนิเทศที่เป็นระบบ และมีการปฏิบัติการตามแผนงานที่วางไว้ ดังนั้นควรให้ข้อมูลที่ย้อนกลับเพื่อให้ครูได้ทราบจุดที่ต้องพัฒนา มีการสร้างบรรยากาศในการทำงานและการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

4. ขั้นประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารมีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศจัดหาและรวบรวมข้อมูลการนิเทศมาพิจารณา วิเคราะห์ สะท้อนภาพของงานที่ทำเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานครั้งต่อไปมีการกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศมีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่างๆอย่างถูกต้องเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานและโครงการมีการประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งปัจจัยการปฏิบัติงาน กระบวนการและผลผลิตมีการประเมินเพื่อตรวจสอบความพร้อม ด้านต่างๆเมื่อสิ้นสุดโครงการการนิเทศการศึกษา เทียบกับวัตถุประสงค์และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมินมีการสรุปและรายงานผลการประเมินการนิเทศการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะๆและนำผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง การนิเทศโดยผลการวิจัยอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ สมพร หอมทวนลม ที่ศึกษากระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาอำเภอห้วยกระเจา ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งขั้นการประเมินผลควรจัดให้การประเมินผลการนิเทศภายในเป็นระยะ เพื่อกำกับติดตามการนิเทศภายในให้เป็นไปตามกระบวนการนิเทศพร้อมทั้งสรุปผลการนิเทศให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบและนำผลการนิเทศไปพัฒนาการศึกษาและควรนำผลการนิเทศมาแจ้งให้ผู้รับการนิเทศทราบเพื่อทำการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาในการเรียนการสอนต่อไป

5. ขั้นปฏิบัติในการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารมีการประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบจัดทำสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนร่วมให้มีความหลากหลายมีการประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบจัดทำสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนร่วมให้มีความหลากหลายมีการประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบจัดทำสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศคิดค้นหาวิธีการนิเทศใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการทำงาน

ของครูให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอในด้านนี้ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากแต่เมื่อเรียงตามลำดับแล้วเป็นด้านที่อยู่อันดับสุดท้าย สอดคล้องกับ เข็มชาติ มหิปปโกชน์ ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่าข้าราชการครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนและสถานภาพมีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในโดยรวมและรายด้าน 5 ด้านอยู่ในระดับมาก มีปัญหาในการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีการประชุมอบรมจัดทำสื่อเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศให้มีความหลากหลายโดยผู้นิเทศจะต้องทราบบริบทของโรงเรียนและควรใช้สื่อให้เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ จึงจะทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพสมกับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษานิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมให้เกิดประสิทธิภาพ ได้ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษานิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ดังนี้

1. ผู้บริหารควรตระหนักถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารในโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม จากนั้นจึงนำสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา

2. ผู้บริหารควรมีทักษะและประสบการณ์ในการวางแผนและดำเนินการประชุมการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม เพื่อความสำเร็จและประสิทธิภาพในการประสานงานและสั่งการ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนิเทศการศึกษา

3. ผู้บริหารควรศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนร่วมเพื่อให้การนิเทศการศึกษาได้ตรงและเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของการจัดการเรียนร่วม

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับโรงเรียนการจัดการเรียนร่วม
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะการนิเทศของผู้นิเทศในโรงเรียนการจัดการเรียนร่วม
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนการจัดการเรียนร่วมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครู

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. รวมบทความเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา. เล่มที่ 2 .กรุงเทพฯ : ชมรม
ผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา, ม.ป.ป.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.
2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับ
ที่ 2) พ.ศ. 2545 .กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

กระทรวงศึกษาธิการ. กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, คู่มือการจัดการเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนา
สื่อการศึกษา, 2545.

_____. กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, คู่มือการจัดการเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนา
สื่อการศึกษา, 2545.

กรองทอง จิระเดชากุล. คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน .กรุงเทพฯ : ธารอักษร, 2550.

กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เสริมสินชิสเต็ม, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, คู่มือการจัดการเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษา
กรุงเทพฯ : กลุ่มพัฒนาสื่อการศึกษา, 2544.

กองการศึกษาพิเศษ. คู่มือการจัดการเรียนร่วม .กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว, 2545.

_____, คู่มือการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว, 2545.

เข็มชาติ มหิปปโกชน์. “การศึกษาสภาพและปัญหา การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย.”รายงานการค้นคว้าอิสระการศึกษา

มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.

คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา. คู่มือการคัดแยกและส่งต่อคนพิการ
เพื่อการศึกษา . กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว , 2545.

จินตนา เสงจันทร์. “ พฤติกรรมการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนเบ็ญไพโร-คิ่งพะยอม สปอ.บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.” สารนิพนธ์ปริญญา

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, 2547.

จุฑามาศ เจริญธรรม. “การนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
.2544 .

ชาญชัย อาจินสมาจาร. การนิเทศการสอนแผนใหม่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทร์เพช, 2547.

ชารี มณีศรี. อ้างถึงใน ปฐมมา สิทธิสร. “บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
อำเภอพนมทวน.” การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการ
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

ชุมพร จำปา. “ การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอคอนคมุญ จังหวัดนครปฐม.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2548.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี. เทคนิคและทักษะการนิเทศ .นครปฐม :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

นิรมล วิบูลมงคล. “ พฤติกรรมการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานแนะแนวของครู
โรงเรียนสังกัดเทศบาล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

บันลือ พุกกะวัน. อ้างถึงใน สมพร หอมทวนลม. “กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา
อำเภอห้วยกระเจา.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

เบญจา ชลชารินทร์. การศึกษาแบบเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาการฝึกหัดครู,
2544.

บัณฑิต เสาวคนธ์. “ การกิจการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐมกับการ
ปฏิบัติเชิงประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.”
วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2545 .

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548.

_____. การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548.25.

ปรีชา นิพนธ์วิทยา. มิติใหม่: การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร :
ธีรพงศ์การพิมพ์, 2537.

- ดนตรี ศรีสุวรรณ. “การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พังงา.”วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,2549.
- ดิเรก ศรีวะภา. “การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ”เอกสารประกอบการอบรมการนิเทศตาม
แนวปฏิรูปการศึกษา, 2548.(อัดสำเนา)
- ผดุง อารยวิญญู. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2 ในกรุงเทพฯ :
แว่นแก้ว, 2542.
- _____ . การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ . กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แว่นแก้ว , 2542.
- _____ . พัฒนาการศึกษาพิเศษ(ด้านคนพิการ). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2544.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546 .กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.2546.
- “พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534.” ราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 108,
ตอนที่ 205 (25 พฤษภาคม 2534):5.
- ไพบูลย์ มีศิลป์ และพรชัย สระศรีสุวรรณ. “การวิจัยและพัฒนาการสอนเทคนิคการสอน”, เอกสาร
ประกอบคำบรรยาย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ,2548.(อัดสำเนา)
- ภัทรวีภา อุทวงศ์. “การศึกษาความต้องการ ความพร้อม ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร
สถานศึกษาต่อการจัดการเรียนร่วมนักเรียนที่มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ ในโรงเรียน
แกนนำจัดการเรียนร่วม.”วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2548.
- ยุทธนา ขำเกื้อ. “ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะความบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียน : การ
สำรวจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียน
ร่วม.”วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร,2548.
- วารี ถิระจิตร. การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2545.
- _____ . การศึกษาสำหรับเด็กพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- วัชรมา เล่าเรียนดี, การนิเทศการสอน. นครปฐม : โรง พิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์, 2550.

วิไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ .อ้างถึงใน สุนันทา เทพพิทักษ์.“การนิเทศภายในโรงเรียนภาษาอนุสรณ์บางแค”

สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

_____ .การนิเทศการสอน .นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต

พระราชวังสนามจันทร์, 2550.

สมพร หอมทวนลม.“กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาอำเภอห้วยกระเจา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2.” สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

สมรักษ์ กิจเดช.“ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการ

สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, 2544.

สังัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ .กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

สังัด อุทรานันท์.อ้างถึงใน จีรวัดน์ สิริสุนทร.“สมรรถภาพของผู้นิเทศในโรงเรียนอัสสัมชัญ.”

สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

สุเมธ ปัตตานี .“การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

ร้อยเอ็ด.” รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร

การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กระบวนการนิเทศการศึกษา กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุ

สภาลาดพร้าว, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. เอกสารรายงานการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา

ปีงบประมาณ 2543.กรุงเทพฯ : หจก. เจ. เอ็น.ที , 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค.

_____ .พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.

กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. เอกสารรายงานการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา
ปีงบประมาณ 2544 กรุงเทพฯ : หจก. เจ เอ็น.ที, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การสรุปผลการศึกษาในรอบปีการศึกษา 2548
กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. เทคนิคและทักษะการนิเทศ. นครปฐม : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2. แบบประเมินตนเอง ศึกษาในเทศก์โครงการการจัด
เรียนร่วม. ราชบุรี : ฝ่ายธุรการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “เอกสารการนิเทศติดตามเพื่อส่งเสริมการจัดการ
เรียนแบบคละชั้น ” สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551. (อัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. แนวทางวัดและประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียน
การสอนในศูนย์วิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2548.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. หน่วยศึกษานิเทศก์. ชุดอบรมศึกษานิเทศก์การ
นิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การนิเทศติดตาม. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและ
มาตรฐานการศึกษา, 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การประชุม สมัชชาผู้ปกครอง ผู้บริหาร เพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาพิเศษ ปี 2000. กรุงเทพฯ : สำนักนิเทศและพัฒนา มาตรฐาน
การศึกษา, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กองวิจัยการศึกษา. การใช้ทรัพยากรและต้นทุนใน
การจัดการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา, 2548.

สมาน ศรีเครือ. “การนิเทศงานเพื่อพัฒนาบุคลากร.” การค้าว่าอิสระปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

อัญชลี โพธิ์ทอง. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คุรุสภา, 2545.

อุบล เล่นวารี. การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : บริษัททำไทยเพรส
จำกัด, 2542.

อกัย จันทรงาม. “การบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของเด็กพิการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2548.

อริป อังสุทธิพงษ์. “สมรรถภาพทางการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการ
ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.”วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2545.

ภาษาต่างประเทศ

Acheson , Keith A. and Meredith D. Gall . Techniques in the Clinical Supervision of
Teachers Preservice and Inservice Application. 4th ed. New York : Longman, 2003, 90.

Akylina, Samara. “Group Supervision in Graduate Education : A Process of Sw3supervision
Skill Development and Text Improvement.” Higher Education Research and
Development , 25(2 May 2006) : 115-129.

Best, John W. Research in Education. 4th ed. New Jersey : Prentice – Hall, 1981.

Cronbach , Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper
& Row Publishers, 1947.

Glatthorn, Allan A. Differentiated Supervision. Washington D.C. : Association For
Supervision and Curriculam Development, 1984.

Glickman, Carl D. Stephen P. Gordon ,and Javita M. Ross-Gordon, Supervision and
Instructional Leadership : A Developmental Approach. 8rd ed . Boston : Allyn and
Bacon, 2009.

Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : Mc Graw-hill, 1973.

Gwynn, Minor K. Theory and Practice of Supervision. New York : Dodd Mead &
Company, 1974 .

Harris, Ben M. Supervisory Behavior in Education 3rd ed. Englewood Ciiffs. N.J. :
Prentice Hall, Inc.

Johnson D.W. and Johnson R.T. “Integration Handicapped Students into the Mainstream.”
Exceptional Children . Boston : Allyn and Bacon, Inc, 1980.

Katz , Danial and Kahn, Robert L. The Social Psychology of Organization, 2nd ed
New York : John Wiley & Sons, 1978 .

Acheson, Keith A. and Meredith, Gall D. Techniques in the Cliaical Supervision of

- Teachers Preservice and Inservice Application.4th ed. New York : Longman,2003.
- Lucio, William H. and Mc Neil,John D. Supervision : A Synthesis of Thought and Action.
New York : Mc Graw – Hill Book Co., Inc. 1962.
- Marks, James R. stoop Emery, and Stoop Joyce King. Handbook of Educational
Supervision : A Guide for the Practitioner .Boston : Ally and Bacon,
1973.
- Moore, George Wyatt .“The Supervision and Evaluation of Hightschool Principals as
Described By Central Office Admnistrators.”Dissertaion Abstracts International
61,5 November (2000) : 1698-A.
- Rick,Beryl Lovise. “Professional Development and Bumout for Social workers in Practice.”
Dissertaion Abstracts 34 (February 1996): 164-A.
- Silva. Diane Yendol and Dana Nancy Fichtman.“ Collaborative Supervision in the
Professional Development School.”Dissertaion Abstracts International 16(2001)
:45-A.
- Sergiovanni,Thomas J.The Principalship : A Reflective Practice Perspective . 2nd ed .
Needham Heights : Massachusetts ,1991.
- Wiles, Kimball and Lowell. John T. Supervision for Better School. 5th ed. Englwood
Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1985.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

ตรวจสอบเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ศธ 0520.203.2 / 222

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๑๔ พฤษภาคม 2553

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สุจิตรา คงจินดา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวอัมพรภักดิ์ บัวครอง รหัสนักศึกษา 50252412 นักศึกษาระดับปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียน
แกนนำการจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2” ในการ
นี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา ไคร้ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ
เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์
ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0-3421-9136

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร. สุจิตรา คงจินดา
วุฒิการศึกษา ก.ค. (หลักสูตรและการสอน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
2. นายวัชรินทร์ ศรีสวย
วุฒิการศึกษา กศ.ม. วิชาเอกบริหารการศึกษา
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2
3. นางเชาวนีย์ สายสุคติ
วุฒิการศึกษา กศ.ม. วิชาเอกบริหารการศึกษา
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข

หนังสือทดลองเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ศธ 0520.203.2 / ๒๕๕๓

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอลดลงเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดเพลง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง รหัสนักศึกษา 50252412 นักศึกษาระดับปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำการ
จัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2” ในการนี้
ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใ้คร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง ทำการทดสอบความ
เชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของ
ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร)
รักษาราชการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์ / โทรสาร 0 3421 9136

รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองเครื่องมือ

รายชื่อโรงเรียนที่ทดลองเครื่องมือมีจำนวน 10 โรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนบ้านหนองตานาค
2. โรงเรียนวัดห้วยหมู
3. โรงเรียนอนุบาลจอมบึง
4. โรงเรียนอนุบาลวัดเพลง
5. โรงเรียนวัดเกาะลอย(ชุมชนฯ)
6. โรงเรียนวัดเหนือวน
7. โรงเรียนวัดโพธิ์ดก
8. โรงเรียนวัดป่าไถ่(ส่วนประชานุถ)
9. โรงเรียนวัดพิบูลทอง
10. โรงเรียนอนุบาลปากท่อ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ค

ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ที่ ศช 0520.107(นฐ)/7025

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

26 สิงหาคม 2553

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านไร่

ด้วย นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนในโรงเรียนของท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดแจ้งหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบถามให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 , 0-3424-3435

รายชื่อโรงเรียนที่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายชื่อโรงเรียนที่ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 22 โรงเรียนดังนี้

1. วัดบ้านไร่
2. ชุมชนวัดหนองปลาหมอ
3. วัดเขาพระ
4. ชุมชนวัดประสาทสิทธิ์
5. วัดพระศรีอารีย์
6. วัดนางแก้ว
7. วัดเขาส้ม
8. วัดท่าราบ
9. ชุมชนวัดหนองโพ
10. บ้านหนองครึม.
11. ชุมชนบ้านห้วยกระบอก
12. อนุบาลโพธาราม
13. วัดชาวเหนือ
14. วัดอมรญาติสมาคม
15. วัดบ้านใหม่
16. วัดคอนเซ่ง
17. วัดจันทาราม
18. วัดหุบกระติง
19. วัดศิบอน
20. บ้านหนองสองห้อง
21. วัดช่องพราน
22. วัดสร้อยฟ้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

.....
คำชี้แจง ในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับสอบถามผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนในโรงเรียน
2. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยจะนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานการนิเทศของสถานศึกษา ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ฉบับนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานท่าน แต่ประการใด จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดให้ข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริงอย่างครบถ้วนรวมทั้งโปรดให้ใช้ข้อเสนอแนะในตอนท้ายด้วย

3. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ลงในหน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1.	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	[]1
2.	อายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี ☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป	[]2
3.	อายุราชการ ☐ 5 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ 21 ปีขึ้นไป	[]3
4.	วุฒิทางการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี	[]4
5.	ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ☐ ผู้อำนวยการโรงเรียน / รองผู้อำนวยการโรงเรียน/ รักษาการในตำแหน่ง ☐ หัวหน้าวิชาการ ☐ ครูผู้สอน	[]5
6.	ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง ☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 6 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 – 20 ปี ☐ 21 – 25 ปี ☐ 26 ปีขึ้นไป	[]6
7.	ผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียน ☐ ขนาดเล็ก (มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน) ☐ ขนาดกลาง (มีนักเรียน 121 - 300 คน) ☐ ขนาดใหญ่ (มีนักเรียน 301 คนขึ้นไป)	[]7

การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การนิเทศของผู้บริหารการศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนนี้เป็นคำถามความคิดเห็นการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร 5 ขั้นตอน 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา 5) การประเมินและรายงานผล

ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาว่า การนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของท่านในแต่ละข้อคำถามมีการปฏิบัติอยู่ในระดับใดแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่เป็นจริงที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้คือ

ระดับ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

นอกจากนั้นในคนท้ายของแบบสอบถามแต่ละตอนมีช่องว่างสำหรับให้ข้อเสนอแนะขอความกรุณาจากท่านได้โปรดเขียนข้อเสนอแนะแนวทางการนิเทศการศึกษาในแต่ละขั้นด้วยจักขอบพระคุณอย่างสูง

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ						
1.	มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน เช่น ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการดูแลช่วยเหลือและให้บริการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศติดตามประเมินผล เป็นต้น						[]1
2.	มีการสำรวจข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษาเช่น สภาพปัจจุบันด้านการบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกในการจัดการเรียนร่วม						[]2
3.	มีการศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดที่แท้จริงของสถานศึกษาและความต้องการการพัฒนาสถานศึกษาด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง						[]3
4.	มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของครูในการดำเนินการนิเทศ						[]4
5.	มีการระดมความคิดของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา						[]5
6.	มีการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นธรรมชาติและเที่ยงตรง						[]6
7.	มีการนำปัญหาที่ค้นพบมาประเมินสภาพปัญหา						[]7
8.	มีการนำข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียดและวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและสาเหตุที่ชัดเจน						[]8

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
9.	มีการนำสภาพปัญหาวิเคราะห์เพื่อหา แนวทางแก้ปัญหา						[]9

ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติในชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของการ
นิเทศการศึกษาโรงเรียนจัดการเรียนร่วม.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	ขั้นการวางแผนและกำหนดทางเลือกการนิเทศ						
10.	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการนิเทศไว้เป็นลายลักษณ์อักษรไว้อย่างชัดเจน						[]1
11.	มีการกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของการนิเทศโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการ						[]2
12.	มีการศึกษานโยบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจัดทำแผนให้สอดคล้องกัน						[]3
13.	มีการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ						[]4
14.	มีการกำหนดโครงการกิจกรรม ปรับปรุงส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนร่วม						[]5
15.	ส่งเสริมให้บุคลากรทำความเข้าใจอธิบายอำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนร่วม						[]6
16.	ในแผนมีการกำหนดตัวบุคคลให้มีหน้าที่รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน						[]7
17.	มีการกำหนดการดำเนินงานการนิเทศการจัดการเรียนร่วมเด็กพิเศษกับเด็กปกติที่มุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ						[]8

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
18.	มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาให้ชัดเจน เพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามลำดับโดยใช้ ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความคิด						[]9

ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติในขั้นการวางแผนการของการนิเทศการศึกษา โรงเรียนจัดการ
เรียนร่วม.....

.....
.....
.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนเลขสาร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	การสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ						
19.	มีการประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบจัดทำสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมให้มีความหลากหลาย						[]1
20.	มีการจัดหาจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน						[]2
21.	มีการจัดทำแบบสังเกตการสอนและแบบสังเกตอื่นๆในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างหลากหลาย						[]3
22.	มีการจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษาประเภทเครื่องมือเพื่อแก้ไข เช่น บันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง เป็นต้น						[]4
23.	มีการจัดหาและจัดทำสื่อและเครื่องมือในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ร่วมสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษาประเภทเครื่องมือเพื่อส่งเสริมเช่น เอกสารทางวิชาการ หนังสือ คู่มือครู เป็นต้น						[]5
24.	สนับสนุนให้ผู้นิเทศมีความรู้และเข้าใจในการนิเทศเพิ่มขึ้น เช่น การอบรม การศึกษาหาความรู้						[]6

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
25.	มีการดำเนินการทดลองใช้เครื่องมือในการ นิเทศการจัดการเรียนร่วม						[]7
26.	มีการคิดค้นหาวิธีการนิเทศใหม่ ๆ มาใช้ในการ แก้ปัญหาและพัฒนาการทำงาน ของครูให้มี ประสิทธิภาพอยู่เสมอ						[]8

ข้อเสนอแนะ แนวทางในการปฏิบัติสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการของการนิเทศการศึกษา
โรงเรียนการจัดการเรียนร่วม.....

.....
.....
.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนเลขสาร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ						
27.	มีการประชุมคณะผู้นิเทศและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ						[]1
28.	สถานศึกษาดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด						[]2
29.	การดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมสอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่กำหนด						[]3
30.	ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วมตามแนวทาง/วิธีการ/กระบวนการนิเทศด้วยตนเอง						[]4
31.	ทำกรนิเทศโดยใช้สื่อนิเทศแทนการนิเทศด้วยตนเอง						[]5
32.	จัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการให้ผู้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องทราบ						[]6
33.	มีการประชุมเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและแก้ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกัน						[]7
34.	จัดให้มีการรายงานความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ						[]8

ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติกรนิเทศการจัดการเรียนร่วม.....

.....

.....

.....

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
	การประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศ						
35.	มีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนร่วม ให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนด						[]1
36.	มีการจัดหาและรวบรวมข้อมูลการนิเทศมาพิจารณา วิเคราะห์ สะท้อนภาพของงานที่ทำ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานครั้งต่อไป						[]2
37.	มีการกำหนดวิธีการและเกณฑ์การประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศ						[]3
38.	มีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่างๆอย่างถูกต้องเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานและโครงการ						[]4
39.	มีการประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งปัจจัย การปฏิบัติงาน กระบวนการและผลผลิต						[]5
40.	มีการประเมินเพื่อตรวจสอบความพร้อม ด้านต่างๆ เช่น บุคลากร ทรัพยากร วิธีปฏิบัติงานของบุคลากรและปัญหา อุปสรรค ฯลฯในการเริ่มโครงการการนิเทศการศึกษา						[]6
41.	มีการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการการนิเทศการศึกษา เทียบกับวัตถุประสงค์						[]7
42.	มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน						[]8

ข้อที่	การนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ					สำหรับ ผู้วิจัย
		5	4	3	2	1	
43.	มีการสรุปและรายงานผลการประเมินการนิเทศการศึกษาให้ผู้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะๆ						[]9
44.	นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของการนิเทศทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง การนิเทศการจัดเรียนร่วม อย่างจริงจัง						[]10

ข้อเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติในขั้นประเมินผล และการรายงานผลการนิเทศการศึกษา

โรงเรียนการจัดการเรียนร่วม.....

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนบัณฑิต

ภาคผนวก จ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100
	Excluded*	0	.0
	Total	30	100

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.978	44

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)**Item-total Statistics**

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	152.2000	504.6483	.5634	.9778
A2	152.2000	508.9241	.5638	.9778
A3	152.2333	508.7368	.6268	.9777
A4	152.2333	505.4264	.6845	.9775
A5	152.0667	507.4437	.6617	.9776
A6	152.2667	508.9609	.5297	.9779
A7	152.2667	507.4437	.5340	.9779
A8	152.1333	516.6713	.3233	.9783
A9	152.0000	516.4828	.3169	.9783
A10	152.2000	505.4759	.4728	.9782
A11	152.3333	502.0230	.6077	.9777
A12	152.4333	504.3920	.6030	.9777
A13	152.4000	504.5931	.6002	.9777
A14	152.4333	500.3920	.6853	.9775
A15	152.4333	500.4609	.6406	.9776
A16	152.4000	504.5931	.6541	.9776
A17	152.4333	498.8057	.6896	.9775
A18	152.4333	503.9782	.6713	.9775
A19	152.7000	501.6655	.7250	.9774
A20	152.6000	499.0759	.7309	.9774
A21	152.6333	496.9299	.7544	.9773
A22	152.6667	492.0230	.8146	.9771
A23	152.5333	491.0851	.8239	.9771
A24	152.4333	492.3230	.7560	.9773
A25	152.8333	490.6954	.8205	.9771

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A26	152.6000	501.5586	.7025	.9774
A27	152.3333	498.5747	.7116	.9774
A28	152.4000	496.2483	.8206	.9771
A29	152.4333	490.0471	.8541	.9769
A30	152.5667	500.8747	.7209	.9774
A31	152.5667	493.7023	.7950	.9772
A32	152.6333	496.3092	.7731	.9772
A33	152.4000	498.3172	.7549	.9773
A34	152.4333	500.1851	.7441	.9773
A35	152.5333	496.4644	.7568	.9773
A36	152.6000	497.3517	.7855	.9772
A37	152.4000	497.6966	.7261	.9774
A38	152.8333	494.0057	.8132	.9771
A39	152.7667	493.2195	.8560	.9770
A40	152.5333	493.7747	.8369	.9770
A41	152.5667	497.5644	.7744	.9772
A42	152.6667	494.5057	.8352	.9770
A43	152.5667	491.7713	.8073	.9771
A44	152.6667	493.8851	.7272	.9774

มหาวิทยาลัยศิลปากร สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวอัมพรกัญญ์ บัวครอง
 ที่อยู่ 33 หมู่ 1 เทศบาลตำบลเบิกไพร อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี 70110
 ที่ทำงาน โรงเรียนวัดจันทาราม ตั้งตรงจิตร 5 ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง
 จังหวัดราชบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2524 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนวัดบ้านโป่ง “สามัคคีคุณูปถัมภ์” อำเภอบ้านโป่ง
 จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2526 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2530 ปริญญาตรี วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2550 ศึกษาต่อปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2531 อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านโคกสะอาด ตำบลนาแก อำเภอนากลาง
 จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ. 2535 อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนบ้านโคกสะอาด ตำบลนาแก อำเภอนากลาง
 จังหวัดอุดรธานี
 พ.ศ. 2538 อาจารย์ 2 ระดับ 5 โรงเรียนบ้านหนองคา ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง
 จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2541 อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านหนองคา ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง
 จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2545 อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบ้านหนองคา ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง
 จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2547 ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) ตำบลหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง
 จังหวัดราชบุรี
 พ.ศ. 2553 ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร 5) ตำบลหนองอ้อ
 อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี